

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ

Ἐπίσημο περιοδικό
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

ΤΟΥ ΟΓΔΟΗΚΟΣΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

“ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ”

Τὸ περιοδικὸ "ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ" εἶναι τὸ ἐκφραστικὸ ἔντυπο τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Οἱ βασικοὶ τοῦ στόχοι εἶναι ἡ θρησκευτικὴ διαφώτιση τοῦ ποιμνίου Τῆς καὶ ἡ κωδικοποίηση τῶν ἐπισημῶν ἐγγράφων Τῆς.

Ἐκδίδεται προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. κ. Χρυσόστομου Β΄ καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Γραφεῖα: Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου, Λευκωσία, τηλ. 22-554-691, Τηλεμοιότυπο 22-346-307.
E-mail: apostolosvarnavas@hotmail.com

Ἐτήσια συνδρομή: Γιὰ τὴν Κύπρο €20.00. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπη €30.00.
Γιὰ τίς ἄλλες χώρες £30 – ἢ \$50. – ISSN 1012 – 7151

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ. ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Ε.Τ.: 119-01-014943-01
IBAN: CY13 0050 0119 0001 1901 0149 4301 SWIFT HEBACY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ	3
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ: ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ ΤΗΣ «ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΓΛΩΣΣΩΝ» ΣΤΟ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	7
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ: ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΒΡΑΔΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: «Ο ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ» ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ELMIP: EMPOWERING LEARNING MODELS IN PRISON	10
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ: ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	13
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΟΝΤΙΚΑΚΗ: Ο ΙΕΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΩΣ ΘΕΟΠΙΝΕΥΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ «ΔΟΞΑ ΤΩΙ ΘΕΩΙ, ΠΑΝΤΩΝ ΕΝΕΚΕΝ»	22
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΧΡΥΣΟΡΡΟΪΑΤΙΣΣΗΣ κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ: ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΣ»	31
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ κ. ΤΡΙΦΥΛΛΙΟΥ ΟΝΗΣΙΦΟΡΟΥ: 41 ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Β΄	38
ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΟΥΚΛΙΩΤΗ: ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΕΙΜΝΗΣΤΟ ΕΘΝΑΡΧΗ ΜΑΚΑΡΙΟ Γ΄	44
ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ κ. ΚΩΣΤΑ ΚΛΗΡΙΔΗ: ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»	59
ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΡΑ ΚΩΣΤΑ ΧΑΜΠΙΑΟΥΡΗ: ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΩΝ ΙΔΡΥΤΩΝ, ΕΦΟΡΩΝ, ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	67
ΚΩΣΤΑ ΜΑΥΡΙΔΗ: ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ ΜΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ	74
ΔΡΟΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΣΟΛΟΜΙΔΟΥ-ΙΕΡΩΝΥΜΙΔΟΥ, ΔΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ: Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	77
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ: Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ	88
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΑΛΙΑΔΩΡΟΥ: ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΞ ΟΜΟΡΦΙΤΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΟΥΔΑΝΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟ ΜΕΛΕΤΙΟ ΚΡΟΝΙΔΗ	104

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΟΥΣ, ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ, ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΝΙΣΜΟ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου συνήλθε σήμερα, σήμερα Δευτέρα, 18 Φεβρουαρίου 2019, σὲ ἕκτακτη συνεδρία, ὑπὸ τὴν προεδρία τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου καὶ συζήτησε, ἐκτενῶς, τὸ θέμα ποῦ ἀφορᾷ στὸ Αὐτοκέφαλο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας καὶ τὸ ὁποῖο, ὅπως ἔχει ἐξελιχθεῖ, ἄπτεται τοῦ θέματος τῆς ἐνότητος στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἀναλογιζομένη τὶς εὐθύνες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὡς μιᾶς τῶν παλαιφάτων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν τῶν ἔχουσῶν τὸ Αὐτοκέφαλο ἀπὸ Οἰκουμενικῆς Σύνοδο, ἀπέναντι σ' ὀλόκληρη τὴν Ὁρθοδόξη Ἐκκλησία, πέραν κάθε φυλετικῆς συγγενείας καὶ ἀνάμειξης σὲ δικαιοδοσίες καὶ δικαιώματα, καὶ μὴ ἀποσκοποῦσα σὲ προσδοκώμενο ὄφελος, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε νὰ ἐκθέσει τὶς ἀπόψεις τῆς ἐπὶ τῶν θέσεων-ἀρχῶν, οἱ ὁποῖες πρέπει νὰ διέπουν τὶς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πιστεύουσα ὅτι ἡ τήρηση τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ ἔξοδο ἀπὸ τὴν κρίση.

1. Κάθε ἔθνος δικαιούται, μὲ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἐθνικῆς του ἀνεξαρτησίας, νὰ ἐπιζητήσει καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοκεφαλία. Κατοχυρώνεται τοῦτο καὶ ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς κανόνες. (Εἶωθε τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμμεταβάλλεσθαι τοῖς πολιτικοῖς).
2. Ἄν ἡ εἰλικρίνεια εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διὰ τὴν ὁμαλὴ συμβίωση τῶν πιστῶν, ἐνῶ ἡ ὑστεροβουλία δυναμιτίζει τὶς μεταξύ τους σχέσεις, πολὺ περισσότερο ἰσχύουν αὐτὰ στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Πόσο έπομένως σταθερά και ειλικρινής είναι ή μεταξύ τών Έκκλησιών μας σχέση όταν, παρά τις όμόφωνες αποφάσεις τών συσκέψεων τών Προκαθημένων τών Όρθοδόξων Έκκλησιών του 2014 και του 2016 περί συγκλήσεως τής Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, χωρίς κανέναν ούσιαστικό λόγο, τέσσερις Έκκλησίες δέν συμμετέσχαν στη Σύνοδο; Πώς ανταποκρινόμαστε στην προτροπή του Κυρίου «έστω δέ ύμών τò ναί, ναί τò ού, ού»; (Ματθ. 5, 37). Πολύ περισσότερο ξενίζει ή έκ τών ύστέρων επίκληση του «consensus» (όμοφωνία) έκ μέρους Έκκλησιών, οι όποιες τò άθετούν και τò έπικαλούνται κατά τò δοκούν. Έδόθη και στòν όρο αυτό άρκούντως ίκανοποιητική άπάντηση, ή όποία έγινε δεκτή από όλους στη σύσκεψη τών Προκαθημένων τò 2016. Τò consensus (όμοφωνία) αναφέρεται στις έκάστοτε παρούσες Έκκλησίες και δέν έχει τò νόημα τής έτσιθελικής παρεμπόδισης τής λήψης αποφάσεων από κάποιους. Έάν μία ή δύο Έκκλησίες διαφωνούν προς μίαν άπόφαση, καταγράφεται ή διαφωνία τους, ύπογράφουν όμως τήν άπόφαση. Η φωνή τών κανόνων είναι ξεκάθαρη: «κρατείτω ή γνώμη τών πλειόνων».

3. Πόση σοβαρότητα έκπέμπουμε ως Όρθόδοξοι στòν υπόλοιπο Χριστιανικό και έξωχριστιανικό κόσμο όταν, έπιλύοντας σοβαρότατα προβλήματα, διαφωνούμε στòν τρόπο ύπογραφής τών συμφωνηθέντων; Πώς πείθουμε για τήν έφαρμογή στη ζωή μας του Κυριακού παραγγέλματος «όστις θέλει έν ύμίν είναι πρώτος, έστω πάντων έσχατος» (Μάρκ. 9, 35); Άν ή συμφωνία, ή όποία έπετεύχθη στην Ε΄ Προσυνοδική Διάσκεψη περί άνακηρύξεως του Αυτόκεφάλου δέν άκυρωνόταν, λόγω τής άποτυχίας συμφωνίας επί του τρόπου ύπογραφής του τόμου Αυτόκεφαλίας, θά ύπήρχε τò σημερινò πρόβλημα;
4. Πόσο άκροβατούμε περί τήν πίστιν όταν διακόπτουμε τήν Εύχαριστιακή κοινωνία μεταξύ τών Έκκλησιών μας; Είναι δυνατό μία έκκλησιαστική έντολή νά άκυρώνει τήν ένέργεια του Αγίου Πνεύματος σε ναούς που λειτουργούν υπό τήν δικαιοδοσία άλλης Έκκλησίας; Ό Άπ. Παύλος είναι ξεκάθαρος. Πώς άποδεικνύουμε ότι «σπουδάζομεν τηρεϊν τήν ένότητα του πνεύματος έν τῷ συνδέσμῳ τής εϊρήνης», και πώς άποδεικνύουμε ότι εϊμαστε «έν σώμα και έν πνεῦμα...εϊς Κύριος, μία πίστις έν βάπτισμα» (πρβ. Έφ. 4, 3-5). Η Θεία Εύχαριστία δια τής όποίας αγιάζεται ό λαός θά πρέπει νά μένει έκτός τών Έκκλησιαστικῶν διενέξεων.

5. Ἡ διακοπή τοῦ μνημοσύνου ἑνὸς Προκαθημένου ἀπὸ ἄλλῃ Ἐκκλησία, γιὰ ὁποιοδήποτε διοικητικὸ ἢ δικαιοδοσιακὸ λόγο, δὲν μαρτυρεῖ τὸ ὀρθόδοξο ἦθος τῆς ταπείνωσης. Ὅταν τόσοι πειρασμοὶ καὶ σκάνδαλα ταλανίζουν τοὺς πιστοὺς μας, δίνουμε ὡς Ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία χεῖριστο παράδειγμα πρὸς αὐτοὺς. Τοῦτο, δυστυχῶς, δὲν συμβαίνει γιὰ πρώτη φορά. Ὑπάρχει καὶ ἡ περίπτωση τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, καθὼς καὶ προηγούμενες περιπτώσεις μεταξὺ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ Ἱεροσολύμων καθὼς καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ Ἀθηνῶν.
6. Ἡ δισχιστικὴ πείρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου Ὀρθοδόξης Ἐκκλησίας, μᾶς δημιουργεῖ ἀμφιβολίες ὡς πρὸς τὴ δυνατότητα ἐπικύρωσης ἐκ τῶν ὑστέρων, χειροτονιῶν ποὺ ἔγιναν ἀπὸ καθαιρεμένους, ἀφορισμένους καὶ ἀναθεματισμένους ἐπισκόπους. Τὴν καθαίρεση, ἀφορισμὸ καὶ ἀναθεματισμὸ κάποιων προσώπων ποὺ πρωτοστάτησαν στὴν Οὐκρανικὴ κρίση, δεχτήκαμε ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι. Τὸ ἔκκλητο, ὅταν ὑφίσταται, θὰ πρέπει νὰ ἔχει κάποιους χρονικοὺς περιορισμοὺς ὡς πρὸς τὴν ὑποβολὴ καὶ τὴν ἐξέτασή του.

Ἐὰν, εἰλικρινῶς, τοποθετηθοῦμε πάνω στὶς πιὸ πάνω Ἀρχές καὶ ἐπιδείξουμε διάθεση συμμόρφωσης πρὸς τοὺς Κανόνες τῆς Ὀρθοδόξης Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον τὸ Οὐκρανικὸ ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα θέματα ποὺ ταλανίζουν τὴν Ἐκκλησία θὰ λυθοῦν.

Ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Οὐκρανία Ἐκκλησίας φρονοῦμε ὅτι:

Ἡ ἐξαγγελία τῆς παραχώρησης τῆς αὐτοκεφαλίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἔγινε μὲ σκοπὸ τὴν εἰρήνευση καὶ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἐνότητας τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας. Δὲν ἀμφισβητοῦμε αὐτὸν τὸν σκοπὸ. Μέχρι στιγμῆς ὁ σκοπὸς αὐτὸς δὲν ἔχει ἐπιτευχθεῖ. Εἶναι φυσικὸ νὰ δοθεῖ κάποιον εὐλόγον χρονικὸ διάστημα γιὰ νὰ φανεῖ τὸ ἀποτέλεσμα. Ἄν ὁ στόχος αὐτὸς δὲν ἐπιτευχθεῖ, ἀναμένουμε ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, χρησιμοποιοῦντας τὸν ρυθμιστικὸ του ρόλο, τὸν ὁποῖο τοῦ παρέχει ἡ θέση του ὡς Πρώτου στὴν Ὀρθοδοξία, νὰ συγκαλέσει εἴτε πανορθόδοξη Σύνοδο εἴτε Σύναξη τῶν Προκαθημένων γιὰ νὰ ἐπιληφθεῖ τοῦ θέματος. Κύριο μέλημα ὅλων θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἐκεῖ παροικοῦντος λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Μὰ καὶ στὴν περίπτωση τῆς ἐπίτευξης τῆς ἐνότητας γύρω ἀπὸ τὴ νέα Ἦγεσία, θὰ πρέπει καὶ πάλιν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ βρεῖ τρόπο καθυσύχασης τῆς συνείδησης τῶν πιστῶν γιὰ τὴν ἐγκυρότητα τῆς χειροτονίας καὶ τῶν μυστηρίων ποὺ τελοῦνται ἀπὸ τὴν Ἦγεσία αὐτή. Κι ἀκόμα, ἀντιλαμβανόμενο τὴν εὐαισθησία τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ, ὡς πρὸς τὸν χῶρο στὸν ὁποῖο ἐβαπτίσθησαν οἱ πρόγονοί του, νὰ μεριμνήσει γιὰ τὴν κατοχύρωση μιᾶς σχετικῆς δικαιοδοσίας του ἐκεῖ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου θέτει τὸν ἑαυτὸ της στὴ διάθεση ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων μὲ σκοπὸ τὴν εἰρήνευση τῆς Ἐκκλησίας *«ἦν ὁ Κύριος περιεποίησατο διὰ τοῦ ἰδίου Αἵματος»*.

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου,
18 Φεβρουαρίου 2019.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ
ΤΗΣ «ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΓΛΩΣΣΩΝ»
ΣΤΟ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΤΡΙΤΗ, 29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019

Σας ευχαριστώ όλους θερμά για τα επαινετικά Σας λόγια προς το πρόσωπό μου και σας συγχαίρω για τις προσδοκίες και τους οραματισμούς Σας που έχετε για την «**Αίθουσα Γλωσσών**», που εγκαινιάζουμε με τη βοήθεια του Θεού την εύσημη αυτή ημέρα.

Η Εκκλησία, αγαπητοί μου, ταυτίστηκε με την έννοια της Παιδείας δηλαδή της Αγωγής των ψυχών του ποιμνίου της, μέσω των ιερών γραμμάτων, από της συστάσεως αυτής, δηλαδή από της ημέρας της Πεντηκοστής, την εικόνα της οποίας πολύ προσφυσώ τοποθέτησε στην αίθουσα αυτή η Διευθύντρια του Σχολείου κυρία Σοφία Ιωάννου.

Αυτό τον ουσιαστικό ρόλο της Αγωγής η Εκκλησία, ως «**τιθηνοῦσα Μήτηρ**» του λαού μας, τον κράτησε σε πολύ ψηλό βαθμό, ιδιαίτερα κατά τους μακρούς και σκοτεινούς αιώνες της σκλαβιάς του ποιμνίου της είτε από ομόθηρσκους είτε από αλλόθηρσκους κατακτητές.

Από το χρέος αυτό εμπνεόμενος ο αοίδιμος εθνομάρτυρας Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός ίδρυσε το Σχολείο αυτό, το οποίο αφιέρωσε «**τῇ πανσωστικῇ ἁγίᾳ Τριάδι**», προκειμένου οι φερέλπιδες νέοι της σκλαβωμένης μας πατρίδας

«να διδάσκονται την πάτριον πίστιν αὐτῶν, τὸ μόνον προτιμότερον καὶ ἀναγκαιότερον, καὶ νὰ ἐκπαιδεύονται ἐνταυτῷ, {ὥστε} νὰ γίνονται ἄνδρες θεοσεβεῖς, φρόνιμοι, πολιτικοί, χρηστοί, δίκαιοι, φιλοπάτριδες...». Και πράγματι, η τότε ονομαζόμενη «Ελληνική Σχολή» αναδείχθηκε στη συνείδηση του Έθνους ως «Φάρος τηλαυγής του Ελληνισμού». Μεγάλες προσωπικότητες, όλων των Επιστημών, ανάμεσα στις οποίες και ο Εθνάρχης Μακάριος, αποφοίτησαν από το ευκλεές τούτο ίδρυμα και υπηρέτησαν ποικιλότροπα την πατρίδα μας και την οδήγησαν στο ένδοξο έπος του 55-59.

Σήμερα, το Παγκύπριο Γυμνάσιο έχει χρέος ιστορικό να ακολουθήσει την εκπαιδευτική πορεία που θεμελίωσε η Εκκλησία, μέσω του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και οικοδόμησαν στήριχοι Εκπαιδευτικοί.

Θέλω να πιστεύω ότι, οποιαδήποτε και αν είναι τα εκ της Εσπερίας νεοτερίζοντα ρεύματα, εσχάτως ανεπίτρεπτα, το Παγκύπριο δεν θα αποστεί από την αρχική πνευματική του δομή και στοχοθεσία που είναι η καλλιέργεια των ψυχών των τροφίμων του, μέσω του κλασικού μας Πολιτισμού, των κειμένων του ευαγγελικού λόγου και των άλλων μαθημάτων, τα οποία προνοεί το αναλυτικό πρόγραμμα.

Προσωπικά, ως Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Κύπρου δεν θα παύσω ποτέ να περιβάλλω το λαμπρό τούτο φυτώριο της ελληνικής μας Παιδείας με τη δέουσα αγάπη και να το βοηθώ με όλες μου τις δυνάμεις για την πνευματική του καλλιέργεια και πρόοδο.

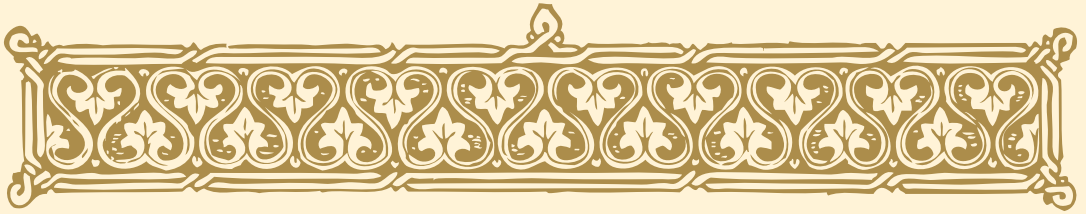
Συνωδά προς τα εκκλησιαστικά μου χρέη, προς τις ιστορικές μας παραδόσεις και προς το ύψιστο χρέος μας προς την Παιδεία και τα άλκιμα Νιάτα μας, ασμένως, ανταποκρίθηκα προς το αίτημα Παγκυπρίου να ενισχύσω οικονομικώς την προσπάθεια για τη δημιουργία της «Αίθουσας Γλωσσών». Η πράξη μου αυτή είναι καρπός της εκκλησιαστικής αγωγής που βίωσα κι εγώ, ως διάδοχος του αοιδίμου Μητροπολίτου Πάφου Ιακώβου Αντζουλάτου, των Αρχιεπισκόπων Κυπριανού και Μακαρίου και όλων των προκατόχων μου, οι οποίοι πολυειδώς και πολυτρόπως ευεργέτησαν την Ελληνική Παιδεία.

Η φιλεκπαιδευτική μου στάση είναι, ακόμη, καρπός της αγωγής που, ως φοιτητής της Θεολογικής Σχολής βίωσα, βλέποντας και θαυμάζοντας όλα εκείνα τα ιδρύματα του Ελληνισμού, όπως είναι η Σιναία Ακαδημία, η Εθνική μας Βιβλιοθήκη, το Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Ζάππειο, τα νοσοκομεία Ανδρέα Συγγρού, το Αιγινήτειο κ.λ.π.

Η μόνη παράκληση την οποία επιθυμώ να εκφράσω αυτή τη στιγμή είναι να ληφθεί η δέουσα πρόνοια, ώστε να διδάσκεται στην «Αίθουσα Γλωσσών» και το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, μέσω κειμένων του Ευαγγελίου, τα οποία θα επιλέξουν αρμόδιοι Φορείς του Υπουργείου Παιδείας και του διδακτικού Προσωπικού. Με τον τρόπο αυτό οι οραματισμοί του αιδίου ιδρυτού της Σχολής εθνομάρτυρος Κυπριανού, θα γίνουν μια πραγματικότητα· και οι μαθητές μας θα γεύονται με θαυμασμό, αφ' ενός μεν τον πλούτο της «**γλώσσας των Θεών**» αφ' ετέρου δε τους ουράνιους λόγους του Σαρκωθέντος Χριστού, ώστε «**οί σπουδάζοντες ἐν αὐτῇ νέοι{φέρειν} καρπούς ἀρετῆς**».

Σας ευχαριστώ θερμά και σας εύχομαι κάθε επιτυχία στους ευγενικούς εκπαιδευτικούς σας οραματισμούς.

Ο ΚΥΠΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
Κ.Κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΣΤΗ ΒΡΑΔΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«Ο ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ,
ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ»
ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ELMIP: EMPOWERING LEARNING MODELS IN PRISON

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ, 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2019

Με ιδιαίτερη ευχαρίστηση χαιρετίζουμε τη σημερινή εκδήλωση, η οποία αφορά την παρουσίαση του προγράμματος ELMIP. Χαιρόμαστε, μάλιστα, ιδιαίτερα για τη συμβολή της Αναπληρώτριας Καθηγήτριας της Θεολογικής Σχολής της Εκκλησίας Κύπρου Δρος Όλγας Σολομώντος-Κουντούρη στην ανάπτυξη και επιτυχία του.

Η έγνοια για τους κρατούμενους, για την πνευματική τους οικοδομή και για την ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία, αποτέλεσε μια από τις προτεραιότητες που θέσαμε, με τη σύσταση το 2010 του «**Ιδρύματος Σοφίας Πολυζωΐδου και Χρυσήλιου Γεωργίου**». Κατά την περίοδο 2011-2013, το Ίδρυμα Σοφίας Πολυζωΐδου και Χρυσήλιου Γεωργίου χρηματοδότησε το «**Πρόγραμμα επιμόρφωσης, κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης κρατουμένων-αποφυλακισθέντων**», το οποίο ενισχύθηκε για την περίοδο 2014-2017 με τη λειτουργία Σχολής Τεχνικής Εκπαίδευσης, εντός των Φυλακών.

Στην πορεία της Εκκλησίας η φυλακή αποτέλεσε μέρος των βιωμάτων και της ιστορίας της. Από τη φυλάκιση του Ιωσήφ του παγκάλου στην Αίγυπτο, μέχρι την αιχμαλωσία Βαβυλώνας και τη φυλάκιση του Προφήτη Δανιήλ, ως τη φυλάκιση του Ιωάννη του Προδρόμου και αυτού του ίδιου του Κυρίου μας Ιησού Χριστού... Στη μετά Χριστό εποχή συνεχίζεται η ίδια εμπειρία, από τους πρώτους Χριστιανικούς χρόνους με τους αγίους Αποστόλους, με τους πρώτους μάρτυρες, μέχρι τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο· μέχρι τους νεομάρτυρες και τις φυλακίσεις πιστών στα καθεστώτα αθεΐας της εποχής μας.

Στην Καινή Διαθήκη, στις πράξεις των Αποστόλων περιγράφονται συγκλονιστικές εμπειρίες που αφορούν τόσο τους φυλακισμένους όσο και τους δεσμοφύλακες.

Η επιστήμη και η τεχνογνωσία προχωρεί, οι εποχές διαδέχονται η μια την άλλη, η ψυχοσύνθεση όμως του ανθρώπου και η πνευματική του κατάρτιση δεν παύουν να αποτελούν το σημαντικότερο στοιχείο της ύπαρξής του. Ένα πρόγραμμα, όπως το ELMIP που στοχεύει στην πρόληψη του ριζοσπαστισμού και την επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία, αλλά και στην εκπαίδευση των σωφρονιστικών υπαλλήλων και την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων τους για να αντιμετωπίζουν τους κρατούμενους με ευαισθησία και κατανόηση, δεν μπορεί παρά να συμβάλει στην πρόοδο της κοινωνίας μας.

Δεν γνωρίζω αν είναι ευτυχής συγκυρία, αλλά σήμερα, 15 Φεβρουαρίου, η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του Αγίου Ονησίμου, που τον αναγνωρίζει ως προστάτη των φυλακισμένων. Είχε κλέψει από τον κύριό του τον στοργικό χριστιανό Φιλήμονα και φτάνοντας στη Ρώμη γυρνούσε άσκοπα, μέχρι που τον είλκυσε η αγάπη του Θεού και κοντά στον Απόστολο Παύλο μετανόησε, μεταστράφηκε και αναδείχθηκε επίσκοπος και άγιος της Εκκλησίας.

Και επειδή, η Εκκλησία ακολουθεί πιστά τα βήματα του Χριστού και των αγίων αυτού Αποστόλων, έχουμε χρέος ιερό να συνεχίσουμε να τηρούμε κι εμείς τη ίδια αγαπητική στάση που τήρησε ο Απόστολος Παύλος έναντι του αγίου Ονησίμου.

Βεβαίως τα δεδομένα σήμερα είναι διαφορετικά. Ζούμε σε κράτος Δικαίου και για να καταδικαστεί κάποιος πρέπει να υπάρχουν ατράνταχτα τεκμήρια. Όμως, έστω και αν δικαίως καταδικάστηκε, οφείλουμε να τον αντιμετωπίζουμε «**ίλέω ὄμματι**» και μέσα στα πλαίσια της χριστιανικής μας αγάπης. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να μειώνεται η πίστη μας προς την έννοια και την

αξία του ανθρώπου, καθ' ότι αυτός αποτελεί μια έμψυχη εικόνα του Θεού, ο οποίος τον προίκισε με μεγάλες δυνατότητες να «**ἔλθῃ εἰς ἑαυτόν**» και να αποβεί στο μέλλον ενάρετος πολίτης. Ως εκ τούτου είναι υποχρέωσή μας να ενεργοποιούμε τη δύναμη αυτή για το καλό του ιδίου, της οικογένειάς του και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Με αυτές τις σκέψεις, συγχαίρουμε τους συντελεστές του προγράμματος για την επιτυχημένη συνεργασία τους, που διασφάλισε την εξωτερική χρηματοδότηση και όλους όσοι εργάζονται για την υλοποίησή του και ευχόμαστε, όπως ο Άγιος Θεός σας ευλογεί και αγιάζει το έργο σας.

Ευχέτης προς Κύριο

† Ο Κύπρου Χρυσόστομος

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ: ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Στό άριστουργηματικό ποίημα του Διονυσίου Σολωμοῦ «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», περιέχεται καί ὁ ακόλουθος ὑπέροχος στίχος:

«Τά σπλάχνα μου κι ἡ θάλασσα ποτέ δέν ἡσυχάζουν».

Ὁ στόχος αὐτός μέσα στή συνάφειά του, πού μιλάει γιά ἀγάπη καί ἔρωτα τοῦ καλοῦ, προσφέρει μιὰ ἔξοχη εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως σέ κατάσταση σφύζοντος δυναμισμού καί ἀκατάπαυστης κινήσεως. Σέ κατάσταση ἀναζητήσεως αὐτοῦ πού εἶναι ἄφθαρτο, ἀληθινό καί ἐξαίσιο.

Ἡ εἰκόνα αὐτή ταιριάζει ιδιαίτερα σ' ἐκείνους, πού σήμερα, ἔχοντας κλείσει τόν κύκλο τῶν θεολογικῶν τους σπουδῶν στή Σχολή τοῦ Τιμίου Σαυροῦ, ἐτοιμάζονται νά ξεκινήσουν γιά μιὰ ζωή προσφορᾶς στήν Ἐκκλησία, τή Θεολογία, τόν ἄνθρωπο. Ζοῦν μιὰ μεγάλη ὥρα τῆς ζωῆς τους, κατά τήν ὁποία ἡ ψυχή μοιάζει μέ τήν ἀπέραντη θάλασσα πού δέν ἡσυχάζει. Ὡρα πού προσκαλεῖ σέ περισυλλογή, στοχασμό καί ἐν προσευχῇ σχεδιασμό γιά τό μέλλον. Ἕνα σχεδιασμό πού ὅπως εἶναι φυσικό ἔχει ὡς οὐσιαστικό συστατικό τή Θεολογία.

Μέ τήν εὐκαιρία λοιπόν αὐτή πού ἡ προσοχή ἐστιάζεται στή Θεολογία σέ συνάρτηση μέ τό παρόν καί τό μέλλον, θά ἤθελα νά προσφέρω μερικές σχετικές σκέψεις. Ἀναφέρονται στό γεγονός τῶν συναντήσεων τῆς Θεολογίας μέ μείζονες σύγχρονες πραγματικότητες ἢ καταστάσεις, καί τῶν συναφῶν κινδύνων καί προοπτικῶν πού δημιουργοῦνται.

Συγκεκριμένα θά ἀναφερθῶ σέ τέσσερις κύριες συναντήσεις, στίς ὁποῖες ἡ Θεολογία ἢ μᾶλλον ἡ Ἐκκλησία καί ἡ Θεολογία της ἔχουν ἄμεση ἐμπλοκή.

1. Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Θά αρχίσω μέ τή συνάντηση Θεολογίας καί Πολιτισμοῦ. Ἡ Ἐκκλησία καί ἡ Θεολογία τῆς ὑπῆρξαν πάντοτε ιδιαίτερα εὐαίσθητες στό πολιτιστικό τους περιβάλλον. Ἐδῶ τό «πολιτιστικό» πρέπει νά κατανοηθεῖ ὑπό εὐρεία ἔννοια, ἡ ὁποία περιλαμβάνει κοινωνικές, ἔθνικές, γεωγραφικές καί φυλετικές ἀπόψεις. Ἀποτέλεσμα τῆς συναισθήσεως καί τῆς εὐαισθησίας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ λεγόμενη, «συσχετιστική Θεολογία» (contextual theology), ἡ ὁποία δίνει ιδιαίτερη προσοχή στήν πολιτιστική συνάφεια, δηλαδή τό πολιτιστικό περιβάλλον καί τήν πολιτισμική πραγματικότητα μέσα στήν ὁποία λειτουργεῖ.

Στήν οὐσία, ἡ συσχετιστική Θεολογία ἀρχίζει σάν μιά ἔκφραση τῆς ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν ἡ Θεολογία πρόκειται νά μεταδώσει τό μήνυμα τοῦ εὐαγγελίου, αὐτό τό μήνυμα πρέπει νά μεταδοθεῖ μέ ἕνα τρόπο συσχετιστικό, δηλαδή μέ τή γλώσσα καί τήν κατανόηση τῶν βασικῶν πολιτισμικῶν στοιχείων πού ἐπικρατοῦν στή δεδομένη γεωγραφική περιοχή. Ἔτσι, ἡ συσχετιστική Θεολογία θά πάρει διαφορετικές μορφές σέ ἕνα ἀστικό κέντρο μιᾶς μεγαλούπολης τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς, σέ μιά ἀγροτική περιοχή τῆς Ἀφρικῆς, σέ μιά πυκνοκατοικημένη πόλη τῆς Ἰνδίας ἢ σ' ἕνα ἀπομακρυσμένο χωριό τῆς Πολυνησίας. Ἡ Θεολογία, στή συνάντησή της μέ διαφορετικούς πολιτισμούς, γίνεται κατά κάποιον τρόπο συσχετιστική, ὥστε νά εἶναι ἀποτελεσματική.

Ἐδῶ, ὅμως, ἀμέσως διαφαίνεται ἀπειλητικός ὁ κίνδυνος: Ὁ κίνδυνος νά κυριευθεῖ ἡ Θεολογία ἀπό τήν ἔγνοια γιά τόν πολιτιστικό της περίγυρο καί νά γίνει σιγά - σιγά μιά Θεολογία πού κάνει σοβαρές παραχωρήσεις προσαρμογῆς στό πολιτιστικό της περιβάλλον. Σέ μιά τέτοια περίπτωση ἡ ὑποταγή φαίνεται νά βρίσκεται ὄχι πολύ μακρῶς. Στή συνάντηση τῆς μέ μιά συγκεκριμένη πολιτιστική πραγματικότητα, ἡ Ἐκκλησία καί ἡ Θεολογία τῆς ἐνδέχεται νά ἐστιάσουν τήν προσοχή τους σέ ὑπερβολικό βαθμό στήν πολιτιστική αὐτή πραγματικότητα. Αὐτό μπορεῖ νά μειώσει τή σημασία πού πρέπει νά δίνεται στό μήνυμα τοῦ εὐαγγελίου καί στό πραγματικό περιεχόμενο τῆς Θεολογίας. Τό πολιτιστικό συμφραζόμενο μπορεῖ τελικά νά ὑποτάξει τό θεολογικό κείμενο. Ἔτσι τό γνήσιο μήνυμα τοῦ εὐαγγελίου στήν πληρότητα καί ἀκεραιότητά του, ἐνδέχεται νά ὑποχωρήσει μέχρις ἐξαφανισμοῦ ἢ νά κάνει ἀνεπίτρεπτους συμβιβασμούς προσαρμογῆς πρὸς τό πολιτιστικό περιβάλλον.

Αὐτός ὁ κίνδυνος ὅμως δέν ἐμποδίζει τή συνάντηση, ἡ ὁποία πρέπει

νά γίνει. Στήν οὐσία αὐτή ἡ συνάντηση γίνεται ἤδη ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού ἡ Ἐκκλησία παρουσιάστηκε πάνω στή γῆ. Ἡ Καινή Διαθήκη, γραμμένη στήν ἑλληνική, εἶναι ἕνα τρανό παράδειγμα μιᾶς τέτοιας συναντήσεως. Οἱ Ἀπολογητές τοῦ δεύτερου αἰώνα εἶναι ἕνα ἄλλο. Στούς μεγάλους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἡ συνάντηση Θεολογίας καί πολιτισμοῦ παρήγαγε καταπληκτικά ἀποτελέσματα. Στά ἔργα τῶν κατ' ἔξοχὴν θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας. Μεγάλου Βασιλείου, Γρηγορίου Θεολόγου, Ἰωάννου Χρυσοστόμου καί Γρηγορίου Νύσσης, λόγου χάριν, βλέπουμε τό μήνυμα τοῦ εὐαγγελίου στήν ἀκεραιότητα, ἀκτινοβολία καί αὐθεντικότητά του, δοσμένο στήν πιό ἐκλεπτισμένη πολιτισμική του συνάφεια, μέ τά πιό λαμπρά, γλαφυρά καί ὄντως εὐφυέστατα μέσα ἐπικοινωνίας πού μπορεῖ νά προσφέρει ἕνας Πολιτισμός καί ἡ γλώσσα του.

Αὐτή εἶναι ἡ προοπτική τῆς Θεολογίας γιά κάθε δεδομένη συνάντησή της μέ τόν πολιτισμό: νά μεταδώσει τό μήνυμα τοῦ εὐαγγελίου ἄθικτο, ἀκέραιο, ἀνόθευτο· καί νά τό παρουσιάσει μέ τά πιό ἔξοχα μέσα ἐπικοινωνίας πού μπορεῖ νά παράσχει ἕνα πολιτιστικό περιβάλλον. Πρόκειται γιά τήν προοπτική τοῦ τέλειου τρόπου ἐπικοινωνίας καί μεταδόσεως τῆς τέλειας ἀλήθειας, ὅπως αὐτή φανερώθηκε ἀπό τόν Θεό ἐν Χριστῷ καί ὅπως παραδόθηκε ἀπ' αὐτόν στήν Ἐκκλησία.

2. Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

Ἡ δεύτερη κύρια συνάντηση τήν ὁποία ἐπιθυμῶ νά συζητήσω εἶναι ἐκείνη μεταξύ τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας καί τῶν μή χριστιανικῶν θρησκειῶν, ὅπως λ.χ. τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἢ τοῦ Βουδισμοῦ.

Ἡ συνάντηση αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὠθεῖ τή Θεολογία σέ ποικίλες καί πολύπλοκες ἐνέργειες, τίς ὁποῖες δέν εἶναι δυνατό νά ἀναλύσουμε ἐδῶ. Ἀπλῶς, θέλω νά στρέψουμε τήν προσοχή μας σέ ἕνα συγκεκριμένο φαινόμενο πού πιθανόν νά προκύψει ἀπό μιά τέτοια συνάντηση. Πρόκειται γιά τό φαινόμενο τῆς «ἐλαχιστοποιητικῆς», τῆς «μινιμαλιστικῆς» Θεολογίας (minimalist theology). Αὐτή εἶναι μιά Θεολογία, ἢ μάλλον μιά τάση τῆς Θεολογίας, ἡ ὁποία προσφέρει τό μίνιμουμ, τό ἐλάχιστο δυνατό, ἀπό πλευρᾶς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας στή συνάντησή της μέ τίς διάφορες παγκόσμιες θρησκείες. Μέ τόν τρόπο αὐτό, πιστεύει ἡ μινιμαλιστική Θεολογία ὅτι ἡ

συνάντηση καθίσταται εύκολότερη και ότι ο διάλογος μεταξύ Χριστιανών και μη-Χριστιανών διευκολύνεται. Αυτό που συμβαίνει εδώ είναι μία διαδικασία ελαχιστοποίησης και παραμερισμού των δογμάτων και των αληθειών οι οποίες φαίνεται να παρεμποδίζουν τους μη-Χριστιανούς να φτάσουν σε μία κοινή βάση, σε ένα άμοιβαία αποδεκτό έδαφος για συνάντηση και διάλογο.

Εδώ μπορούμε να παραθέσουμε ένα-δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Σε μία συνάντηση, λόγου χάριν, μεταξύ Χριστιανών και Έβραίων, ή μινιμαλιστική Θεολογία θά έτεινε να υποβιβάσει τή Χριστολογία. Αυτό έχει ήδη συμβεί. Σε πρόσφατες σχετικές περιπτώσεις, Χριστιανοί θεολόγοι έχουν κατά κάποιο τρόπο μειώσει τον κεντρικό ρόλο τής αναστάσεως του Χριστού, ώστε να καταφέρουν να εξαλείψουν ένα σημαντικό εμπόδιο στις προσπάθειές τους να δημιουργήσουν ουσιαστικές επαφές με Έβραίους θεολόγους. Τό ίδιο έχει συμβεί κατά τή διάρκεια συζητήσεων μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων. Τά βασικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Χριστιανισμού, κατά κάποιο τρόπο συμπίεστηκαν, και δόθηκε έμφαση σε ιδέες όπως ή κοινή πίστη σε ένα Θεό, ούτως ώστε να μπορεί πιο εύκολα να εγκαθιδρυθεί κοινό θεολογικό έδαφος.

Η μινιμαλιστική Θεολογία φαίνεται να είναι σοβαρός και βέβαιος κίνδυνος σε κάθε συνάντηση του Χριστιανισμού με άλλες θρησκείες. Αν πρόκειται να πάρουμε τις άλλες θρησκείες στα σοβαρά -πράγμα που σίγουρα κάνουμε ως Έκκλησία, και μάλιστα με μακρά και όδυνηρή πείρα επ' αυτό-τότε ο θεολογικός μινιμαλισμός δεν έχει θέση. Οποιαδήποτε συνάντηση τής όρθοδόξου Θεολογίας με τις παγκόσμιες θρησκείες δεν μπορεί να είναι θετική αν δεν παρουσιάσουμε αυτή τήν όρθόδοξη Θεολογία όπως ακριβώς είναι. Η προοπτική εδώ είναι να μην δημιουργήσουμε μία τεχνητή σχέση με τις άλλες θρησκείες, βασισμένη στην απόκρυψη τής πραγματικής μας ταυτότητας ή όλων μας των αληθειών. Η προοπτική μάλλον έχει να κάνει με τή σοβαρή μας προσπάθεια να κατανοήσουμε τις θρησκείες των άλλων, να τους δοῦμε όπως είναι και να τους οδηγήσουμε να μάς δοῦν όπως είμαστε.

Ο κίνδυνος μιᾶς μινιμαλιστικῆς Θεολογίας μπορεί και πρέπει να ξεπερασθεῖ με τήν προοπτική μιᾶς Θεολογίας ή όποια αφενός μέν κάνει μία δυναμική και συστηματική προσπάθεια να καταλάβει βαθειά και ειλικρινά τις άλλες θρησκείες, αφετέρου δέ τις αντιμετωπίζει υπό τό φῶς των άπαρασάλευτων δογματικῶν αληθειῶν τής Έκκλησίας και τής ολοκληρωμένης, ξεχωριστῆς χριστιανικῆς τῆς ταυτότητας.

3. Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Περνοῦμε, τώρα, στην τρίτη συνάντηση: αὐτή, μεταξύ Θεολογίας καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας. Τὴν πολιτικὴ ἐξουσία τὴν ἐννοοῦμε ἐδῶ ὑπὸ εὐρύτατη ἔννοια: κρατικὴ, πολιτικὲς διαδικασίες, διάφορα ἐπίπεδα διακυβερνήσεως, πολιτικὲς ἰδεολογίες, ἀκόμα καὶ διαδικασίες γνωστὲς διεθνῶς μὲ τὸν ὄρο «λόμπυ».

Στὴ μνήμη καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογίας τῆς ὑπάρχουν πολλές περιπτώσεις συναντήσεως μὲ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία. Οἱ μάρτυρες παραμένουν ἕνα ξεχωριστό μνημεῖο αὐτῆς τῆς συναντήσεως. Ἀντιθέτως, οἱ λεγόμενες «ἱερέες αὐτοκρατορίες» καὶ οἱ θεοκρατικὲς κυβερνήσεις τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων παρουσιάζουν ἕνα πολὺ διαφορετικὸ παράδειγμα.

Στὸν σύγχρονο κόσμο, ἡ συνάντηση Θεολογίας καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας ἔχει παραγάγει, μεταξύ ἄλλων, καὶ τὸ φαινόμενο τῆς πολιτικῆς Θεολογίας. Αὐτὴ εἶναι μιὰ Θεολογία ἡ ὁποία προσφέρει μιὰ θεωρητικὴ βάση γιὰ πολιτικὴ δράση καὶ διακηρύττει τὴν οὐσιαστικὴ ἀνάμιξη τῆς Ἐκκλησίας στὶς πολιτικὲς διαδικασίες. Αὐτὴ ἡ ἀνάμιξη μπορεῖ, ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρά, νὰ ἔχει ἄμεση ἐπίδραση πάνω σὲ πολιτικὰ ζητήματα, μὲ τὸ νὰ εἶναι μιὰ δυνατὴ φωνὴ σὲ διαμάχες πού ἔχουν νὰ κάνουν μὲ ἐπίμαχα θέματα, τὰ ὁποία εἶναι ἐπιδεκτικὰ πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἢ κυβερνητικῆς ἀναμίξεως. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἡ ἀνάμιξη τὴν ὁποία ὑποστηρίζει ἡ πολιτικὴ Θεολογία σημαίνει ἐκστρατεία γιὰ κατάληψη πολιτικῶν ἀξιωμάτων ἢ κινήγι κάποιων θέσεων στὴν πολιτικὴ ἢ στὴν κυβερνητικὴ ἱεραρχία. Ὁ κοινὸς παρανομαστής σὲ ὅλες αὐτές τίς περιπτώσεις εἶναι εἴτε ἡ πολιτικὴ δράση, στό θεωρητικὸ ἢ στό πρακτικὸ ἐπίπεδο, εἴτε ἡ ὑποστήριξη ἑνὸς νομοσχεδίου στό πολιτικὸ πεδίο ἢ ἡ προώθηση ἑνὸς συγκεκριμένου πολιτικοῦ ὑποψηφίου.

Ἐδῶ μποροῦμε εὐκόλα νὰ δοῦμε τὸν κίνδυνο πού διαγράφεται στὸν ὀρίζοντα. Ἡ πολιτικὴ Θεολογία καὶ ἡ πολιτικὴ δράση κάνουν ἀπαραίτητη τὴν υἱοθέτηση μιᾶς συγκεκριμένης στάσεως, μιᾶς συγκεκριμένης ἰδεολογικῆς θέσεως· συνεπάγεται κομματικοποίηση. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ παράγοντας διαιρετικὸς γιὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει βαρὺ πλήγμα γιὰ τὴν ἰδέα τῆς αἰώνιας, ἀναλλοίωτης ἀλήθειας τοῦ εὐαγγελίου, γιὰ τὴν ἰδέα ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι πάνω καὶ πέρα ἀπὸ ἐφήμερα πολιτικὰ κόμματα, ἀπόψεις καὶ κινήματα.

Ἡ ἄλλη ἐπιλογή, στήν ἀντίπερα ὄχθη, εἶναι νά δεχτοῦμε μιά Θεολογία ἡ ὅποια εἶναι οὐδέτερη, ἀπολιτική, ἀμέτοχη στά κοινά. Ὅμως καί αὐτή ἡ ἐπιλογή προκαλεῖ ἐρωτηματικά. Γιατί ὑπάρχουν πολλά πολιτικά θέματα πού ἔχουν φοβερή ἐπίδραση στή ζωή τῶν ἀνθρώπων. Πῶς μπορεῖ μιά Θεολογία, μέ συνείδηση τοῦ ρόλου πού ἀσκεῖ στή διαδικασία τῆς σωτηρίας, νά ἀγνοήσει θέματα τέτοιας ἔκτασης, μεγέθους καί ἐπιρροῆς;

Ἡ προοπτική ἐδῶ, εἶναι μιά Θεολογία ιδιαίτερα ἐπιφυλακτική τόσο ἔναντι τῶν κινδύνων πού μπορεῖ νά προέλθουν ἀπό πολιτική καί κομματική ἀνάμιξη καί συμμετοχή ὅσο καί ἔναντι μιᾶς πολιτικῆς ἀπάθειας καί ἀπομονώσεως. Αὐτή εἶναι μιά Θεολογία ἡ ὅποια παραμένει σταθερά ριζωμένη στήν ἀλήθεια ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει μιά οὐσιαστική δέσμευση ἀγάπης πρός τόν ἄνθρωπο. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὑπεράνω τῆς πολιτικῆς ἀλλά ταυτόχρονα ἔχει ἀπόλυτη εὐθύνη γιά τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο. Ἡ οὐσιαστική σχέση της μέ τό λαό καί ἡ πιστότητά της στόν Θεό ὑπαγορεύουν καί τίς θέσεις καί ἀποφάσεις της γιά ὅλα τά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων φυσικά καί τῶν πολιτικῶν. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀναπόσπαστο μέρος τῆς λειτουργίας της ὡς μαρτυρίας Θεοῦ. Ἡ Θεολογία, στή συνάντησή της μέ τήν πολιτική ἐξουσία, προσέρχεται πλήρως ἀφιερωμένη καί πιστή στόν Θεό καί ταυτόχρονα ἕτοιμη νά διακονήσῃ τόν ἄνθρωπο. Δέν εἶναι ὅμως καθόλου πρόθυμη νά ἐμπλακεῖ σέ ὅποιαδήποτε κομματική δραστηριότητα, ὅπως δέν εἶναι διατεθειμένη νά υἱοθετήσῃ μιά στάση ἀπάθειας, μιά πολιτική σιωπηρῆς καί ἀνεύθυνης ἀποστασιοποίησης ἀπό τά πολιτικά δρώμενα, ὅταν μάλιστα αὐτά ἀφοροῦν ἄμεσα τή ζωή τοῦ λαοῦ.

4. Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ «ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ»

Τελειώνω μέ τήν τέταρτη συνάντηση, ἡ ὅποια ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ, ἔστω καί ἔμμεσα. Λόγω τῆς σπουδαιότητος της ὅμως θά τή συζητήσω ἐδῶ ξεχωριστά.

Ἡ συνάντηση στήν ὅποια ἀναφέρομαι εἶναι αὐτή τῆς Θεολογίας μέ τήν λεγόμενη «ἀνθρώπινη κατάσταση», μιά κατάσταση πού περιέχει ἀπόγνωση, ἀβελιότητα, πόνο, καταπίεση, ἀγωνία καί θάνατο. Αὐτή εἶναι ἡ περίπτωση ὅπου οἱ ἄνθρωποι, τόσο ὡς ἄτομα ὅσο καί ὡς γένος, ἐξετάζονται στίς ἔντονες ὑπαρξιακές τους κρίσεις, δηλαδή σέ καταστάσεις ὑπαρξιακῆς αἰχμαλωσίας σέ μιά ἀποπνικτική καί χωρίς νόημα κοσμική πραγματικότητα.

Ἡ συνάντηση πού περιγράφεται ἐδῶ μπορεῖ νά γεννήσῃ ἕνα εἶδος

θεολογίας τό όποιο τείνει νά είναι άνθρωποκεντρικό, έντελώς άπορροφημένο από τήν άνθρώπινη κατάσταση καί τίς συνέπειες της. Άνδρες καί γυναίκες πού βρίσκονται σέ ύπαρξιακή κρίση, γίνονται τό μοναδικό σημείο έπικεντρώσεως τής προσοχής καί τής μελέτης μιās τέτοιας Θεολογίας. Ή άπαισιοδοξία έν τοιαύτη περιπτώσει, αρχίζει νά διαποτίζει τή θεολογική σκέψη, ή όποία, τελικά, φτάνει σέ άδιέξοδο.

Ό κίνδυνος σ' αϋτή τήν περίπτωση είναι νά αναπτυχθει μιá Θεολογία, ή όποία λόγω τής έντονα άνθρωποκεντρικής της άποκλειστικότητας, σταδιακά καί ίσως άνεπαίσθητα, θέτει τήν ιδέα καί τήν πραγματικότητα του Θεού στό περιθώριο, γιά νά ύποταγει όλο καί πίο πολύ σέ μιá κατάσταση άπελπισίας καί αδράνειας. Τό μέγεθος αδράνειας. Τό μέγεθος καί ό παραλογισμός του άνθρώπινου πόνου καί του ύπαρξιακού κενού καταλήγουν νά γίνουν άβάστακτο φορτίο γιά τήν άνθρωποκεντρική Θεολογία, ή όποία έτσι μένει χωρίς καμμιá έλπίδα γιά τήν καταδικασμένη άνθρωπότητα. Δέν είναι παράξενο τό ότι αϋτου του είδους ή Θεολογία καταλήγει νά είναι λιγότερο Θεολογία καί περισσότερο άνθρωπολογία, μιá άνθρωπολογία άπόλυτης άπογνώσεως ή όποία τελικά μπορεί νά όδηγήσει άκόμη καί στον άθεισμό. Αϋτό μάλιστα έχει συμβει σέ άρκετές περιπτώσεις στην έποχή μας.

Ή Έκκλησία καί ή Θεολογία της είναι έξαιρετικά ευαίσθητες στην άνθρώπινη κατάσταση. Έχουν συνείδηση τής ύπαρξιακής κρίσης πού μαστίζει τό σύγχρονο κόσμο καί γνωρίζουν πολύ καλά ότι μαζί μέ όλα εκείνα τά στοιχεία τά όποία είναι άρνητικά γιά τούς άνθρώπους, ύπάρχουν επίσης δαιμονικές δυνάμεις πού πολεμούν έναντίον τής άνθρωπότητας καί τής σωτηρίας τών άνθρώπων.

Άλλά ή Έκκλησία καί ή Θεολογία της πιστεύουν στό ευαγγέλιο, υπερασπίζονται μέχρις έσχάτων τήν άνθρωπότητα καί κηρύττουν τή λύτρωση σέ συνάρτηση μέ μιá άκλινη καί άνυποχώρητη πίστη στον Θεό. Ή Έκκλησία είναι ή Έκκλησία του Θεού καί ή Θεολογία είναι ή φωνή πού εκφράζει τήν άμετάβλητη, δυναμική καί λυτρωτική αγάπη του Θεού γιά τήν πάσχουσα άνθρωπότητα. Ή προοπτική έδω άποβλέπει σέ μιá Θεολογία πού συναντá τήν άνθρώπινη κατάσταση του πόνου, τής ύπαρξιακής κρίσεως καί τής άπογνώσεως, μέ πλήρη μετοχή στό πάθος καί στή δοκιμασία τών άνθρώπων. Έδω ή γλώσσα της δέν είναι θριαμβευτική αλλά γεμάτη ταπεινώση, τρυφερότητα καί διάκριση. Τήν ίδια ώρα, αϋτή ή Θεολογία φέρνει τήν έλπίδα καί τήν ανακούφιση πού προσφέρει ό Θεός πού αγαπά, ό Θεός που έχει ύποστει τον ύψιστο πόνο μέ τή

σταύρωσή του, αλλά συνάμα πού ολοκλήρωσε τό δράμα τῆς σταυρώσεως καί τοῦ θανάτου του μέ τό μοναδικό γεγονός τῆς ἀναστάσεώς του.

Στό σημεῖο αὐτό ἀξίζει νά θυμηθοῦμε τήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, μιὰ ἐπιστολή ἡ ὁποία στήν οὐσία ἀντιμετωπίζει τήν ἀνθρώπινη κατάσταση τῆς ἀβεβαιότητος καί τῆς ἀπογνώσεως. Ἐπειδή εἶχε τήν ἐμπειρία τοῦ ἐσταυρωμένου καί ἀναστημένου Χριστοῦ, ὁ Παῦλος μπόρεσε νά γράψει αὐτές τίς μοναδικές γραμμές: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμός ἢ λιμός ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; Καθώς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὄλην τήν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διά τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Πέπεισμαι γάρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωή οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τίς κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. 8:35-39).

* * *

Στή συζήτηση τοῦ θέματος «**Τέσσερις συναντήσεις τῆς Θεολογίας: Κίνδυνοι καί προοπτικές**», προσπαθήσαμε νά σκιαγραφήσουμε ὀρισμένες κύριες συναντήσεις: μεταξύ Θεολογίας καί Πολιτισμοῦ, Θεολογίας καί παγκοσμίων Θρησκειῶν, Θεολογίας καί Πολιτικῆς, καί Θεολογίας καί Ἀνθρώπινης καταστάσεως.

Ἐλπίδα μου ἦταν νά διεγείρω κάποια ἐρωτήματα πού σχετίζονται μέ τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Θεολογίας της, καί νά δώσω μιὰ ἔνδειξη τῆς ἐκτάσεως καί τῆς δυσκολίας, τῆς γοητείας καί τῆς ἐξάρσεως πού συνοδεύουν τή θεολογική προσπάθεια.

Αὕτη ἡ προσπάθεια εἶναι σκληρή καί δυσχερέστατη ἀπό ἄποψη ἀντοχῆς, σοφίας καί ἀγάπης. Γνωρίζουμε ὅμως ὅτι, τελικά, στή Θεολογία ἀναζητοῦμε τόν Ἐνα ὁ ὁποῖος εἶναι «ὁ ὢν καί ὁ ἦν καί ὁ ἐρχόμενος», «τό Ἄλφα καί τό Ὠμέγα» (Ἀποκ. 1:8), ἡ Ἀρχή καί τό Τέλος· τόν ἕνα πού εἶπε: «Μή φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος καί ὁ ζῶν, καί ἐγενόμην νεκρός, καί ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καί ἔχω τās κλείς τοῦ θανάτου καί τοῦ ἄδου» (Ἀποκ. 1:17-18).

Αναζητοῦμε ἀκριβῶς τόν Ἐσταυρωμένο καί Ἀναστημένο Χριστό. Ἴσως καί νά περπατεῖ μαζί μας, ὅπως ἔκανε μέ τούς δύο μαθητές πού ἐπορεύονταν

πρός Έμμαούς (βλ. Λουκ. 24:13-15). Σίγουρα είναι μαζί μας. Υποσχέθηκε ότι θα είναι μαζί μας κάθε μέρα, μέχρι τό τέλος τής ιστορίας πάνω στον πλανήτη Γῆ. «**ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος**» (Ματθ. ΚΗ' 20).

Αὐτό πού χρειαζόμαστε εἶναι μάτια γιά νά τόν ἀνακαλύψουμε. Μάτια γιά νά τόν δοῦμε. Καί, ἰδιαίτερα, ψυχή ἀγνή γιά νά βιώνουμε τά οὐράνια καί λυτρωτικά Του μηνύματα.

Ο ΙΕΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΩΣ ΘΕΟΠΝΕΥΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ «ΔΟΞΑ ΤΩΙ ΘΕΩΙ, ΠΑΝΤΩΝ ΕΝΕΚΕΝ»

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΟΝΤΙΚΑΚΗ,
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΙΒΗΡΩΝ

«Τὴν σοφίαν ἐξ ὕψους καταμαθὼν,... τοῖς πᾶσιν ἐξέλαμψας,
ὡς χρυσὸς ἐν καμίνῳ,... Ἰωάννη Χρυσόστομε»

(Κάθισμα του Ὁρθρου)

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΩΤΙΖΕΙ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ως αστέρας αειλαμπής. Είναι άνθρωπος ταλαντούχος και τολμηρός. Έχει έμφυτο το χάρισμα του ρήτορα και του λογοτέχνη. Δεν τα καλλιεργεί για να διακριθεί και να δοξασθεί στον χώρο της φθοράς.

Τόν καλεί ο Χριστός. Ένας έρωτας ανίκητος τον έλκει από μακριά. Μια θεία ορμή τον ωθεί στα πορρωτέρω. Όλα τα σέβεται, τα γνωρίζει και τα προσπερνά. Δεν σταματά πουθενά μέχρις ότου φτάσει την ελευθερία της καινής κτίσεως, την κατάργηση του θανάτου, την πρόσκληση των πάντων στο συμπόσιο της πίστεως, στη χαρά του Κυρίου. Σπουδάζει φιλοσοφία και ρητορική. Τον θέλουν καθηγητή της φιλοσοφίας και διάδοχο του Λιβανίου. Αυτός τελειώνει και φεύγει. Πηγαίνει στο «Ασκητήριον»· τελειώνει τη θεολογική σχολή της εποχής του. Ανεβαίνει στο όρος της μοναχικής ασκήσεως. Ζει τέσσερα χρόνια με ένα Γέροντα Σύρο μοναχό. Και δύο χρόνια μόνος σε ένα σπήλαιο.

Γνωρίζει τη λειτουργική θεολογία και την πολιτεία της ησυχίας. Ριζώνει στην ησυχία της ασκήσεως και τη θυσία των πάντων. Αγαπά την ταπεινώση, την ολοκληρωτική προσφορά, και ανέρχεται στον ουρανό της μελλούσης βασιλείας. Πεθαίνει για τον κόσμο και τις επιτυχίες του και ανασταίνεται εις ζωήν αιώνιον.

Απλώνονται οι κλάδοι της ζωής και της δημιουργίας του στην απεραντοσύνη της καινής κτίσεως· στη διαρκή επέκταση και προσφορά της αγάπης. Δεν είναι ο διανοητής πού διατυπώνει σκέψεις και στοχασμούς. Ούτε ο ρήτορας πού σαγηνεύει τα πλήθη και καυχάται για την ευγλωττία του. Είναι ο άνθρωπος που καλείται από τον Χριστό· και αυτό το γεγονός τον αλλοιώνει ολόκληρο.

Έχει ως παράδειγμα τον απόστολο Παύλο που καλείται ως σκεύος εκλογής. Αποστέλλεται στην οικουμένη ως Απόστολος των Εθνών. Τρέφεται από τη συντριβή της ταπεινώσεως. Θεωρεί τον εαυτό του πρώτο των αμαρτωλών και ταυτόχρονα ηλεημένο υπό Κυρίου. Αυτό δίδει κουράγιο σε όλους τούς ταλαίπωρους και βασανισμένους.

Ο Χρυσόστομος ακολουθεί τον Παύλο. Δεν χρησιμοποιεί για τον εαυτό του τα ρήματα μελετώ και σπουδάζω άλλα σκιρτώ, μαίνομαι, χορεύω και μεθύω: «Σκιρτῶ καὶ μαίνομαι μανίαν σωφροσύνης βελτίονα· πέτομαι καὶ χορεύω και μετάρσιος φέρομαι καὶ μεθύω υπό τῆς ἡδονῆς ταύτης τῆς πνευματικῆς»¹. Αναλαμβάνεται σε ύψη ελευθερίας και αγάπης. Μπαίνει στον Παράδεισο της καινής κτίσεως. Πλησιάζει τούς πάντες, χωρίς να ενοχλεί κανένα. Δεν ξεχνά όσους αγωνίζονται και πονούν στο στάδιο της ζωής.

Η αύρα τού Πνεύματος κολπώνει τα πανιά τού Ιστιοφόρου του. Και τα νάματα της Χάριτος κινούν τον μύλο της ζωής του. Αυτό φαίνεται παντού.

Η δύναμη της πίστεως χαριτώνει την ευγλωττία του. Δεν σε θαμπώνει με την ευφράδεια των λόγων του, αλλά σε γαληνεύει με την παράκληση του Πνεύματος. Η ίδια δύναμη στρώνει τις φράσεις. Σέβεται τις λέξεις. Εικονογραφεί τη μορφή του Κυρίου Ιησού από τη Γέννηση μέχρι τη Σταύρωση και την Ανάσταση.

¹ Όμιλία εις τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων α', PG 63, 467.

Ακούγοντας τον Ιερό Χρυσόστομο, μεταφέρεσαι μέσα στα γεγονότα πού περιγράφει. Δεν αναφέρει αλήθειες πού άκουσε ή διάβασε. Μεταδίδει τον παλμό πού τον συγκλόνησε και τον συγκλονίζει. Η παρουσία του, ως κραδασμού ζωής, γκρεμίζει τα τείχη των φυλακών και τα είδωλα των ψευδαισθήσεων.

Εκινά από την έκπληξη της του Θεού σαρκώσεως όπου «πάντες έορτάζουσι Θεόν επί γῆς όρῶντες, και άνθρωπον έν ούρανοίς»². «Πάντων οὖν σκιρτώντων, σκιρτήσαι θέλω κάγώ, χορεῦσαι βούλομαι, πανηγυρίσαι θέλω»³.

Μπαίνει στον ασταμάτητο χορό από τα Χριστούγεννα μέχρι την Ανάσταση και την Πεντηκοστή... «Ο Λόγος σάρξ έγινετο»⁴. Και η θεολογία γίνεται σκίρτημα χαράς.

Κάποια κείμενα αληθινών Αγίων και δημιουργών σε συγκλονίζουν και σε φέρνουν σε εγρήγορση. Άλλα κείμενα σ' αφήνουν αδιάφορο, όπως μένει ακίνητη η βελόνα του σειсмоγράφου όταν δεν γίνεται σεισμός αλλά οχλαγωγία. Εδώ γίνεται σεισμός. Ο ρυθμός και η ζωντάνια του Χρυσοστόμου σε σωριάζουν κάτω και σε ανιστούν. Νιώθεις τον σεισμό της Αναστάσεως που γκρεμίζει τη φθορά και ανιστά τη ζωή. Από την πρώτη στιγμή έχεις αυτή την αίσθηση που μένει για πάντα μέσα σου.

Δεν σε εντυπωσιάζει η χάρις της ρητορείας του αλλά σε ζωογονεί η δύναμη της πίστεώς του. Δεν διαφημίζει τις ικανότητές του, αλλά χαίρει μαζί με τον Παύλο «έν τοίς παθήμασί» του⁵.

Η του στόματός του εκλάμψασα χάρις πλουτίζει τον κόσμο με τους θησαυρούς τής αφιλαργυρίας και με το ύψος της ταπεινοφροσύνης που κάνουν πλούσιο τον φτωχό και δοξασμένο τον περιφρονημένο.

Είναι αληθινά Χρυσόστομος και μένει εις τον αιώνα, επειδή η ζωή του κέκρυπται «σύν τῷ Χριστῷ έν τῷ Θεῷ»⁶. Είναι ησυχαστής, με πλήθος κεκρυμμένων εμπειριών που τις μεταγγίζει στο έργο του και δυναμώνει τον κόσμο.

² Εις τὸ Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος, PG 56. 385.

³ Ὁ.π. 56. 387.

⁴ Ἰω. 1,4.

⁵ Βλ. Κολ. 1,24.

⁶ Βλ. Κολ. 3,3.

Είναι δένδρο ευσκιάφυλλο και πολύκαρπο, πεφυτευμένο σε τόπο και καιρό δύσκολο. Δέχεται όλες τις μπόρες και τις απειλές από τις εξουσίες του σκότους πού γεννούν τις αιρέσεις· από τις εξουσίες του κόσμου πού έχουν εφήμερες επιδιώξεις. Αυτός μένει αμετακίνητος και σταθερός.

Ο Χριστός τον κρατά όρθιο. Γι' αυτό, δεν φοβάται καμιά απειλή, ούτε παραπονιέται για καμιά αδικία. Όλα μετατρέπονται σε ευλογία. Αυθόρμητα από μέσα του γεννάται ως ομολογία πίστεως και ζωής το «δόξα τῷ Θεῷ, πάντων ἕνεκεν».

Πλησιάζοντας τον Χρυσόστομο νιώθεις ότι πιο πολύ σε συγκινεί η σιωπή του Αγίου και όχι η ευγλωττία του ρήτορα. Ένα ρεύμα ζωής αιωνίου κάνει τον ίδιο λύρα τού Πνεύματος και τη θεολογία του σκίρτημα θείου χορού.

Είναι χείμαρρος λόγου, χωρίς να περιττολογεί. Είναι φαινόμενο ρήτορα, χωρίς να περιαιτολογεί· φανερώνει τον Θεό Λόγο ως Σωτήρα του κόσμου.

Του δίδονται χαρίσματα δυσβάστακτα, που τον μπλέκουν και τον ελευθερώνουν. Δεν μπορεί να μεταφέρει με λόγια τα άφθεγκτα πού ζει, ούτε μπορεί να τα αποκρύψει. «Οὐ φέρω σιγᾶν τὰ τοῦ Δεσπότη παράδοξα, εἰ καὶ τῷ πλήθει τῶν θεοσημειῶν φθάνειν ὁ λόγος οὐκ ἄρκει πρὸς διήγησιν· χορεύω σὺν τῷ ληστῇ, σκιρτῶ σὺν τῇ Μαρίας, πειθαρῶ τῷ εὐαγγελιστῇ κεκραγότε...»⁷.

Αρχίζει να δονείται, να πάλλεται και να χορεύει, για να μεταδώσει αυτά που δεν λέγονται με λόγια ούτε περνούν με τον χρόνο.

Αξίζει ως λογοτέχνης και χρυσόστομος, γιατί δίδει τη χάρη πού δεν παρέρχεται και τανάματα πού δεν στερεούν και όταν ακόμη ανθρωπίνως όλα σταματήσουν και χαθούν.

Σε κατακλύζει με την πλησμονή τῆς εν Χριστῷ ζωῆς που μεταμορφώνει τα πάντα σε αγαλλίαση απέραντη και ανανεούμενη.

Όλα φωτίζονται και ερμηνεύονται αναστάσιμα. Όλα τον βοηθούν και αυτά που πάνε να τον πνίξουν και να τον εξουθενώσουν. Και καταλήγει:

⁷ Εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὰς μυροφόρους, PG 62, 753.

«Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν οὐ γάρ παύσομαι τοῦτο ἐπιλέγων αἰεὶ ἐπὶ πᾶσι μοι τοῖς συμβαίνουσιν»⁸. «Τοῦτο τὸ ρῆμα καιρία τῷ διαβόλῳ πληγῆ- τοῦτο μεγίστη τῷ λέγοντι ἐν παντὶ κινδύνῳ ἀσφαλείας καὶ ἡδονῆς ὑπόθεσις»⁹.

Εάν δεν ευχαριστεῖς για ὅλα, δεν χαίρεσαι τίποτε. Ἡ θα ευχαριστεῖς για ὅλα, ζώντας στον Παράδεισο τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, ἢ θα μουρμουρίζεις για ὅλα, ζώντας στην κόλαση τῆς δικῆς σου ἐρμηνείας.

Εἶναι υπόδειγμα πνευματικῆς καλλιτέχνου που δίδεται ολοκληρωτικά στο ἔργο του· το προχωρεῖ στα ἄκρα καὶ τα ξεπερνά.

Εἶναι υπόδειγμα ἀνθρώπου που δίδεται στην ἀγάπη του Χριστοῦ. Αυτὸς τον ψώνει στον οὐρανὸ καὶ του χαρίζει τα ατελεύτητα.

Σε βοηθᾶ να πετύχεις στη ζωὴ. Ὅχι να διαπρέψεις χρονικά, καταλήγοντας σε ἀπόγνωση συμφορᾶς, ἀλλὰ να ἀπαλλαγείς ἀπὸ τὴ φθορὰ, προχωρώντας στην αἰώνια νεότητα. «Ἐπὶ σωμάτων, μετὰ νεότητα γῆρας· ἐνταῦθα μετὰ γῆρας νεότης, καὶ νεότης οὐδέποτε τέλος ἔχουσα, ἐὰν θέλωμεν»¹⁰.

* * *

Ο Χρυσόστομος δεν διέπρεψε στην Ἱστορία ως ρήτορας καὶ μαθητῆς τοῦ Λιβανίου, ἀλλὰ ἔλαμψε ως ἅγιος καὶ μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ. Μαζεύει γύρω του τους εραστὲς τῆς αἰωνιότητος· ὄχι τοὺς μαθητὲς τῆς ρητορικῆς.

Υπάρχουν τα ἀληθινὰ χρυσοστόμεια χάρισματα που αποκτοῦν αυτοὶ πού συγκλονίζονται ἀπὸ τὴ δύναμη πού δονεῖ τὴν ὑπαρξή του καὶ τον κάνει λύρα του Πνεύματος καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλο. Ἡ ευφράδεια του λόγου για ἓνα ομιλητὴ εἶναι προσόν καὶ επικίνδυνο χάρισμα. Μπορεῖ ἡ ἀνεση τῆς διατυπώσεως να τον κράτηση στην ἐπιφάνεια των πραγμάτων καὶ να θεώρηση ἐπιτυχία τον ἐντυπωσιασμό. Να ἀγαπήσει τὴ δόξα. Να μαζέψει ἐπαίνους. Να μείνει νηστικός καὶ δυστυχημένος.

Ἀντιθέτως, τα ἀσήκωτα βάσανα καὶ οἱ πειρασμοὶ που βρίσκουν συχνά τον πιστό εἶναι γεγονότα που τον συνθλίβουν· ἀλλὰ με τὴν υπομονή, κατὰ το

⁸ Δ' Ἐπιστολὴ πρὸς Ὀλυμπιάδα, SC 13bis, σ.118.

⁹ Ἐπιστολὴ πρὸς Παιάνιον, PG 52, 719.

¹⁰ Εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, PG 50, 441-442.

παράδειγμα τού Αγίου μας, μεταβάλλονται σε αφορμές χαράς που γεννούν το «δόξα τῷ θεῷ πάντων ἕνεκεν». Έτσι, καταλήγεις να είσαι ευγνώμων γι' αυτούς πού θέλησαν να σε διαλύσουν και να σε διαγράψουν. Γιατί σε βοήθησαν να πετύχεις αυτά πού μόνος σου δεν μπορούσες.

Είναι δράμα να πρωτεύεις εξωτερικά και να λιμοκτονείς εσωτερικά, χωρίς να μπορείς να το κρύψεις.

Είναι αξιολύπητοι αυτοί πού καυχώνται για τα προτερήματα τους και αξιοζήλευτοι αυτοί που χαίρουν «έν τοίς παθήμασί τους».

Οι ψευδοχρυσόστομοι υποφέρουν, και όταν διαπρέπουν. Ενώ οι ταπεινοί ενισχύουν τον κόσμο, χωρίς να το καταλαβαίνουν.

Μέσα στον Χρυσόστομο κρύβεται ο ταπεινός και θεοφόρος. Όλα τα κηρύγματά του πηγάζουν από τη σιωπή πού επιβάλλει το θαύμα τής Αναστάσεως.

Μέσα στον κάθε άνθρωπο κρύβεται αυτός πού περιμένει να ακούσει την κλήση που φέρνει στην αιώνια ζωή και ελευθερία.

Η κλήση τού Χριστού είναι μυστική δύναμη πού βάζει τον άνθρωπο σε ασταμάτητη κίνηση. «Ό γάρ τοιοῦτος οὐ τὰ λαμπρά τοῦ βίου ... ὄρᾳ, οὐ τὰ δυσχερῆ καὶ ἐναντία, ἀλλὰ πάντα παρατρέχει πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐπειγόμενος»¹¹.

Όταν καλείσαι από τον Χριστό, σού δίδονται δυνάμει τα πάντα. Και για να τα σώσεις, περνάς όλες τις δοκιμασίες που σε γονατίζουν.

Πάνω στα πράγματα, με τους πόνους και τους πειρασμούς, φανερώνεται η Δύναμη που σε κάλεσε και σε προστατεύει. Από μέσα σου γεννάται το «δόξα τῷ θεῷ πάντων ἕνεκεν». Έτσι ζώντας εν Χριστώ, νιώθεις να έρχεται διά «τοῦ Σταυροῦ χαρὰ ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ»¹².

Δεν χωρίζεται ο Σταυρός από την Ανάσταση, ούτε η θεότης από την ανθρωπότητα του Κυρίου. Οι πιστοί είναι ένα με τον Θεάνθρωπο: «Ημεῖς καὶ

¹¹ Πρβλ. Κολ. 1, 24.

¹² Εἰς τὴν Γέννησιν, Ὁμιλία κη', 6, PG 53, 259.

ὁ Χριστὸς ἔν ἐσμέν»¹³.

Δεν χωρίζεται η ζωή από τη θεολογία στον Ιερό Χρυσόστομο, ούτε η αγάπη από το ποιμνίό του. «Οὐδέ γὰρ ἕτερός μοι βίος τίς ἐστίν, ἀλλ' ἡ καὶ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἢ φροντίς... Διὸ καὶ πάντας ὑμᾶς ἐπὶ τῆς διανοίας περιφέρω τῆς ἑμαυτοῦ οὐκ ἐνταῦθα μόνον ἀλλὰ καὶ οἴκοι»¹⁴.

Το ποιμνίό του ανταποκρίνεται και τον σκλαβώνει με την αγάπη του: «Καὶ ἐγὼ δοῦλός εἰμι τῆς ὑμετέρας ἀγάπης· ἠγοράσατέ με οὐκ ἀργυρίοις καταβαλόντες, ἀλλ' ἀγάπην ἐπιδειξάμενοι· χαίρω τῇ δουλείᾳ ταύτῃ... Αὕτη γάρ ἡ δουλεία ἐλευθερίας ἀμείνων»¹⁵.

Μιά ουράνια ἔφεση, βελτίων της σωφροσύνης, τον οδηγεί στη δουλεία τῆς ἀγάπης, την ἀμείνονα της ἐλευθερίας.

* * *

Ο Χρυσόστομος εἶναι αὐτὸς που διαμορφώνει τη Θεία Λειτουργία που διαρκῶς ιερουργεῖται στην Ἐκκλησία. Αὐτὸς που εκφωνεῖ τον κατηχητικό λόγο του Πάσχα, πού διαβάζεται ἀπὸ ὅλους τους Ὀρθοδόξους σε κάθε Ἀνάσταση.

Ὁ Κύριος εἶπε για τον εαυτό Του: «Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;»¹⁶.

Και ο Χρυσόστομος ἔπρεπε να περάσει ὅλες τις δοκιμασίες τῆς μαρτυρικής του ζωῆς, να κάνει ὅλα τα κηρύγματα, και να γράψει τα κείμενά του.

Ἐτσι ἐζήσε τη σωτήρια δωρεά του Κυρίου. Και κατὰ τη Θεία Λειτουργία Τον ευχαριστεῖ: «Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες ... καὶ οὐκ ἀπέστης πάντα ποιῶν, ἕως ἡμᾶς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγες καὶ τὴν βασιλείαν σου ἐχαρίσω τὴν μέλλουσαν»¹⁷⁺¹⁸.

¹³ Βλ. Πεντηκοστάριον, Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, Ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν.

¹⁴ Εἰς τὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολήν, Ὁμιλία ς'. PG 63, 58.

¹⁵ Εἰς τοὺς ἀνδριάντας, Ὁμιλία θ'. α'. PG 49, 103.

¹⁶ Ὅταν ἦλθεν ἀπὸ Ἀσίας, Ὁμιλία α' (Wenger. 'L homelie.....

¹⁷ Λουκ. 24, 26.

¹⁸ Θεία Λειτουργία ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, εὐχή τῆς Ἀναφορᾶς.

Μόνο από το ουράνιο ύψος τής Θείας Λειτουργίας και το φως τής μελλούσης βασιλείας μπορεί ο Χρυσόστομος να ζήσει και να εκφωνήσει τον κατηχητικό λόγο τού Πάσχα, όπου όλα τα σχετικά ξεπερνιούνται και ακούγονται τα ανέλπιστα της αγάπης πού καταργεί τον θάνατο και καλεί τούς πάντας στην πλησμονή της ζωής.

Και κάθε πιστός πρέπει να περάσει όλη τη σαρακοστή της ζωής, με τα απρόσμενα δεινά που τον βρίσκουν· να κάνει υπομονή, χωρίς να δίνη δικές του ερμηνείες. Να γεννηθεί μέσα του το «δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν», για να μπορέσει να κατανοήσει και να απολαύσει τον κατηχητικό λόγο του Πάσχα.

Ο λόγος αυτός δεν ερμηνεύεται με τη λογική του παρόντος αιώνας. Αλλά βιώνεται από την άφατη χαρά και αγάπη του Αναστάσιου Χριστού.

Έχομε καταγισμό αστραπών. Και λεπτό κέντημα όλων των διατυπώσεων. Συμπλήρωση του ενός και αφάτου μυστηρίου που καταργεί τον θάνατο. Γεμίζει τα πάντα με ζωή.

Ο Χρυσόστομος μιλά γι' αυτόν που εργάστηκε από την πρώτη ώρα. Και δεν ξεχνά αυτόν που έφτασε την ενδεκάτη. Εκτιμά τη διάθεση και βραβεύει τον κόπο. Κανείς δεν αδικείται. Βρισκόμαστε σε μια σύγκλιση ευλογιών και εκπλήξεων. Όλα είναι δώρα του Ενός που καταργεί τον θάνατο και ανιστά τους νεκρούς...

Ο Χρυσόστομος απήλθε εκ του κόσμου τούτου αλλά ο κατηχητικός λόγος διαβάζεται και συγκινεί.

Ο Χρυσόστομος σιωπά, αλλά το κήρυγμά του ιεουργείται εν σιγή στις ψυχές των πιστών.

Μαθητές του είναι όχι αυτοί που μιμούνται τη ρητορεία του αλλά αυτοί που δέχονται τη χάρι του. Σου μαθαίνει να ζης, να μιλάς και να σιωπάς. Δηλαδή, σε εμπιμπλά με την αιώνια ζωή από σήμερα.

Το «δόξα τῷ Θεῷ, πάντων ἕνεκεν» γεννάται μέσα στους πόνους της ζωής και συνεχίζεται ασταμάτητα στην άνεση της αιωνίου μακαριότητας.

Το πιο δυναμικό κήρυγμα γίνεται εν σιγή. Και ο ασταμάτητος χορός, δια της στάσεως.

Ο κατηχητικός λόγος του Πάσχα είναι το πιο σύντομο κήρυγμα –σεισμός που δεν τελειώνει ποτέ. Διαβάζεται και βιώνεται εις τους αιώνες από όλους τους Ορθοδόξους.

Και το «δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν» είναι η πιο σύντομη δοξολογία που προσλαμβάνει και μεταμορφώνει τα πάντα, ευχάριστα και δυσάρεστα, σε μια αναστάσιμη έκπληξη χαράς.

Τελικά ο ιερός Πατήρ δεν κάνει θεολογία· γιατί ο ίδιος είναι μία ζώσα θεολογία. Δεν μιλά με το στόμα ως Χρυσόστομος, αλλά μιλά με όλη του την ύπαρξη ως Χριστός κατά χάριν. Δονείται ολόκληρος για την καύχηση του Σταυρού του Χριστού που φέρνει τη χαρά σε όλο τον κόσμο.

Τίποτε δεν είναι αλήθεια αν δεν είναι ευλογία για όλο τον κόσμο. Και τίποτε δεν είναι χαρά για τον άνθρωπο, εάν δεν καταργείται ο θάνατος.

Η θεολογική προσφορά του Χρυσοστόμου δεν περιορίζεται πουθενά ούτε τελειώνει ποτέ. Επεκτείνεται ατελεύτητα και συνοδεύει τον άνθρωπο εις ζώην αιώνιον: «Οί θανεῖν μὴ θέλοντες, δεῦτε τρυφήσατε»¹⁹.

Η παρουσία του μελίρρυτου αυτού μύστη του θείου λόγου, στο πρόσωπο του οποίου εφαρμόστηκε πλήρως η ρήση του Αποστόλου Παύλου "καθώς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν" (Ρωμ. Η' 36-39) φανερώνει ὅτι επιστροφή στους Πατέρες δεν είναι επιστροφή σε μια άποψη αλλά ανάφλεξη από μια αστραπή. Άλλωστε ο ίδιος αποτελεί στη συνείδησή μας μια αείροο πατερική πηγή που αρδεύει τις ψυχές μας με το «ὑδωρ τὸ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον».

¹⁹ *Μηναιὸν Ἰανουαρίου*, 30ῆ, Ὁρθρος, κανὼν β', ὠδὴ γ'.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΧΡΥΣΟΡΡΟΪΑΤΙΣΣΗΣ
κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ
ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΣ»

ΣΑΒΒΑΤΟ, 26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019

Επιθυμώ να εκφράσω, κατ'αρχάς τις πιο θερμές μου ευχαριστίες προς την Παγκύπρια Ένωση Ελλήνων Θεολόγων, για την τιμητική πρόσκληση να μιλήσω στο σημερινό Θεολογικό Συνέδριο, που έχει ως θέμα την Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης και την πατρίδα μας Κύπρο.

Θα σας παρουσιάσω κάποιες εμπειρίες μου από τις σπουδές μου στη Σχολή, και θα ερμηνεύσω τη συμβολή τους στην κατοπινή εκκλησιαστική μου διακονία. Μετά την αποφοίτησή μου από το Ελληνικό Κολλέγιο Πάφου το 1958, διορίστηκα στη θέση του γραμματέως στην Ιερά Μητρόπολη Πάφου, θέση που κράτησα μέχρι το 1961. Στο διάστημα αυτό γνώρισα δύο αποφοίτους της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης που κατάγονταν από την Πάφο. Το μ. Φειδία Καρυόλαιμο και τον κ. Χαράλαμπο Χατζηχαραλάμπους, που βρίσκεται σήμερα μαζί μας. Αυτοί οι δύο με επηρέασαν στο να προτιμήσω για σπουδές τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης και, μέσω του μ. Ανδρέα Μιτσίδη, επίσης αποφοίτου της ίδιας Σχολής και γραμματέως τότε του αείμνηστου Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου του Γ', με βοήθησαν να ετοιμασθεί και να σταλεί η συστατική επιστολή στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και να γίνει η εγγραφή μου στη Σχολή.

Η απόφασή μου αυτή, δυστυχώς, δεν άρεσε στον τότε Μητροπολίτη Πάφου μ. Γεννάδιο, που ήθελε να με στείλει στη Θεολογική Σχολή του

Πανεπιστημίου Αθηνών. Παρά τη θέληση, όμως, του τότε Μητροπολίτη μου, στις 6 Οκτωβρίου του 1961, ως διάκονος, αναχώρησα με πλοίο για την Κωνσταντινούπολη. Από τη Σχολή αποφοίτησα τον Ιούνιο του 1965. Με την αποφοίτησή μου έλαβα τον τίτλο του «**Διδασκάλου της Ορθοδόξου Χριστιανικής Θεολογίας**». Στο τέλος του τέταρτου έτους υπέβαλα, όπως και οι λοιποί συμφοιτητές μου, εναίσιμη επί πτυχίω διατριβή με τίτλο «**Η Εκκλησία Αντιοχείας. Ίδρυση και δράση αυτής μέχρι της Αποστολικής Συνόδου (36-49 μ.Χ.)**». Με την επιστροφή μου στην Κύπρο, η διατριβή αυτή δημοσιεύθηκε σε συνέχειες στο περιοδικό «**ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ**», σε τεύχη των τόμων από 30 μέχρι 36. Ήδη, εν τω μεταξύ, κατά τη διάρκεια των σπουδών μου, είχαν αποκατασταθεί και οι σχέσεις μου με τον μ. Μητροπολίτη Πάφου Γεννάδιο.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στη Σχολή, εκτός από το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδος της Σχολής, στο οποίο ιεουργούσα στην εφημερία μου, τις άλλες Κυριακές και γιορτές, πάντοτε μετά από κλήρο κατέβαινα με τους άλλους διακόνους και ιερομονάχους σε ενορίες της Κωνσταντινούπολης, που είχαν ανάγκη. Την εποχή εκείνη, ως είναι γνωστό, ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη γύρω στις εκατόν είκοσι χιλιάδες Έλληνες. Τα Χριστούγεννα και τα Θεοφάνεια, επειδή ήμουν καλλίφωνος με ζητούσαν ονομαστικά και λειτουργούσα πάντοτε στην ενορία της Παναγίας του Πέραν, όπου Αρχιερατικός Προϊστάμενος ήταν ο Πρωτοσύγκελλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου μ. Μητροπολίτης Σελευκείας Αιμιλιανός, που συμμετείχε και προΐστατο της δεύτερης εκ των δύο Θείων Λειτουργιών, που τελούσαμε στον πιο πάνω Ναό. Συλλειτουργήσαμε μαζί τα Χριστούγεννα του 1961, του 1962 και του 1963, όπως επίσης τα Θεοφάνεια του 1962, του 1963 και του 1964. Μετά τα γεγονότα των Χριστουγέννων του 1963 στην Κύπρο, ο Μητροπολίτης Αιμιλιανός ήταν ο πρώτος Ελλαδίτης, που απελάθηκε από την Κωνσταντινούπολη. Η τελευταία Θεία Λειτουργία μου στην Παναγία του Πέραν και γενικά στην Κωνσταντινούπολη ήταν τα Θεοφάνεια του 1964. Κι εδώ θα πρέπει να σημειώσω ότι και στις δύο Θείες Λειτουργίες πάντοτε ο ναός ήταν κατάμεστος. Με την επιστροφή μου στη Σχολή, ο τότε Σχολάρχης μ. Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Μάξιμος, με κάλεσε στο γραφείο του και μου απαγόρευσε τη μετάβασή μου ξανά στην Κωνσταντινούπολη.

Συμπωματικά, στο ίδιο έτος φοιτούσαμε στη Σχολή δύο κληρικοί με το όνομα Διονύσιος. Ο υποφαινόμενος, με το όνομα Διονύσιος και επώνυμο

Παπαχριστοφόρου, ως Διάκονος, και ο Διονύσιος με το επώνυμο Λαδόπουλος, μετέπειτα Μητροπολίτης Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως, ως Ιερομόναχος και Αρχιμανδρίτης. Και οι δύο ήμαστε καλλίφωνοι, πράγμα που συγκινούσε τον μ. Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα. Θυμούμαι ότι έδωσε εντολή στη Γραμματεία της Σχολής όταν συνέπιπτε η εφημερία των δύο Διονυσίων στο εκκλησάκι της Σχολής να ενημερώνεται, ώστε να παρακολουθεί τη Θεία μας Λειτουργία. Κι αυτό το τήρησε μέχρι το τέλος, μέχρι δηλαδή που οι δυο μας αποφοιτήσαμε από τη Σχολή. Σε αυτό φαίνεται επηρεάστηκε και ο νυν Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος. Όταν το 2005, συνοδεύοντας στην Κωνσταντινούπολη τον τότε Μητροπολίτη Πάφου και νυν Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο τον Β' εισερχόμενος στο γραφείο του, με καλωσόρισε με το **«Καλώς το αηδόνι της Κωνσταντινουπόλεως»**, πράγμα που συγκίνησε τόσο εμένα όσο και τον Μακαριότατο.

Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ετών των σπουδών μας, ήμασταν υποχρεωμένοι να γράψουμε δύο κηρύγματα, ένα στο τρίτο έτος, που απαγγέλαμε από τον ιερό άμβωνα του ναού της Σχολής, εις επήκοο τόσο των καθηγητών όσο και των φοιτητών της Σχολής. Το πρώτο δικό μου κήρυγμα είχε ως θέμα τον πλούτο, με βάση το ρητό: **«Δυσκόλως οί τὰ χρήματα ἔχοντες, εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν»** (Μάρκ. Ι, 23). Το δεύτερο κήρυγμα το έγραψα και το παρέδωσα στον Καθηγητή μας Βασίλη Αναγνωστόπουλο, που μας δίδασκε το μάθημα της Ομιλητικής. Το κήρυγμά μου έκανε εντύπωση στον Καθηγητή, γι' αυτό και το διάβασε στην τάξη όπου έγιναν και σχόλια. Το θέμα μου ήταν για τον όρκο, με βάση το ρητό **«Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος»** (Εβρ. στ. 16). που μετά από κλήρο πήρα από τον απόστολο της Τετάρτης Κυριακής των Νηστειών.

Περαιτέρω, κατά τη διάρκεια των σπουδών μας, ήμασταν υποχρεωμένοι για τρία χρόνια να παρακολουθούμε μαθήματα για την εκμάθηση της τουρκικής γλώσσας. Δυστυχώς, στο πρώτο έτος απέτυχα. Έτσι είχα πρόβλημα στις εξετάσεις των θεολογικών μαθημάτων, γιατί θα έπρεπε να περάσω τα τρία σεμινάρια των μαθημάτων της τουρκικής γλώσσας, ώστε να έχω το δικαίωμα να παρακαθήσω σε αυτά. Και επειδή τα πράγματα δεν ήταν ρόδινα για μένα, λόγω του ότι ήμουν ελληνοκύπριος, με φώναξε ο αείμνηστος Σχολάρχης μας και μου είπε επί λέξει: **«Διονύσιε, αν όλους μπορώ να τους βοηθήσω, στην περίπτωση σου αδυνατώ. Γι' αυτό και ό,τι πάρεις θα το πάρεις με το σπαθί σου».**

Οι εξετάσεις γινόντουσαν στην παρουσία του Σχολάρχη της Σχολής, του Υποδιευθυντή της Σχολής, ενός Τούρκου καθηγητή της τουρκικής γλώσσας, ο οποίος προς τιμή του συνεργαζόταν στενά με τον Σχολάρχη, του καθηγητή μου της τουρκικής γλώσσας, που διακρινόταν για την ανθελληνικότητά του, και δύο μόνιμων αξιωματικών του Ναυτικού, που δίδασκαν στο Γυμνασιακό Τμήμα της Σχολής και ήταν άγνωστοι σ' εμένα και στους υπόλοιπους, εκ του εξωτερικού φοιτητές της θεολογίας. Είναι αλήθεια ότι για μέρες αγωνιούσα. Αυτό που θυμούμαι και δεν θα το ξεχάσω ποτέ, είναι ότι όταν φώναζαν το όνομά μου και ανέβαινα τις σκάλες νόμιζα ότι με οδηγούσαν στην αγχόνη. Μπαίνοντας στην αίθουσα τους χαιρέτησα στα τούρκικα. Αμέσως, ο καθηγητής μου για να προδιαθέσει αρνητικά τους συναδέλφους του που δεν με γνώριζαν, μου υπέβαλε την ερώτηση από πού είμαι. Εγώ απάντησα, αμέσως, ότι είμαι Κύπριος. Μετά άρχισαν οι ερωτήσεις πάνω σε διάφορα θέματα που διήρκεσαν πάνω από σαράντα πέντε λεπτά, οπότε μου είπαν να φύγω. Τότε ο καθηγητής μου για να προδιαθέσει και πάλι τους συναδέλφους του εξεταστές κι ενώ ετοιμαζόμουν να φύγω, μου υπέβαλε την ερώτηση αν είδα τον Μακάριο, αν ήταν νέος ή γέρος και πόσον ετών ήταν. Εγώ στις απαντήσεις μου είπα ότι τον είδα, ότι ήταν μεσήλικας και ότι τότε ήταν πενήντα δύο ετών.

Στο αντίγραφο του πτυχίου μου, που ζήτησα από τη Σχολή, μετά την κατάληψη της Μονής μου από τους Τούρκους το 1974 και την απώλεια του πρωτότυπου, φαίνεται ότι οι δύο από τους τρεις Τούρκους εξεταστές, με βάση το δέκα με βαθμολόγησαν οι δύο με έξι και ο ένας με επτά. Αυτό για μένα τιμά τους δύο αξιωματικούς του Τουρκικού Ναυτικού, που δεν επηρεάστηκαν αρνητικά από τον καθηγητή μου για να με εκδικηθούν, με ολέθριες συνέπειες για το μέλλον μου.

Η τετραετής διαμονή μου στη Σχολή με επηρέασε θετικά και στο θέμα του μοναχισμού. Γιατί με βοήθησε στο να αγαπήσω ακόμα πιο πολύ τη μοναχική ζωή. Κάθε πρωί στη Σχολή, ανάλογα με το εορτολόγιο, είχαμε Όρθρο ή Θεία Λειτουργία και το απόγευμα Εσπερινό. Μετά το δείπνο μια ομάδα, που ήσαν πνευματικά τέκνα του τότε Ηγουμένου της Μονής Πάτμου και νυν Αγίου Αμφιλοχίου, στην οποία συμμετείχα κι εγώ, κάναμε προαιρετικό Απόδειπνο στον ναό της Σχολής. Κι εδώ αναφέρω ότι ο Άγιος Αμφιλόχιος ήταν για δύο χρόνια και ο εξομολόγος μας.

Επίσης, η τετραετής διαμονή μου στη Σχολή με επηρέασε στο να

αγαπήσω πιο πολύ τη φύση και την τέχνη. Σ' αυτό με βοήθησε η επαφή μου με ανθρώπους που λάτρευαν τη φύση και την τέχνη. Τέτοιοι ήσαν ο Σχολάρχης της Σχολής Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως μ. Μάξιμος, ο Μητροπολίτης Πριγκιπωνήσων μ. Δωρόθεος, ο Καθηγητής μου της Τέχνης, όπου ήμουν πάντοτε αριστούχος, μ. Αριστείδης Πασαδαίος και ο νυν Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, που μαζί με άλλα χαρίσματα που τον διακρίνουν, είναι και αληθινός περιβαλλοντιστής. Με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο μας συνέδεσε επίσης και το γεγονός ότι όταν εκτελούσε τη στρατιωτική του θητεία, ως δόκιμος αξιωματικός του τουρκικού στρατού τα Σαββατοκυριακά ερχόταν και εκκλησιαζόταν στον ιερό ναό της Αγίας Τριάδος στη Σχολή, όπου το 1964 και 1965 ήμουν μόνιμος Διάκονος. Μαζί, ως Διάκονοι κάναμε στην Εκκλησία της Μονής την Μεγάλη Εβδομάδα και το Πάσχα των ετών 1964 και 1965.

Τέλος, ιδιαίτερα μεγάλη τιμή ένιωσα όταν εκλέγηκα από τη φοιτητική κοινότητα της Σχολής, ως Πρόεδρος, κατά το τελευταίο έτος της παραμονής μου σ' αυτή.

Τα βιώματά μου αυτά επηρέασαν τα μάλα και την αντίληψή μου για τη μαρτυρία της Εκκλησίας και της Θεολογίας στον κόσμο.

Προσωπικά, μετά τις σπουδές μου, τόσο στην Κωνσταντινούπολη όσο και ύστερα στη Ρώμη, δεν ήθελα ποτέ το αξίωμα του Επισκόπου ή του Ηγουμένου. Γιατί μετά τις σπουδές μου ήμουν πολύ ευχαριστημένος από το έργο που επιτελούσα στην ιστορική Μονή του Μεγάλου Αγίου της Κύπρου Σπυρίδωνα, στην Τρεμετουσιά, που δεν την ξεχνώ και ούτε θα την ξεχάσω ποτέ. Ένιωθα ότι το έργο που επιτελούσα στη Μονή αυτή ήταν θεάρεστο. Είναι αλήθεια ότι η ίδρυση από εμένα του Κέντρου Συντήρησης Εικόνων και Χειρογράφων, ενός Πολιτιστικού Κέντρου, μοναδικού στον ελληνικό χώρο, είχε αγκαλιαστεί από τον πνευματικό κόσμο της Κύπρου. Στο Κέντρο λειτουργούσε εργαστήριο συντήρησης εικόνων, εργαστήριο συντήρησης χειρογράφων και παλαιών εντύπων κειμένων, βιβλιοδετείο, πλήρες φωτογραφείο και αρχείο, που ήταν εξ ολοκλήρου κάτω από την επίβλεψή μου. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεών μου σε ναούς, παρεκκλήσια και εξωκκλήσια, κατέγραφα όλες τις εικόνες μέχρι το 1920. Κατέγραφα, επίσης, αρχαία ιερά ευαγγέλια, ασημένιες κανδήλες, δισκοπότηρα, θυμιατά, όπως επίσης και παλιά βιβλία. Μέχρι την ημέρα της φυγής μου, στις 14 Αυγούστου 1974, είχα ετοιμάσει δέκα χιλιάδες κάρτες με φωτογραφίες, οι οποίες παρέμειναν στα κατεχόμενα και μερικές

στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου βρισκόντουσαν για δακτυλογράφηση, με εντολή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ως καλός δακτυλογράφος που είμαι δακτυλογραφούσα κι εγώ.

Κάτω, λοιπόν, από αυτές τις συνθήκες και ειδικά μετά την προσφυγιά, παραλαμβάνοντας την ηγουμενία της Ιεράς Μονής Χρυσορρογιατίσσης, έθεσα ως πρωταρχικό στόχο και μέλημα την ιστορική συντήρησή της, δηλαδή τη συνέχιση της πορείας της μέσα στον χρόνο. Γιατί η ύπαρξη μιας Μονής συνιστά καίριο εκκλησιαστικό λειτούργημα, αφού ο μοναχισμός θυμίζει σε όλα τα μέλη της Εκκλησίας τα τίμια και μέγιστα της ζωής: τη φιλοθεΐα, τη φιλανθρωπία και την αγάπη προς την τέχνη. Αυτή η σύζευξη φιλοθεΐας, φιλανθρωπίας και αγάπης προς την τέχνη, οδήγησε στην κατάθεση έργων πολιτισμού, έργων δηλαδή που αποτυπώνουν την ωραιότητα της θείκης δημιουργίας. Η δημιουργία του Εικονοσκευοφυλακίου της Μονής, του Συνεδριακού Κέντρου και της Πινακοθήκης, υπήρξαν προσπάθειες ανάδειξης της σύνδεσης του Ορθόδοξου Μοναχισμού με τα γράμματα και τις τέχνες. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το γεγονός ότι όταν η τέχνη κινδύνευσε από τους εικονομάχους, θεματοφύλακές της στάθηκαν οι μοναχοί. Αισθάνομαι την ανάγκη να κάμω εδώ ιδιαίτερη μνεία στο Κέντρο Εικονολογίας της Μονής, του οποίου η ίδρυση αποβλέπει στην ανάδειξη της θεολογίας, της ανθρωπολογίας, της κοινωνιολογίας και της οικολογίας της εικόνας και εν γένει της ζωγραφικής τέχνης. Επιτρέψτε μου, χάριν της ιστορίας να αναφέρω κάποιους που μου συμπαραστάθηκαν στο έργο μου. Αυτοί είναι ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος Β΄ και ο Μητροπολίτης Πάφου Γεώργιος. Επίσης, το Ίδρυμα «Α. Γ. Λεβέντης» και οι δύο Διευθυντές του, Καθηγητής Βάσος Καραγιώργης και Καθηγητής Χαράλαμπος Μπακιρτζής, μαζί με τον Καθηγητή Σταύρο Φωτίου, υπήρξαν οι πολύτιμοί μου συνεργάτες.

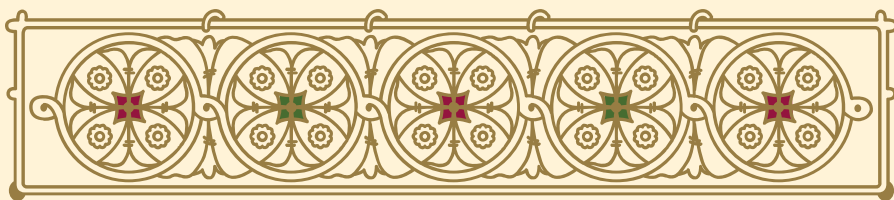
Ακόμη, επειδή η σχέση Θεού και ανθρώπου εκφράζεται μέσα στη φύση, έργο και αυτό της θείας αγαθότητας, ο σεβασμός και η ανάδειξη του περιβάλλοντος χώρου της Μονής υπήρξε μια άλλη προτεραιότητά μου. Η αναπαλαίωση και η ανακαίνιση του κτηρίου της Μονής, που στην επιτυχία αυτή συνέβαλε και η αγαστή συνεργασία μου με τον τότε Διευθυντή του Τμήματος Αρχαιοτήτων κ. Αθανάσιο Παπαγεωργίου. Η δεντροφύτευση, γύρω από τη Μονή, όπως και η δημιουργία του δρυοδάσους, οφείλονται στη λειτουργική σχέση, που ο άνθρωπος οφείλει να έχει με τη φύση, σύμφωνα με την ορθόδοξη θεολογία. Η Μονή σήμερα είναι έτοιμη να δεχθεί ομάδα

μοναχών, που θα ζήσουν σε συνθήκες πολύ κοντά στον Θεό και σε ένα παραδεισένιο τοπίο.

Προσεύχομαι στον Πανάγαθο Θεό και στη Χρυσορροϊάτισσα Μητέρα Του, να με αξιώσουν να δω, πριν απέλθω του φθαρτού επιγείου βίου μου, τη λειτουργία της τροφού Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης και την απελευθέρωση της τλήμονος πατρίδα μας.

Εύχομαι, ακόμη, ολοψύχως να ανατείλει τόσο για τον Ελληνισμό όσο και για τον κόσμο ολόκληρο μια νέα ειρηνική και δημιουργική περίοδος, στην οποία να βασιλεύσει ο οραματισμός τού Προφήτου Μιχαΐα:

«καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ {τὸ ὄρος Κυρίου} λαοί, καὶ πορεύονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι... δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ· ὅτι ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον λαῶν πολλῶν καὶ ἐξελέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακρὰν, καὶ κατακόψουσι τὰς ρομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι μὴ ἀντάρη ἔθνος ἐπ' ἔθνος ρομφαίαν, καὶ οὐκέτι μὴ μάθωσι πολεμεῖν. καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν, διότι τὸ στόμα Κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα. ὅτι πάντες οἱ λαοὶ πορεύονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα» (Μιχαΐας, 4, 2-6).

41 ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Β΄

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ κ. ΤΡΙΦΥΛΛΙΟΥ ΟΝΗΣΙΦΟΡΟΥ

Σαράντα και ένα έτη αρχιερατικής πορείας και προσφοράς συμπληρώνονται σήμερα, Τρίτη, 26 Φεβρουαρίου 2019 για τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομο Β΄.

Οι εκδηλώσεις προς τιμήν του σεπτού Ποιμενάρχη της κατά Κύπρον Εκκλησίας έλαβαν χώρα το πρωί της Τρίτης, 26ης Φεβρουαρίου, με ιερατική σύναξη στο Μέγα Συνοδικό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, όπου παρέστησαν, πλην των κληρικών τής αρχιεπισκοπικής περιφέρειας, τέσσερις εξ Ελλάδος αρχιερείς της ακριτικής περιοχής της Θράκης, ήτοι οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ξάνθης και Περιθεωρίου κ. Παντελεήμων, Αλεξανδρουπόλεως κ. Άνθιμος, Διδυμοτείχου κ. Δαμασκηνός και Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμων.

Ο Μακαριώτατος απηύθυνε λόγια πατρικής αγάπης προς όλους και εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του, δοξολογώντας τον Θεό για όσα προσφέρει σε όλους μας, άνευ του Οποίου, όπως δήλωσε, δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα. Και γι' αυτόν τον λόγο, συνέχισε ο Μακαριώτατος, οφείλουμε οι κληρικοί να προσφέρουμε την αγάπη μας προς τον λαό μας, όσο επιφυλακτικά κι αν μας αντιμετωπίζουν ορισμένες φορές.

Κύριος ομιλητής της εορταστικής αυτής συνάξεως ήταν ο Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

κ. Μιχαήλ Τρίτος, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα: «*Ο ιερέυς ἐνώπιον τῶν προκλήσεων τῆς ἀπιστίας· αἷτια ἀθεΐας, θέματα κοσμολογίας, ἀνθρωπολογίας, σχέσεων θρησκείας καὶ ἐπιστήμης, χριστολογίας (ἱστορικότητα - θεότητα Ἰησοῦ Χριστοῦ), ἐσχατολογίας (ὑπαρξὴ ἄλλης ζωῆς). Ἡ μοναδικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔναντι τῶν ἄλλων θρησκειῶν*».

Μετά το πέρας της συνάξεως, παρετέθη δεξίωση για όλους τους συμμετέχοντες καθώς και σε όλο το προσωπικό. Επίσης, δόθηκαν σε όλους τους ιερείς, ως ευλογία το προσφάτως εκδοθέν βιβλίο τού επί χρόνων ικανών μελίσρρυτου ιεροκήρυκος, φίλου και συμπαραστάτου του Μακαριωτάτου,

Σεβ. Μητροπ. Κορωνείας κ. Παντελεήμονος το οποίο τιτλοφορείται «**Επί τήν λυχνίαν...**» και το πόνημα του καθηγητή κ. Μιχαήλ Γ. Τρίτου που έχει τίτλο «**Εκπληρωμένες προφητείες Κοσμά του Αιτωλού**».

Παρακάτω παραθέτουμε σύντομο ιστορικό της αρχιερατικής πορείας του Μακαριωτάτου:

Ήταν το 1978, όταν ο 37χρονος τότε Ηγούμενος της Μονής του Αγίου Νεοφύτου, κλήθηκε να αναλάβει το πηδάλιο της πρώτης Μητροπόλεως της Κύπρου, αφού μετά τον πρόωρο θάνατο του αιδιόμου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', ο τότε Μητροπολίτης Πάφου κυρός Χρυσόστομος Α' τον διαδέχθηκε στον αρχιεπισκοπικό θρόνο. Στις 25 Φεβρουαρίου 1978, ο παφιακός λαός τον εξέλεξε, δια βοής, νέο Μητροπολίτη Πάφου.

Στις 26 Φεβρουαρίου 1978 έγινε η εις Επίσκοπον χειροτονία του και το απόγευμα της ίδιας μέρας έγινε η εγκαθίδρυση του νέου Μητροπολίτη στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Θεοδώρου Πάφου.

Άνθρωπος των έργων όπως είναι, αφού μελέτησε πρώτα και συνέλαβε στο πραγματικό μέγεθός τους όλα τα προβλήματα που ανέκυψαν μετά την τουρκική εισβολή του 1974, ανέλαβε δράση. Πρώτη του κίνηση ήταν η οικονομική ανόρθωση μίας πάμφτωχης Μητρόπολης, η οποία δεν διέθετε αξιόλογους οικονομικούς πόρους. Η ανάληψη της ηγουμενίας της ιεράς Μονής του Αγίου Νεοφύτου, σε ηλικία μόλις 32 ετών, του έδωσε την δυνατότητα να θέσει τον εαυτόν σε διοικητικές θέσεις – κλειδιά, ώστε στη συνέχεια να μπορεί να αντιμετωπίζει με σθένος δυσκολότερα προβλήματα, όπως εκείνα που είχε να επιλύσει στη Μητρόπολη Πάφου.

Στελεχώνει το ήδη υπάρχον Γραφείο Θρησκευτικής Διαφώτισης, με μορφωμένους ανθρώπους, θεολόγους, κληρικούς και λαϊκούς.

Ανακαινίζει εκ βάθρων το Μητροπολιτικό Μέγαρο, διευρύνοντάς το με ευρύχωρο Συνοδικό, νέα βιβλιοθήκη, νέα πτέρυγα όπου θα διέμεναν άγαμοι κληρικοί της Μητροπόλεως, και στέγασε σε παραπλήσιους χώρους το Βυζαντινό Μουσείο της Πάφου.

Ως προς την ανοικοδόμηση ιερών ναών, πολλοί θα ζήλευαν τον τότε Μητροπολίτη Πάφου Χρυσόστομο, ο οποίος μετέτρεψε κυριολεκτικά την επαρχία του σε ένα τεράστιο εκκλησιαστικό εργοτάξιο, ώστε όλα τα χωριά να μπορούν να τελούν τις ιερές ακολουθίες στην κοινότητά τους.

Πρωτοβουλία και πάλι του Μητροπολίτη Πάφου Χρυσοστόμου ήταν και η σύσταση του Πολυδύναμου Νεανικού Κέντρου, του πρώτου στον εκκλησιαστικό χώρο της Κύπρου, στο οποίο προσφέρονται δωρεάν ποικίλα μαθήματα και άλλες ψυχαγωγικές υπηρεσίες προς τους νέους μας.

Διαπίστωση του τότε Μητροπολίτη Πάφου Χρυσοστόμου, από το πρώτο έτος της αναλήψεως των καθηκόντων του στη Μητρόπολη Πάφου ήταν ότι εκείνο που έλειπε στην Εκκλησία της Κύπρου, για να μη μειονεκτεί σε τίποτα απέναντι στις άλλες Εκκλησίες, ήταν η πλήρης Σύνοδος. Γι' αυτό και προχώρησε δημιουργώντας στα όρια της Μητρόπολης Πάφου τη Χωρεπισκοπή Αρσινόης και προβάλλοντας ως Χωρεπίσκοπο Αρσινόης τον μετέπειτα διάδοχό του στη Μητρόπολη Πάφου, κ. Γεώργιο.

Όταν ο Αρχιεπισκοπικός Θρόνος της Κύπρου κηρύχθηκε στις 17 Μαΐου 2006 σε χηρεία, σύμφωνα με το Καταστατικό, ανέλαβε, ως Τοποτηρητής, ο Μητροπολίτης Πάφου Χρυσόστομος. Μετά τη διαδικασία των εκλογών, όπως προβλεπόταν από τον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Κύπρου, νέος Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου αναδείχτηκε ο από Πάφου Χρυσόστομος.

Ευθύς, αμέσως, ξεκινά να υλοποιεί όσα είχε εξαγγείλει πριν τις εκλογές, τα οποία είχαν ως σκοπό μοναδικό την προαγωγή και θωράκιση της Εκκλησίας της Κύπρου. Δημιουργεί Σύνοδο Αυτοκεφάλου Εκκλησίας, τροποποιώντας τον μέχρι τότε ισχύοντα Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Κύπρου, ιδρύει τον Ενιαίο Φορέα Μισθοδοσίας Εφημεριακού Κλήρου, ώστε όλοι οι ιερείς ανεξαιρέτως, των πόλεων και της υπαίθρου, να έχουν κάθε μήνα ένα σεβαστό εισόδημα και ιδρύει τη Θεολογική Σχολή της Εκκλησίας της Κύπρου, ώστε να επιτευχθεί ένα υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ήθος των κληρικών της Κύπρου. Επίσης, προβαίνει στην ίδρυση και λειτουργία σχολείων υπό την επίβλεψη της Εκκλησίας της Κύπρου, στα οποία θα παρέχεται αγωγή με κέντρο τον άνθρωπο και όχι τις απλές απαιτήσεις της αγοράς για εργατικά χέρια κάποιων ειδικοτήτων, και θα ενισχύεται η θρησκευτική και εθνική αυτοσυνειδησία.

Πιστεύει ότι η Εκκλησία πρέπει να συμπαραστέκεται στις προσπάθειες της εκάστοτε εκλεγμένης Κυβέρνησης για δίκαιη λύση του προβλήματος της Κύπρου. Από την υπεύθυνη θέση του συμβουλεύει, ελέγχει και επιτιμά αν χρειάζεται, όταν παρατηρείται απόκλιση από την εθνική ή εκπαιδευτική πορεία.

Κατακλείοντας, δανείζομαι τα λόγια του επί μακρόν συνοδοιπόρου του στο δύσκολο έργο που είχε αναλάβει στην Μητρόπολη Πάφου και στην πηδαλουχία της Εκκλησίας της Κύπρου, του νυν Μητροπολίτη Πάφου κ. Γεωργίου, λόγια τα οποία βρίσκουν σύμφωνους όλους όσους έχουμε την ευλογία να συνεργαστούν ή να ζήσουν κοντά στον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Β΄:

«Εκδηλα σ' όλους είναι το απλούν και ανεπιτήδευτο του χαρακτήρα του, η προσήνειά του κι η βαθιά Ορθόδοξη πίστη του, που δεν του επιτρέπει ποτέ να εκμεταλλεύεται προς ίδιον όφελος την άγνοια ή τη λανθασμένη θρησκευτικότητα των απλουστέρων. Πασιδίηλες κι η σεμνότητα, η τιμιότητα, η συγχωρητικότητα κι η ανεξικακία του. Γνώρισμά του είναι η εργατικότητα αλλά και η συστηματικότητα στη διεκπεραίωση εκείνου που αναλαμβάνει. Έχει και το χάρισμα να συλλαμβάνει τα μηνύματα των καιρών, να τα αποκωδικοποιεί και να τα υλοποιεί προς όφελος του ποιμνίου. «Άπλοϋς τὸν τρόπον καὶ πολυειδής τὴν κυβέρνησιν», κατά τον Γρηγόριο τον Θεολόγο, μπόρεσε κάτω από δύσκολες συνθήκες και περιστάσεις την «ὕλῳδῃ καὶ ἀπηγοικισμένην» γη που παρέλαβε, στις διάφορες θέσεις στις οποίες ανήλθε, να την κάμει να «ἐξανθήσῃ καὶ ὕλοχαρήσῃ».

...Τον παρακολούθησα για χρόνια να εργάζεται ταπεινά και αθόρυβα. Και να παράγει έργο αξιόλογο, σε όλους τους τομείς της Εκκλησιαστικής ζωής. Σοβαρός και απροσποίητα σεμνός, απλός, ανεξίκακος και προσηνής σε όλους, βαθύτατα πιστός, συγκεντρώνει στο πρόσωπό του ολοκληρωμένη την αρετή. Ζήσαμε μαζί και μέρες δύσκολες. Ουδέποτε, όμως, τον είδα να χάνει το θάρρος του. Έβλεπε πάντα πέραν από τις δυσκολίες. Και προσέβλεπε με αισιοδοξία στο μέλλον. Αν υπήρχαν, και είμαι σίγουρος ότι υπήρξαν, αγωνίες, φόβοι και αδιέξοδα στη ζωή του, αυτά τα κρατούσε για τον εαυτό του. Στους έξω φαινόταν αισιόδοξος και ήθελε οι άλλοι, στις δυσκολίες τους, να αντλούν θάρρος από αυτόν... Με τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο τον Β΄ είχα για έντεκα χρόνια καθημερινή συνεργασία. Νομίζω πως το διάστημα αυτό ήταν πολύ μεγάλο για να μπορεί κάποιος να υποκριθεί, να αποκρύψει τον χαρακτήρα του. Κι είμαι σίγουρος ότι γνωρίζω πραγματικά τον Μακαριώτατο και μπορώ να μιλώ χωρίς τον κίνδυνο λάθους για το ακέραιο ήθος του, τον αδαμάντινο χαρακτήρα του.

Μελετώντας την Εκκλησιαστική Ιστορία βλέπουμε πως ο Θεός στέλλει σε κάθε εποχή τους κατάλληλους ανθρώπους για να στηρίξουν την Εκκλησία του. Όταν χρειάζονταν ρήτορες για να κηρύξουν το λόγο Του έστειλε τον Παύλο και

τον Χρυσόστομο. Όταν χρειάζονταν μάρτυρες της πίστεως έστειλε τον Γεώργιο, τον Δημήτριο και τόσους άλλους. Όταν χρειάζονταν εθνικοί καθοδηγητές έστειλε τον Κοσμά τον Αιτωλό, τον Γρηγόριο τον Ε', τον Χρυσόστομο Σμύρνης. Και σήμερα, στους δύσκολους καιρούς που περνά η Εκκλησία της Κύπρου και με τα ιδιαίζοντα προβλήματα της Κατοχής της πατρίδας μας, όταν χρειαζόταν άνθρωπος που να αντιταχθεί και να θέσει τέρμα στις οικονομικές ατασθαλίες και στα οικονομικά σκάνδαλα, άνθρωπος που να επαναφέρει τον πραγματικό ρόλο της Εκκλησίας ως προς το εθνικό θέμα και να εμψυχώσει τον λαό, άνθρωπος που να εμπεδώσει στο εσωτερικό μια σωστή θρησκευτικότητα και να επουλώσει τις πληγές από τις μακροχρόνιες αντιπαραθέσεις και να ειρηνεύσει την Εκκλησία, έστειλε τον Χρυσόστομο τον Β'».

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟ ΕΘΝΑΡΧΗ ΜΑΚΑΡΙΟ Γ΄

ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΟΥΚΛΙΩΤΗ, ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ Γ΄

Πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2019, ημέρα κατά την οποία ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Μακάριος γιόρταζε τα ονομαστήριά του, η καθιερωμένη εκδήλωση μνήμης και τιμής για τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ΄.

Στην εκδήλωση, που πραγματοποιήθηκε στην Αίθουσα Τελετών του Ιδρύματος, ο ομιλητής ήταν ο Καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου «Νεάπολις» και πρώην Πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα κ. Γεώργιος Γεωργής. Χαιρετισμούς απεύθυναν η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκος Αναστασιάδης και η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β΄. Η Χορωδία ΠΑΣΥΔΥ εκτέλεσε καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος κ. Χρίστος Κουκλιώτης καλωσόρισε τους προσκεκλημένους, ως ακολούθως:

Κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας,
Μακαριώτατε,
Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,
Κυρίες και Κύριοι,

Το Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ σας καλωσορίζει στη σημερινή εκδήλωση μνήμης και τιμής για τον Εθνάρχη Μακάριο Γ΄, και σας ευχαριστεί για την εδώ παρουσία σας.

Με αισθήματα βαθύτατου σεβασμού και θαυμασμού αναπολούμε, σήμερα, τη σεπτή, αγωνιστική και μαρτυρική μορφή του αείμνηστου Εθνάρχη Μακαρίου Γ΄. Η μνήμη συναντά την ιστορία. Και τούτο γιατί ο ίδιος αποτέλεσε μια μεγάλη εθνική και πνευματική μορφή, που ανήλωσε τη ζωή του για την ελευθερία, την πρόοδο και την πνευματική καλλιέργεια του κυπριακού λαού. Η δράση και η προσωπικότητα του αείμνηστου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ διαμόρφωσαν τη νεότερη ιστορία του τόπου μας.

Είναι, όμως, αδύνατον να αναλυθούν στην πλήρη τους έκταση και σε όλο τους το βάθος το τεράστιο έργο του, η πολύχρονη και πολυσχιδής προσφορά του, η πολυδιάστατη και πολυσήμαντη ηγετική και εθνική προσωπικότητα του Μακαρίου μέσα στα στενά πλαίσια μιας εκδήλωσης.

Ωστόσο, μέσα από τέτοιες εκδηλώσεις, πέρα από την τιμή, που ορθά και δίκαια απονέμεται στον αείμνηστο Εθνάρχη Μακάριο, δίνεται η ευκαιρία σε όλους μας να καθοδηγηθούμε και να εμπνευσθούμε από τις υψηλόφρονες ιδέες και αρετές στις οποίες εκείνος πίστεψε, αγωνίστηκε και θυσιάστηκε: το κάλλος της χριστιανικής ψυχής, τη βίωση των ελληνικών Αρετών, την αγωνιστικότητα και κυρίως τη βαθύτατη πίστη για την κατίσχυση των αξιών της ζωής, ιδιαίτερα δε της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης!

Σε δύσκολους και χαλεπούς καιρούς για τον τόπο μας οι πιο πάνω ιδέες και Αρετές, τις οποίες ακολουθούσε σε όλη του τη ζωή ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ας αποτελούν για την Ηγεσία και τον λαό μας πηγή έμπνευσης στη διεκδίκηση των δικαίων του κυπριακού λαού. Χρέος όλων μας είναι να μετουσιώσουμε σε έργα τις διαχρονικές, αυτές, υποθήκες του Μακαρίου.

Με αυτές τις σύντομες σκέψεις, εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες προς την Α.Ε. τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκο Αναστασιάδη και την Α.Μ. τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομο για τους χαιρετισμούς τους. Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνουμε και προς τον ομιλητή της σημερινής εκδήλωσης τον Καθηγητή ιστορίας του Πανεπιστημίου «Νεάπολις» και πρώην Πρόεδβη της Δημοκρατίας στην Αθήνα κ. Γεώργιο Γεωργή. Ευχαριστούμε, τέλος, τη χορωδία ΠΑΣΥΔΥ και τη Διευθύντριά της

κα Μάρω Μήτσα για τα τραγούδια που θα παρουσιάσουν, καθώς και τον χορηγό επικοινωνίας της σημερινής εκδήλωσης, το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, για την προβολή της.

Ακολούθησε ο από στήθους χαιρετισμός της Α.Μ. του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄, Προέδρου του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄.

Στον χαιρετισμό του ο Μακαριώτατος εξήρε την προσωπικότητα του αιμνήστου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ μέσα από τους οραματισμούς του, τόσο για την Εκκλησία όσο και για την Πατρίδα. «Αυτοί όλοι οι στόχοι», ανέφερε ο Μακαριώτατος, «με επηρέασαν πολύ, και αυτούς τους στόχους προσπαθώ κι εγώ να υλοποιήσω. Ο Μακάριος προγραμματίζε την ίδρυση Θεολογικής Σχολής της Κύπρου, και εμείς την πραγματοποιήσαμε. Επιθυμούσε την ίδρυση ενός κεντρικού φορέα μισθοδοσίας του κλήρου, κι εμείς τον υλοποιήσαμε. Ήθελε να προσφέρει στη μάνα και στο παιδί με την ίδρυση νοσοκομείου. Συνέλεξε τα χρήματα, αλλά δεν πρόλαβε να ανεγείρει το Νοσοκομείο. Το υλοποίησε όμως ο διάδοχός του μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Α΄. Έφυγε πολύ νωρίς, στα 64 του χρόνια, ηλικία που δεν είναι φυσικό να πεθαίνει ο άνθρωπος. Είχε πολλά ακόμη να προσφέρει στον τόπο».

Στη συνέχεια τον λόγο έλαβε η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκος Αναστασιάδης, ειπών τα ακόλουθα:

Είναι πραγματικά με αίσθημα ύψιστης ιστορικής ευθύνης που τιμούμε σήμερα τη μνήμη του Εθνάρχη Μακαρίου και αποτίνουμε φόρο τιμής στο έργο, τις παρακαταθήκες και την πολυδιάστατη προσφορά του.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είναι ο άνδρας που ηγήθηκε του λαού μας σε μία περίοδο που ενώ το αίτημα και όραμα της ελευθερίας ωρίμαζε, απουσίαζε η ηγετική φυσιογνωμία που θα του ενσάρκωνε ιδανικά ικανά να συσπειρώσουν το σύνολο των Ελληνοκυπρίων.

Είναι ο ηγέτης Μακάριος, που ενέπνευσε ένα λαό που δεν είχε ακόμη ορίσει το αίσθημα του ανήκειν στον σύγχρονο κόσμο.

Ήταν αυτός που διετέλεσε πολιτικός αρχηγός του αγώνα της ΕΟΚΑ,

που με τη σειρά του οδήγησε στην ίδρυση του κράτους μας, της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αν και Προκαθήμενος της Εκκλησίας, ταύτισε τον βίο του με τη δημιουργία του κράτους. Μπορεί οι οραματισμοί να ήταν άλλοι, οι συνθήκες, όμως, υπαγόρευαν ότι θα έπρεπε προκειμένου να διασωθεί ο Ελληνισμός, να προσαρμόσει τις πολιτικές. Και αυτό που ήταν αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία του κυπριακού κράτους που αξιωθήκαμε να δούμε το 2004, να εντάσσεται ως ισότιμο μέλος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μια οικογένεια των πλέον ανεπτυγμένων κρατών του κόσμου.

Είναι ο ίδιος που ταύτισε την πολιτική του δράση με την ωρίμαση όχι μόνο του πολιτικού μας συστήματος, αλλά και της πολιτικής ταυτότητας της κυπριακής κοινωνίας στο σύνολό της.

Και όλα αυτά συνέτρεχαν ιστορικά μέσα από μία ιερατική πορεία που όχι μόνο τον έφερε στην κορυφή της εκκλησιαστικής ιεραρχίας, αλλά καθόρισε σε μεγάλο βαθμό τη σύγχρονη πορεία της Εκκλησίας αναδιοργανώνοντάς την, οικοδομώντας ναούς και μοναστήρια, με μεγάλο φιλανθρωπικό έργο στην Κύπρο και ιεραποστολική διακονία στον κόσμο –κυρίως στην αφρικανική ήπειρο- γεγονός που τον κατέστησε ως μία από τις αναγνωρισμένες διεθνώς και σεβαστές φυσιογνωμίες της ταραγμένης τότε εποχής.

Με όσα πιο πάνω πολύ συνοπτικά ανέφερα, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, έχει θέσει ανεξίτηλη την σφραγίδα του στην πορεία του τόπου μας. Πρόκειται για ένα έργο το οποίο ήταν αποτέλεσμα μίας ζωής αφιερωμένης στην πατρίδα, την Πολιτεία, την Εκκλησία, τον άνθρωπο.

Ήταν αποτέλεσμα του αγώνα που έδωσε με πάθος και παρρησία, για τα δικαιώματα των Ελλήνων της Κύπρου, των πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας και του χριστιανικού ποιμνίου που τον πίστεψε βαθιά και ειλικρινά.

Ο Μακάριος, όπως κάθε σημαντικός ηγέτης σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους, αγαπήθηκε από τον λαό του. Την ίδια ώρα, όμως, αντιμετώπισε και τον φανατισμό των αντιπάλων του. Αντιμέτωπος εχθρούς με ρίζες εντός και εκτός της Κύπρου, οι οποίοι δεν δίσταζαν – και το απέδειξαν πολλάκις - να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσον για να τον θέσουν εκτός αγώνα, μη διστάζοντας είτε να συνωμοτήσουν εναντίον του είτε να προσπαθήσουν να τον εξοντώσουν βιολογικά.

Η χωρίς προηγούμενο προσπάθεια κορυφώθηκε με το εγκληματικό πραξικόπημα, το οποίο έδωσε την αφορμή στην Τουρκία να επικαλεστεί το σύνταγμα και το δικαίωμα τάχα παρέμβασης που είχε για να εισβάλει στο νησί μας.

Όπως ο ίδιος είχε αναφέρει, οι μέρες της εισβολής υπήρξαν οι χειρότερες, οι πιο δύσκολες στη ζωή του. Έζησε την εμπειρία της οικοδόμησης ενός κράτους από την πρώτη στιγμή και σε μερικές μέρες είδε αυτό το κράτος να ευρίσκεται στα πρόθυρα της κατάρρευσης και να κατέχεται από ξένη δύναμη. Είδε τον θάνατο, τον πόνο, την προσφυγιά, την φτώχεια, αλλά εβίωσε και την ελπίδα.

Ήταν ο ίδιος ο φορέας αυτής της ελπίδας στα μάτια του λαού μας, που πίστευε πως ο ηγέτης του είχε τη δυνατότητα να τον σηκώσει ξανά στα πόδια του.

Ο λαός πίστεψε και τότε σε αυτόν γιατί ο ίδιος είχε δείξει το σθένος που τον ενέπνευσε, ανέδειξε την αποφασιστικότητα, αλλά και την μεγαλοψυχία να φέρει την ενότητα και μέσα από αυτήν την αναγέννηση της ελπίδας.

Οι κρίσιμες αποφάσεις που από τότε είχε λάβει ο Μακάριος, δεν είναι υπερβολή να αναφέρουμε πως είναι εκείνες που και σήμερα καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό, την πορεία που εμείς ακολουθούμε όσον αφορά τη διαχείριση του εθνικού μας θέματος.

Ο Μακάριος γνώριζε με πάθος να διεκδικεί, αλλά και με πραγματισμό να αποφασίζει και να συμβιβάζεται όταν οι συνθήκες το επέβαλλαν. Η ρεαλιστική πορεία που υπερβαίνει τους εθνικούς συναισθηματισμούς, είναι πάντα εκείνη που διαχωρίζει το εφικτό από το ευκταίο, την επιτυχία από την αποτυχία.

Δεν είμαι εξ εκείνων που πιστεύουν πως η ιστορία επαναλαμβάνεται. Είμαι όμως βέβαιος πως η ιστορία διδάσκει. Και πολλές φορές εάν δεν αντιληφθούμε τα μηνύματά της, οι συνέπειες είναι καταστροφικές. Ως Κύπριοι γνωρίσαμε τα αποτελέσματα των δικών μας εμμονών σε αλήθειες που κάποτε πιστεύαμε ως να είναι ευαγγελικά αποφθέγματα.

Διδασκόμενοι από τα πικρά βιώματά μας, θα πρέπει να αντιληφθούμε πως παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις που είναι εξάλλου απολύτως θεμιτές οφείλουμε να διατηρήσουμε ένα πολιτικό επίπεδο που θα επιτρέπει μεταξύ μας να συνδιαλεγόμαστε. Να μπορούμε να οικοδομούμε συλλογικά τις

αποφάσεις μας, συλλογικά να επιδιώκουμε την εφαρμογή τους και συλλογικά να αναθεωρούμε τις απόψεις μας εάν αυτό κρίνεται απαραίτητο από τα δεδομένα που έχουμε ενώπιον μας.

Ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχω απόλυτη συνείδηση του ιστορικού μου χρέους, το οποίο πρώτα και πάνω από όλα ορίζεται από την ευθύνη να οδηγήσω την πατρίδα μας στην απαλλαγή από την απαράδεκτη κατάσταση που σήμερα βιώνουμε - και την ίδια ώρα να διασώσουμε και να προστατεύσουμε κάθε έννοια δικαίου, κάθε ανθρώπινο δικαίωμα - αλλά και οποιαδήποτε ανοχή που θέτει εν αμφιβόλω την ασφάλεια και ευημερία στην Κύπρο.

Πρόκειται για μία κατάσταση δυνητικά επικίνδυνη και οφείλουμε, πρώτος από όλους εγώ ο ίδιος, αλλά και συλλογικά όλοι μας ο καθένας από τον δικό του χώρο, να εργαστούμε για να έρθει ειρήνη στον τόπο μας, να δημιουργήσουμε μία χώρα ευημερούσα, με σεβασμό στα δικαιώματα όλων των πολιτών της, ανεξαρτήτως, θρησκείας ή εθνικότητας.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο προσπαθήσαμε κατ' επανάληψη μέσα από τολμηρές θέσεις, μέσα από τολμηρές αποφάσεις να πετύχουμε την ειρήνη και σταθερότητα, με στόχο πάντα να δημιουργήσουμε ένα κράτος που θα μπορούσε να είναι πραγματικά κυρίαρχο, πραγματικά ανεξάρτητο, απαλλαγμένο από τις όποιες αναχρονιστικές εγγυήσεις ή επεμβατικά δικαιώματα, απαλλαγμένο από κατοχικούς στρατούς, στο πλαίσιο πάντα των αρχών των ΗΕ και των ευρωπαϊκών αξιών.

Διότι κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει πως δεν υπάρχουν δύο ταχυτήτων κράτη της Ευρώπης, πως δεν υπάρχουν δύο ειδών ανθρώπινα δικαιώματα. Εκείνα των υπολοίπων Ευρωπαίων και αυτά που υπολείπονται για τους Κύπριους πολίτες. Και αυτό είναι το καλύτερο και το μεγαλύτερο εχέγγυο και για τους Τουρκοκύπριους συμπατριώτες μας.

Το είχα τονίσει κατ' επανάληψη, το είχα διαμηνύσει προς την Τουρκία, αλλά και προς τον Τουρκοκύπριο ηγέτη. Δυστυχώς, οι απαράδεκτες αξιώσεις οδήγησαν στο ναυάγιο του Κραν Μοντανά, μια προσπάθεια που ήταν ίσως από τις σημαντικότερες που κατεβλήθησαν με την ελπίδα ότι κατ' αυτό τον τρόπο θα μπορούσε επιτέλους απαλλαγμένοι από τις εξαρτήσεις, με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, με σεβασμό και λειτουργώντας ως κράτος ευρωπαϊκό να μπορέσουμε να δημιουργήσουμε συνθήκες ειρηνικής συνύπαρξης.

Και τώρα καταβάλλουμε προσπάθειες, και τώρα προσπαθούμε με κάθε τρόπο να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες που θα μας επιτρέψουν να προχωρήσουμε στη λύση του κυπριακού προβλήματος.

Κανένας δεν αισθάνεται άνετα όταν παρακολουθεί να συνεχίζεται η κατοχή, όταν παρακολουθεί να συνεχίζεται να τουρκοποιείται το κατεχόμενο μέρος της Κύπρου. Όμως, την ίδια ώρα ο καθένας έχει και υποχρέωση να αναλάβει τις ευθύνες του, έτσι ώστε το κομμάτι που βρίσκεται ελεύθερο, που φιλοξενεί τους Ελληνοκύπριους, το κράτος της Κυπριακής Δημοκρατίας, να μην περάσει στον κίνδυνο να μετατραπεί σε κοινότητα.

Είναι υποχρέωση του καθενός να λάβει υπόψη βασικές αρχές και να κωφεύσει στις σειρήνες που θέλουν ή νομίζουν ότι για την εμμονή τάχα – εμείς είμαστε υπέρμαχοι του διαλόγου – σε ένα διάλογο κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, ή ότι τάχα για τη μη ύπαρξη διαλόγου – και αυτό να λέγεται ενώπιον Πρέσβων ξένων χωρών – ευθύνεται η ελληνοκυπριακή πλευρά.

Με λυπεί ειλικρινά γιατί αντί της ενότητας, αντί της ρεαλιστικής αντιμετώπισης και αντί να κωφεύουμε στα όσα λέγονται, καλό θα ήταν να ακούμε τις θέσεις είτε της Τουρκίας είτε των Τουρκοκυπρίων ή κάποιων εκ των Τουρκοκυπρίων που ξεκάθαρα διαμηνύουν τι είναι αυτό που διεκδικούν. Αν κάποιοι συμφωνούν μαζί τους ας το πουν ευθαρσώς.

Εγώ δεν διστάζω και δεν θα διστάσω να πάρω αποφάσεις για να υπάρξει ειρήνη και σταθερότητα και ιδιαίτερα τέτοιες αποφάσεις που θα διασώζουν τον Κυπριακό Ελληνισμό και θα μας επιτρέπουν να συνεχίσουμε την πορεία μας μέσα στην Ευρώπη και αυτό πιστεύω θα είναι και το καλύτερο μνημόσυνο για τον αείμνηστο Εθνάρχη.

Στη συνέχεια, στο βήμα ανέβηκε ο Καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο «Νεάπολις» Πάφου και πρώην Πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα κ. Γεώργιος Γεωργής, ο οποίος στην ομιλία του είπε τα πιο κάτω:

Μακάριος ο Τρίτος Γ', Αρχιεπίσκοπος Πάσης Κύπρου και Νέας Ιουστινιανής ένας ηγέτης που αγαπήθηκε και αμφισβητήθηκε έτσι, όπως μόνο οι μεγάλες προσωπικότητες αγαπιούνται και αμφισβητούνται. Η αίγλη και η φήμη του ξεπέρασαν τα σύνορα της Κύπρου και της Ελλάδας. Το όνομά του υπήρξε σύμβολο για τους λαούς που αγωνίζονταν για αυτοδιάθεση και

ελευθερία. Τον Μακάριο δεν τον έγγραψε μονοσήμαντα η ιστορία. Έγραψε ο ίδιος την ιστορία του, «διά πυρός και σιδήρου» όπως χαρακτηριστικά έγγραψε ένας από τους σφοδρότερους κύπριους αντιπάλους του, ο οποίος όπως ο ίδιος ομολογεί υπήρξε,

για μακρό διάστημα αντιμακαριακός. Ακριβέστερα ήταν για δέκα περίπου χρόνια (1964-1974) ό θεωρητικός τής Ένωτικής Παρατάξεως πού αντιπολιτευόταν όχι μόνο έντονα αλλά και αίματηρά τον Κύπριο Πρόεδρο¹.

Πρόκειται για τον Σπύρο Παπαγεωργίου, κυβερνητικό εκπρόσωπο της πραξικοπηματικής κυβέρνησης Σαμψών, δημοσιογράφο, ποιητή και ιστορικό συγγραφέα, ο οποίος πρόταξε στο ομώνυμο βιβλίο του, ως άξονα της δικής του μεταμέλειας, μια φράση του Νικόλαου Πλαστήρα:

Τò πλανᾶσθαι ανθρώπινον, ἀλλὰ τὸ ὁμολογεῖν τὴν πλάνην εἶναι ἀνώτερος πολιτισμὸς καὶ εὐγενέστερος ἀνδρισμὸς.²

Η σημερινή ομιλία δεν θα εξάρει τη ζωή και το έργο του Εθνάρχη Μακαρίου. Θα επιχειρήσει να αναδείξει το μέγεθος της προσωπικότητας του μέσα από τη σχέση και τη φιλία του με ένα άλλο κορυφαίο, τον ποιητή και διπλωμάτη Γιώργο Σεφέρη, μια σχέση βαθιάς αλληλοεκτίμησης που κράτησε από το 1953 μέχρι το θάνατο του διπλωμάτη - ποιητή το 1971. Δεκατρία ακριβώς χρόνια πρεσβύτερος του Εθνάρχη υπηρετούσε το 1953 ως πρέσβης της Ελλάδας στη Βηρυτό με παράλληλη διαπίστευση στη Συρία, το Ιράκ και την Ιορδανία.³

Το φθινόπωρο του 1953 ο Σεφέρης αψηφώντας τις φιλικές παραιτήσεις υπηρεσιακών παραγόντων και διαφόρων φίλων του αποφάσισε να περάσει τις διακοπές του στην Κύπρο.⁴ Έφτασε στο νησί αεροπορικώς από τη Βηρυτό την Παρασκευή 6 Νοεμβρίου, το απόγευμα και αναχώρησε την Τετάρτη 9 Δεκεμβρίου 1953.⁵

¹ Σπύρος Παπαγεωργίου, *Ο Μακάριος διά πυρός και σιδήρου*, Αθήνα ²1976, σ.15.

² Στο ίδιο, σ. 7.

³ Μαρία Στασινοπούλου, *Χρονολόγιο – Εργογραφία Γιώργου Σεφέρη (1900-1971)*, Αθήνα 2000, σ. 97.

⁴ Ρόντρικ Μπήτον, Γιώργος Σεφέρης. *Περιμένοντας τον άγγελο*, Αθήνα 2003, σ. 455.

⁵ Γιώργος Σεφέρης, *Μέρες Στ', 20 Απρίλη 1951-4 Αυγούστου 1956*, Αθήνα 1986, σ. 93. Για

Πρώτη ενέργεια, αμέσως μετά την άφιξή του ήταν να επισκεφθεί, κατά την εθιμοταξία της εποχής, το Κυβερνείο και να εγγραφεί στο βιβλίο του Κυβερνήτη και στη συνέχεια να συναντήσει τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου. Η συνάντηση με τον Αρχιεπίσκοπο κράτησε περίπου δύο ώρες.

Ο Σεφέρης φαίνεται ότι γοητεύθηκε από το σαραντάχρονο ιεράρχη, το δυναμισμό και το όραμά του. Η δίωρη συνομιλία τους τον προβληματίσε ιδιαίτερα. Είχε όμως πολλές αμφιβολίες για τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης και τις δυνατότητες της ελληνικής διπλωματικής υπηρεσίας.

Ο Μακάριος, ως έκφραση ύψιστης αβροφροσύνης τίμησε με την παρουσία του την εκδήλωση και τη δεξίωση προς τιμήν του Σεφέρη που οργανώθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 1953 στη Σεβέρειο Βιβλιοθήκη του Παγκυπρίου Γυμνασίου.⁶

Μια δεύτερη κατ' ιδίαν συνάντηση είχαν στις 9 Δεκεμβρίου 1953. Λίγες ώρες πριν αναχωρήσει από το αεροδρόμιο για τη Βηρυτό ο Σεφέρης επισκέφθηκε και αποχαιρέτησε το Μακάριο.⁷

Το ταξίδι στην Κύπρο έδωσε τον ποιητή με τον Εθνάρχη, με το νησί και τους ανθρώπους του. Τον συγκίνησαν οι απλοί άνθρωποι του λαού, η ατόφια ρωμιοσύνη.

Ο Σεφέρης επισκέφθηκε για δεύτερη φορά την Κύπρο από τις 15 Σεπτεμβρίου μέχρι τις 17 Οκτωβρίου 1954. Έφτασε με τη γυναίκα του, με αεροπλάνο των Κυπριακών Αερογραμμών από τη Βηρυτό στη Λευκωσία και έφυγαν από τη Λεμεσό με το «Κορινθία». Φιλοξενήθηκαν από την πρώτη μέρα από τον Ευάγγελο Λουΐζο στο Βαρώσι. Τη Δευτέρα, 20 Σεπτεμβρίου ήρθε στην Λευκωσία. Γράφτηκε στο βιβλίο του Κυβερνήτη, όπως είχε υποχρέωση κάθε επίσημος ξένος, που έφτανε στην Κύπρο. Μεσημέρι στις 1:30 συναντήθηκε για τρίτη φορά με το Μακάριο, εδώ στην παλιά Αρχιεπισκοπή.

τα ταξίδια και γενικά τις σχέσεις του Σεφέρη με την Κύπρο βλ. Σάββας Παύλου, *Σεφέρης και Κύπρος*, Λευκωσία 2005. Πώργος Γεωργής, *Ο Σεφέρης περί των κατά την χώραν Κύπρον σκαιών*, Αθήνα 1991. Κατερίνα Κρίκου – Davis, *Κολόκες. Μελέτη για τη συλλογή του Γιώργου Σεφέρη «Ημερολόγιο καταστρώματος Γ' (1953-1955)»*, Αθήνα 2002. Φώτης Δημητρακόπουλος, φιλ. επιμ., *Γιώργος Σεφέρης – Κύπρος Χρυσάνθης και «Οι γάτες τ' άη Νικόλα»*, Αθήνα 1995. Αδαμάντιος Διαμαντής και Γιώργος Σεφέρης, *Αλληλογραφία 1953-1971*, φιλ. επιμ. Μιχάλης Πιερής, Αθήνα 1985.

⁶ Εφημερίδες Έθνος και Κυπριακή, Λευκωσία 8 Δεκεμβρίου 1953. Παύλου, *ό.π.*, σ.45.

⁷ Σεφέρης, *ό.π.*, σ. 97.

Ένα μήνα ακριβώς πριν, ο Αρχιεπίσκοπος είχε εκφωνήσει ένα πύρινο λόγο υπέρ της ένωσης που έμεινε γνωστός ως «ο όρκος της Φανερωμένης». Την ίδια μέρα υπέβαλε υπόμνημα στον ΟΗΕ, παράλληλα προς την προσφυγή που είχε καταθέσει η Κυβέρνηση Παπάγου. Ο Μακάριος συζήτησε με το διαπρεπή έλληνα διπλωμάτη τα σχετικά με την προσφυγή και τις εξελίξεις στην Ελλάδα και την Κύπρο. Ο Σεφέρης επιβεβαίωσε τις πρώτες του εντυπώσεις από τον κύπριο Εθνάρχη: «...μου φαίνεται ό καλύτερος πού θά μπορούσε νά βρίσκεται σ' αυτή τή θέση», σημειώνει την ίδια μέρα στο ημερολόγιό του.⁸

Η εκτίμησή του για το Μακάριο γινόταν ολοένα και περισσότερο φιλία και θαυμασμός. Ο Μακάριος αναδεικνυόταν μέσα του σε σύμβολο ανδρείας και αγώνα. Γράφει στην αδελφή του Ιωάννα, λίγο μετά από αυτή τη συνάντηση:

Είναι μεγάλη ανακούφιση νά βλέπεις αυτόν τον άντρα. Μέσα σ' αυτή τήν παμπάλαια Μητρόπολή του, χωρίς κανένα φύλακα, μόνο με τόν πρωτοσύγκελό του κι ένα γραμματικό. "Κι' αν με έκτοπίσουν, μου είπε, σε τόπο όπου μπορώ νά άκουστῶ, θά συνεχίσω τὰ ἴδια, κι' αν μείνω μόνος θά συνεχίσω τὰ ἴδια, κι' αν γυρίσω στήν Κύπρο, μετά δέκα χρόνια θά συνεχίσω τὰ ἴδια". Ο θεός νά τόν βοηθάει. Είναι λίγο πάνω από τὰ σαράντα. Πέρσι στήν Ἱερουσαλήμ γνώρισα τόν πατέρα του (είχε ἔρθει προσκνηνητής). Ένας βρακάς σάν αυτούς πού γνώρισα στή Σκάλα.⁹

Δέκα περίπου μέρες μετά τη συνάντησή τους και ενώ ο Σεφέρης βρισκόταν στην Κύπρο, ο Μακάριος αναχώρησε για την Αθήνα και από εκεί για τη Νέα Υόρκη για να στηρίξει με την παρουσία του την ελληνική προσφυγή για την Κύπρο.

Τον Σεπτέμβρη του 1955 ο Σεφέρης ταξίδεψε για τρίτη φορά στην Κύπρο και φιλοξενήθηκε ξανά από τον Ευάγγελο Λουίζο στην Αμμόχωστο από τις 23 Σεπτεμβρίου μέχρι τις 3 Οκτωβρίου. Στις 27 Σεπτεμβρίου στις 11 το πρωί επισκέφθηκε τον Αρχιεπίσκοπο. Τον συνόδευε ο γραμματέας της Εθναρχίας Νίκος Κρανιδιώτης.

Αρχές Μαρτίου του 1956, οι Βρετανοί συνέλαβαν και εξόρισαν το Μακάριο. Ο Σεφέρης έμαθε τα σχετικά με την εξορία του Μακαρίου την ίδια

⁸ Στο ίδιο, σ. 138.

⁹ Μπήτον, ό.π., σ. 475.

μέρα από το ραδιόφωνο. Η είδηση έκανε μέσα από τα ραδιόφωνα το γύρο του κόσμου. Στο ημερολόγιο του σημείωσε ότι ο εκτοπισμός του Μακαρίου δεν τον ξάφνιασε.¹⁰ Τον δυσαρέστησε όμως έντονα, ως πράξη άνανδρη και εκδικητική.

Θεώρησε την εξορία του Μακαρίου άστοχη και ανήθικη ενέργεια, για αυτό περίμενε να αντιδράσουν οι Άγγλοι φίλοι του, που είχε γνωρίσει στα χρόνια του πολέμου και του εμφυλίου, με τους οποίους είχε συνεργαστεί και συμπολεμήσει για την ελευθερία και τη δημοκρατία. Οι σχέσεις μαζί τους ράγισαν ανεπανόρθωτα. Είχε προηγηθεί η μεγάλη απογοήτευση του από τον Ντάρρελ, τώρα γίνονταν όλοι όμοιοι με αυτόν, υπερασπιστές της αγγλικής προπαγάνδας και της αποικιακής νοοτροπίας. Είναι οι φίλοι του άλλου πολέμου που τον αποκαρδιώναν. Για τον ίδιο η εξορία του Εθνάρχη έγινε προσωπική δοκιμασία, που τον απασχολούσε συνεχώς. Υπερβαίνοντας τους όποιους διπλωματικούς περιορισμούς και πολιτικούς δισταγμούς αποφάσισε να γράψει στο Μακάριο και να του εκφράσει την συμπάρασταση του. Ετοίμασε το γράμμα και το έστειλε συστημένο στις Σεϋχέλλες. Είναι άγνωστο, αν έφθασε ή αν παρέμεινε ανεπίδοτη επιστολή, στα χέρια των αγγλικών αρχών του νησιού Μαχέ:

Βηρυτός, 29 Μαρτίου 1956

Μακαριώτατε,

Έχω τήν άκλόνητη πίστη – και είναι ή πίστη όλων τών ελεύθερων ανθρώπων - ότι ή [σημερινή] δοκιμασία σας είναι ένα μεγάλο βήμα προς τή δικαίωσή σας. Αυτά τά προσδιορίζουν φυσικοί νόμοι, αδιάφορο αν ή ύβρις κάποτε τούς παραγνωρίζει. Κανείς δέν ήμπορεί νά έμποδίσει τήν Άνάσταση.

Ό εκτοπισμός σας είναι ένα υπέρογκο σφάλμα πού έκαμε ό δυτικός κόσμος, σ' αυτά τά τόσο δύσκολα χρόνια. Έκτός από τήν προσωπική όδύνη για τό άδικο πού έγινε σ' ένα μεγάλο φίλο, συλλογίζομαι και τοῦτο τό βαρύ:

¹⁰ Στο ίδιο, σ. 198

αὐτῆς τῆς ὀλκῆς τὰ σφάλματα τὰ πληρώνουν συνήθως
πταίσται καὶ ἀθῶοι – συλλογίζομαι τοὺς ἀθῶους.

Ἡ γυναίκα μου πού ἔφυγε προχθές γιὰ τὴν Ἀθήνα μοῦ
ἄφησε παραγγελία νά ἔχω πάντα λουλούδια πλάι στή
φωτογραφία σας. Ἦθελα μέ αὐτό τό γράμμα νά σᾶς πῶ
ὅλη μας τὴν ἀγάπη, ἔστω καὶ ἂν δέν πρόκειται νά τό
λάβετε.

Ὁ Θεός μαζί σας

Γ. Στ. Σεφεριάδης¹¹

Βαθειά ἀνθρώπινο, έντονα πολιτικό καὶ τρυφερό συνάμα το περιεχόμενο
της επιστολῆς, αντικατοπτρίζει τον εσωτερικό κόσμο, τον πολιτικό προβλη-
ματισμό καὶ τον ψυχισμό του Σεφέρη.

Από τον Ιούλιο του 1956 ο Σεφέρης μετατέθηκε από τη Βηρυτό
στην Αθήνα. Η παρουσία του στην κεντρική υπηρεσία καὶ η θέση του ως
επικεφαλῆς της Διεύθυνσης για το Κυπριακό ενδυνάμωνε το Μακάριο. Πρώτο
αποτέλεσμα ἦταν να απορριφθεῖ η ἀπαράδεκτη ἰδέα της διχοτόμησης, να
σταματήσει η προσπάθεια λύσης στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ καὶ κυρίως να γίνει
αποδεκτή η ἀποψη του Διγενή καὶ της Εθναρχίας ὅτι βασική καὶ ἀπαραίτητη
προϋπόθεση για την έναρξη οποιονδήποτε συνομιλιών ἦταν η ἀπελευθέρωση
του Μακαρίου. Ἦταν η ἀποψη που ο Σεφέρης πραγματικά επέβαλε στο
Υπουργείο Εξωτερικών.

Η ἀπελευθέρωση του Μακαρίου, ένα χρόνο αργότερα, θεωρήθηκε η
διπλωματική νίκη της Ελληνικής Κυβέρνησης, ἀλλά δημιούργησε μεγάλες
τριβές ανάμεσα στα μέλη της. Καραμανλῆς καὶ Αβέρωφ διαφωνούσαν έντονα
ως προς τη μορφή της υποδοχής.

Τη Μεγάλη Τετάρτη, 17 Απριλίου 1957, στην υποδοχή του Μακαρίου
στο αεροδρόμιο του Ελληνικού υποδέχθηκε το Μακάριο ο ἀρχιεπίσκοπος
Αθηνών Δωρόθεος καὶ οι ὑπουργοί Αβέρωφ, Τσάτσος καὶ Μακρῆς καὶ μαζί
τους ο Γιώργος Σεφέρης. Η Ελληνική Κυβέρνηση πρόβαλε ως οργανωτή της

¹¹ Μιχάλης Πιερῆς, *Από το Μερτικόν της Κύπρου (1979-1990)*, Αθήνα 1991, σ. 213-214

υποδοχής την Εκκλησία της Ελλάδας, για να εκτονώσει τις αντιδράσεις της Αγγλίας και της Τουρκίας.

Ο Σεφέρης συγκινημένος, απ' όσα έζησε εκείνη τη μέρα, περιγράφει στο ημερολόγιό του, με λίγες γραμμές την υποδοχή:

Πρωί στο έλληνικό - ύποδοχή Μακαρίου. Ή αδελφή του· μιὰ άλλη συγγένισσά της· άπλές γυναίκες άδέξιες· σὰ νάβλεπες τις ρίζες του μέσα στο λαό. Πολύς κόσμος (είναι μέρα έργάσιμη), γυναίκες, πολλοί γέροι και νέοι. Συγκίνηση... μιὰ στιγμή καθώς βλέπω δυο μάτια δακρυσμένα...¹²

Την Κυριακή του Πάσχα του 1957 ο Μακάριος χωροστάτησε στην Αγία Ειρήνη, στην Αιόλου. Είναι καθαρό πως με εισήγηση της Κυβέρνησης δεν κλήθηκε να συλλειτουργήσει στη Μητρόπολη, όπου θα παρευρισκόταν η επίσημη ελληνική ηγεσία. Πάλι το σύνδρομο της άψογης στάσης έναντι της Βρετανίας. Στην Αγία Ειρήνη μόνος πάλι ο Σεφέρης· έγραφε στο ημερολόγιό του την Κυριακή 21 Απριλίου:

Χτές Άνάσταση στην Άγία Ειρήνη, μέσα στο πλήθος. Χοροστάτησε ό Μακάριος. Τό ντύσιμο του Άρχιεπισκόπου μέσα στο ιερό· τὰ άμφια και ή μίτρα· ή πατερίτσα με τή σφαίρα. Όταν έσβυσαν όλα τὰ φῶτα έκτός από τὰ ελάχιστα καντύλια - έγινε ένα άπόλυτο σκοτάδι που σιγά - σιγά γύρισε προς τὸ βαθθό μισόφωτο - και φάνηκε στην ώραία πύλη ό Δεσπότης με τὰ κηροπήγια κι' άκούστηκε τὸ «δεῦτε λάβετε φῶς»· έξω στο δρόμο στη συνέχεια, στην έξέδρα διάβασε τὸ ευαγγέλιο. Τὰ συναρτημένα τῆς φυλῆς που βγήκαν

¹² Πώργος Γεωργής, «Μακάριος-Σεφέρης: Αμοιβαία εκτίμηση και βαθιά φιλία» στο Λευτέρης Παπαλεοντίου (επιμ.) *Για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του εθνάρχη Μακαρίου Γ' (1913-1977)*, Λευκωσία 2015, σ. 155.

στόν άφρό – 21– Κρήτη, Δεσποτάδες, Πατριάρχες και Καλόγεροι, αυτό τὸ πείσμα καὶ αὐτὴ ἡ ζωντάνια.
Ὁ μέγας Δεσπότης - ὁ «τρομοκράτης» - βουίζουν
στ' αὐτιά μου ἀπὸ τίς ἐπευφημίες τοῦ λαοῦ¹³.

Λίγες μέρες πριν ἀπὸ τὴν ἀφίξη τοῦ Μακαρίου ἀπὸ τὴν ἐξορία στὴν Αθήνα ἀποφασίστηκε ἡ τοποθέτηση τοῦ Σεφέρη ὡς πρεσβευτὴ τῆς Ἑλλάδας στὴ Βρετανία. Ἐφυγε γιὰ τὸ Λονδίνο στὶς 15 Ἰουνίου 1957. Τὸν ἔστειλαν στὴ φωλιά τοῦ κούκου.

Απὸ τὴ θέση αὐτὴ συνέχισε τὴν ἐπικοινωνία καὶ συνεργασία με τὸ Μακάριο, γεγονός που ἐνοχλοῦσε τοὺς μεγαλοδιπλωμάτες καὶ τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν Ευάγγελο Αβέρωφ.

Τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1958 διεφώνησε με τὴν ἀποδοχὴ τοῦ σχεδίου Ζορλοῦ ἀπὸ τὸν Ευάγγελο Αβέρωφ. Σημείωνε στὸ ἡμερολόγιο τοῦ ὅτι ὅλα γίνονται ἐν ἀγνοία τοῦ Μακαρίου.

Ἐντόνως ἀνησυχῶν, γράφει ἓνα ὑπόμνημα πρὸς τὸν Αβέρωφ θεωρώντας τίς ἐλληνικὲς υποχωρήσεις υπερβολικὲς. Τὸν τόνισε ὅτι τὰ βέτο, τὸ 70:30, ἡ ἀναβάθμιση τῆς μειοψηφίας σὲ κοινωρία, ἔπρεπε νὰ θεωρηθοῦν ὄχι ὡς δικαίωμα τῶν Τουρκοκυπρίων, ἀλλὰ ὡς ἡ προσφορά τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου γιὰ τὴν αἴσθησι ἀσφάλειας τῆς μειονότητας. Τόνισε ἀκόμη ὅτι ἀν αὐτὸ δὲν γινόταν ἀποδεκτό, οἱ Τούρκοι σὲ νέα κρίση θὰ ζητοῦσαν περισσότερο. Ἐπεσήμανε μάλιστα στὸν Αβέρωφ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ γίνουν δεκτὲς ἐγγυήσεις τῆς Τουρκίας με μονομερὲς δικαίωμα ἐπέμβασης.

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Αβέρωφ: Ομιλεῖτε ἐπὶ ἀνύπαρκτων υποθέσεων. Ἀκολούθησε ἡ υπογραφή τῶν Συμφωνιῶν στὸ Λονδίνο. Ὁ Σεφέρης περιγράφει στὸ ἡμερολόγιο τίς πιέσεις πάνω στὸ Μακάριο γιὰ νὰ υπογράψει.

Οἱ σχέσεις τοῦ συνεχίστηκαν στα κατοπινά χρόνια. Τὸ Δεκέμβριο τοῦ '63 ὁ Μακάριος ἔστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα στὸ Σεφέρη γιὰ τὴ βράβευση τοῦ με τὸ Νόμπελ. Ὁ ποιητὴς πήρε πάνω ἀπὸ 1000 γράμματα καὶ

¹³ Γιώργος Γεωργής, «Μακάριος-Σεφέρης: Αμοιβαία ἐκτίμησι καὶ βαθιὰ φιλία» στὸ Λευτέρης Παπαλεοντίου (ἐπιμ.) *Γιὰ τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννησι τοῦ ἐθνάρχῃ Μακαρίου Γ' (1913-1977)*, Λευκωσία 2015, σ. 157.

τηλεγραφήματα. Απάντησε μόνο στο βασιλιά Παύλο, στην Ελένη Καζαντζάκη και στο Μακάριο, τονίζοντας ότι η σκέψη του ήταν στραμμένη πάντοτε προς την προσφιλή Κύπρο.

Στις 22 Σεπτεμβρίου 1971 πάνω στο φέρετρο του ποιητή δέσποζε ένα δάφνινο στεφάνι με την επιγραφή «Ο Κύπρου Μακάριος».

Ο Μακάριος κήρυξε μετά την εισβολή ανένδοτο αγώνα για απελευθέρωση. Δεν παρεξέκλινε από αυτή τη γραμμή. Είχε τη διορατικότητα και την τόλμη της αναπροσαρμογής της, χωρίς απομάκρυνση από τον τελικό σκοπό. Όπως ακριβώς πρέπει να ενεργούν οι μεγάλοι ηγέτες. Δεν υπήρξε ανακόλουθος στους στόχους του. Υπήρξε τολμηρός, στον επαναπροσδιορισμό τους, στην αναδιαμόρφωση της στρατηγικής στην επανατοποθέτηση των προτεραιοτήτων με γνώμονα πάντα το συμφέρον του κυπριακού λαού.

Γι' αυτό είναι και πρέπει ν' αποτελεί πρότυπο.

Μετά την ομιλία του κ. Γεωργή, ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα από τη χορωδία ΠΑΣΥΔΥ υπό τη διεύθυνση της κας Μάρως Μήτσα. Στο πιάνο συνόδευσε ο κ. Μάριος Ιωάννου. Ακούστηκαν -μεταξύ άλλων- αποσπάσματα από το Ορατόριο «Μακάριος ο νυν και αεί» σε στίχους Άνθου Λυκαύγη και μουσική Γιώργου Κοτσώνη, το λαϊκό Ορατόριο «Της γλυκείας χώρας Κύπρου» σε στίχους Θεοκλή Κουγιάλη και μουσική Μιχάλη Σταυρίδη.

Ανάμεσα στο εκλεκτό ακροατήριο, παρόντες ήταν Εκπρόσωποι των Κοινοβουλευτικών Κομμάτων, ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος κ. Πρόδρομος Προδρόμος, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βόστρων κ. Τιμόθεος, ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος, η Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας κα Ρέα Γεωργίου, τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, ο Αρχηγός της Αστυνομίας κ. Ζαχαρίας Χρυσοστόμου, ξένοι Πρέσβεις, πολλοί άλλοι επίσημοι και πλήθος κόσμος.

ΟΜΙΛΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
κ. ΚΩΣΤΑ ΚΛΗΡΙΔΗ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»
ΗΜΕΡΙΔΑ «ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ 01/02/2019

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,
Αγαπητοί φιλοξενούμενοι Ελλαδίτες συγγενείς,
Αγαπητοί διοργανωτές της Ημερίδας,
Κυρίες και Κύριοι,

Την τελευταία φορά που με επισκέφθηκε στο γραφείο μου ο αγαπητός Πρόεδρος της Παγκύπριας Οργάνωσης Συγγενών Αδηλώτων Αιχμαλώτων και Αγνοουμένων κ. Νίκος Σεργίδης, φεύγοντας μου άφησε ένα δώρο. Πρόκειται για το ομοίωμα σε μικρογραφία, του αγάλματος της μάνας των αγνοουμένων, φτιαγμένο από ηφαιστειογενή πέτρα της Σαντορίνης. Με το χέρι στο μέτωπο, αγναντεύοντας τα 4 σημεία του ορίζοντα, η μάνα 24 ώρες την ημέρα αναμένει, 24 ώρες την ημέρα κάθε μέρα, ελπίζει.

Εάν ο σκοπός του αγαπητού Νίκου Σεργίδη ήταν, που είμαι σίγουρος πως ήταν, να βρει κάποιο τρόπο να με κάνει να έχω στο νου μου καθημερινά το δράμα των συγγενών των αγνοουμένων μας, χαρίζοντας αυτό το αγαλματάκι, το οποίο τοποθέτησα στο γραφείο μου, πέτυχε το σκοπό του πλήρως.

Η υπόθεση των αγνοουμένων αποτελεί την πιο οδυνηρή και τραγική συνέπεια της τουρκικής εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής στην Κύπρο. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η επίλυση του εξαιρετικά ευαίσθητου αυτού ανθρωπιστικού ζητήματος, έχει εξέχουσα σημασία για την Κυπριακή Δημοκρατία.

Κατά την Τουρκική εισβολή χιλιάδες Ελληνοκύπριοι είχαν συλληφθεί και κρατηθεί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Κύπρο από τον τουρκικό στρατό.

Πάνω από 2000 αιχμάλωτοι πολέμου είχαν μεταφερθεί παράνομα στην Τουρκία και κρατηθεί σε τουρκικές φυλακές. Κάποιοι από αυτούς δεν αφέθηκαν ελεύθεροι κι εξακολουθούν να αγνοούνται. Εκατοντάδες άλλοι Ελληνοκύπριοι και Ελλαδίτες, τόσο στρατιώτες όσο και πολίτες (περιλαμβανομένων ηλικιωμένων, γυναικών και παιδιών) εξαφανίστηκαν σε περιοχές υπό τουρκική κατοχή και είναι σήμερα αγνοούμενοι.

Η εξαφάνιση προσώπου, αποτελεί πολλαπλή παραβίαση των βασικών και θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

Οι παραβιάσεις αυτές δεν περιορίζονται στα δικαιώματα των αγνοουμένων προσώπων, αλλ' επεκτείνονται και στα δικαιώματα των οικογενειών τους. Εκείνοι που διαπράττουν αυτό το έγκλημα δεν είναι ένοχοι μόνο για την εξαφάνιση των αγνοουμένων προσώπων, αλλά και για τη διαιώνιση της δυστυχίας των οικογενειών, με το να μην αποκαλύπτουν πληροφορίες για την τύχη των αγαπημένων τους προσώπων.

Η ΕΣΔΑ αξιοποιήθηκε με σκοπό την παροχή προστασίας και θεραπειών στα θέματα που αφορούν αγνοούμενους τόσο διαμέσου ατομικών όσο και διακρατικών προσφυγών στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και επιτεύχθηκαν καταδικαστικές αποφάσεις κατά της Τουρκίας.

Τα σημαντικότερα άρθρα της ΕΣΔΑ που επιστρατεύθηκαν για την επίτευξη του σκοπού ήταν:

Άρθρο 2 Δικαίωμα στη Ζωή,

Άρθρο 3 Απαγόρευση των Βασανιστηρίων και άλλης Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και

Άρθρο 5 Δικαίωμα στην Προσωπική Ελευθερία και Ασφάλεια

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είχε εξετάσει το θέμα των αγνοουμένων προσώπων μετά από τέσσερις προσφυγές της Κύπρου εναντίον της Τουρκίας (Προσφυγές υπ' αρ, 67801/74, 6950/75, 8007/77, 25781/94). Οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που υιοθετήθηκαν αντίστοιχα το 1976, 1983 και 1999 τόνιζαν ότι η Τουρκία είχε παραβιάσει θεμελιώδη άρθρα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στην Τέταρτη Διακρατική Προσφυγή της Κύπρου κατά της Τουρκίας (Προσφυγή υπ' αρ. 25781/94), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) απεφάσισε ότι οι Τουρκικές αρχές δεν είχαν ποτέ διερευνήσει τους ισχυρισμούς συγγενών ότι αγνοούμενοι είχαν εξαφανιστεί μετά από κράτησή τους υπό συνθήκες που δημιουργούσαν πραγματική ανησυχία για την ασφάλειά τους.

Επιπρόσθετα, το ΕΔΑΔ απεφάσισε ότι η αποτυχία της Τουρκίας να διερευνήσει αποτελεσματικά, με σκοπό να διακριβώσει, την τύχη των 1485 Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων, που είχαν εξαφανιστεί σε απειλητικές για τη ζωή τους συνθήκες, ήταν μια συνεχής παραβίαση των διαδικαστικών υποχρεώσεων της σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Σύμβασης, για την προστασία του Δικαιώματος Ζωής.

Ακόμα, το Δικαστήριο απεφάσισε ότι η αποτυχία των αρχών της Τουρκικής Δημοκρατίας αποτελούσε συνεχή παραβίαση του Άρθρου 5 της Σύμβασης, αναφορικά με οποιαδήποτε αγνοούμενα πρόσωπα τα οποία κατά το χρόνο της εξαφάνισής τους βρίσκονταν υπό κράτηση.

Το Δικαστήριο κατέληξε ότι *«η σιωπή των αρχών ... ενόψει των πραγματικών ανησυχιών των συγγενών των αγνοουμένων φθάνει σε τέτοιο επίπεδο σοβαρότητας, το οποίο μπορεί να κατηγοριοποιηθεί μόνο ως απάνθρωπη μεταχείριση εντός της έννοιας του Άρθρου 3»*.

Στην προσπάθειά της να αποφύγει συμμόρφωση με την απόφαση, η Τουρκία επανειλημμένα αναφέρεται στο έργο της Διερευνητικής Επιτροπής

Αγνοουμένων (ΔΕΑ)¹, με σκοπό να παρουσιάσει την ΔΕΑ ως υποκατάστατο του μηχανισμού διερεύνησης τον οποίο η ίδια έχει υποχρέωση να συστήσει. Ωστόσο, τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Έκθεσή της, όσο ακολούθως και το Δικαστήριο στην απόφασή του, αποφάνθηκε ότι η ΔΕΑ δεν αποτελεί το πλαίσιο εκείνο στο οποίο θα μπορούσε να διεξαχθεί αποτελεσματική έρευνα, ούτε και μπορεί να δώσει τις απαραίτητες/ απαιτούμενες απαντήσεις.

Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι το Δικαστήριο, στην παράγραφο 135 της απόφασής του στην Τέταρτη Διακρατική Προσφυγή της Κύπρου εναντίον της Τουρκίας, αποφάνθηκε ότι:

«Οι υπό εξέταση διαδικαστικές υποχρεώσεις του εναγομένου κράτους δεν μπορούν να εκπληρωθούν μέσω της συμβολής του στο διερευνητικό έργο της ΔΕΑ. Όπως και η Επιτροπή, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το έργο της ΔΕΑ είναι αναμφίβολα χρήσιμο για τους ανθρωπιστικούς λόγους για τους οποίους δημιουργήθηκε. Ωστόσο, αυτό το έργο από μόνο του δεν είναι επαρκές για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας αποτελεσματικής διερεύνησης όπως αναφέρεται στο το Άρθρο 2 της Σύμβασης, ιδιαίτερα λόγω της περιορισμένης διερευνητικής δικαιοδοσίας που έχει το Σώμα αυτό.»

Δυστυχώς, με το να παρουσιάζει τη ΔΕΑ ως υποκατάστατο για το μηχανισμό που έχει υποχρέωση η ίδια να δημιουργήσει, η Τουρκία εξακολουθεί να αποφεύγει τις ευθύνες της για διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων προσώπων και για παροχή όλων των σχετικών πληροφοριών για τα μέτρα που έχουν ληφθεί προς θεραπεία των παραβιάσεων, για τις οποίες το Δικαστήριο την βρήκε υπεύθυνη.

Η ύπαρξη της ΔΕΑ δεν καλύπτει την υποχρέωση της Τουρκίας, όπως αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της 4ης Διακρατικής Προσφυγής, για τη διεξαγωγή αποτελεσματικής διερεύνησης της τύχης των αγνοουμένων και για ενημέρωση των συγγενών για το τί απέγιναν τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

¹ Από το 2004 άρχισε να επαναλειτουργεί η δικαιοδοτική Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων (ΔΕΑ), η οποία συστάθηκε το 1981 υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Εκτός από τους αγνοούμενους του 1974, η ΔΕΑ διερευνά και την τύχη όσων αγνοούνται από την περίοδο 1963-1964. Συνολικά, στην ΔΕΑ έχουν κατατεθεί οι φάκελοι 1.508 Ελληνοκυπρίων (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται 77 Ελλαδίτες) και 493 Τουρκοκυπρίων αγνοουμένων.

Καθοριστικής επίσης σημασίας είναι άλλες αποφάσεις του ΕΔΑΔ για ζητήματα αγνοουμένων, οι οποίες λήφθηκαν σε ατομικές προσφυγές ιδιωτών εναντίον της Τουρκίας.

Με την απόφαση στην υπόθεση Βαρνάβα και άλλοι ν Τουρκίας ημ. 10.01.2008 η Τουρκία είχε καταδικασθεί για έλλειψη αποτελεσματικής έρευνας, σχετικά με την τύχη εννέα ελληνοκυπρίων που εξαφανίσθηκαν κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το 1974.

Η Τουρκία κρίθηκε υπόλογη για παραβίαση των δικαιωμάτων εννέα Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων και των συγγενών τους, ειδικότερα των Άρθρων 2 (συνεχιζόμενη παραβίαση του Άρθρου 2 της Συνθήκης για μη συμμόρφωση των τουρκικών Αρχών σχετικά με τη διεξαγωγή αποτελεσματικής έρευνας για διακρίβωση της τύχης των εννέα αγνοουμένων, οι οποίοι εξαφανίσθηκαν υπό συνθήκες απειλητικές για τη ζωή τους), 3 και 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Δικαστήριο στην απόφασή τονίζει ότι η διαδικαστική υποχρέωση για διερεύνηση εξαφανίσεων σύμφωνα με το Άρθρο 2, λειτουργεί ανεξάρτητα από την ουσιαστική υποχρέωση του (παρ. 147). Επιβεβαιώνει, επίσης, ότι η έλλειψη αποτελεσματικής έρευνας για τη διαπίστωση της τύχης των αγνοουμένων, αποτελεί διαρκή παραβίαση η οποία δεν περιορίζεται στον χρόνο της εξαφάνισης, και ότι τα παράπονα των αιτητών εμπίπτουν εντός της χρονικής δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου (temporal jurisdiction).

Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι, υπό τις περιστάσεις, μέχρι το τέλος του 1990 οι συγγενείς θα έπρεπε να προσφύγουν στο Δικαστήριο, καθώς μέχρι τότε είχε διαπιστωθεί ότι οι οποιοσδήποτε προσπάθειες διερεύνησης (ερευνητικές διαδικασίες της ΔΕΑ για εξακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων) δεν είχαν προχωρήσει αρκετά και δεν είχαν αποτέλεσμα:

Ως εκ τούτου δεν μπορούν πλέον να προσφύγουν συγγενείς αγνοουμένων με επιτυχία στο Δικαστήριο

Επιπλέον, στην απόφαση αυτή, το ΕΔΑΔ επαναβεβαιώνει την προηγούμενη του (όπως και στη Διακρατική) διαπίστωση ότι η ΔΕΑ δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητικό υποκατάστατο της υποχρέωσης της Τουρκίας να διεξαγάγει «αποτελεσματική διερεύνηση» της τύχης των αγνοουμένων.

Το ΕΔΑΔ σημειώνει ακόμη ότι αυτή η θέση δεν διαφοροποιείται ούτε ακόμα με την εκταφή και αναγνώριση λειψάνων, λόγω των περιορισμένων

όρων εντολής της ΔΕΑ.

Το 2013, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο πλαίσιο της επίβλεψης της απόφασης, υιοθέτησε ενδιάμεσο ψήφισμα έχοντας ως στόχο την άσκηση περαιτέρω πίεσης προς την Τουρκία για πληρωμή των επιδικασθισών αποζημιώσεων.

Επερχόμενος στο θέμα της 4ης Διακρατικής Προσφυγής, αξίζει να σημειώσω ότι στο πλαίσιο επιτήρησης της εκτέλεσης της απόφασης, έχουν εκδοθεί δύο Ενδιάμεσα Ψηφίσματα λόγω μη συμμόρφωσης με την απόφαση, μοναδικά σε διακρατική υπόθεση, λόγω της μη συμμόρφωσης της Τουρκίας με την απόφαση του Δικαστηρίου.

Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην 928η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών στις 7 Ιουνίου 2005, υιοθέτησε το πρώτο Ενδιάμεσο Ψήφισμα αναφορικά με την Τέταρτη Διακρατική Προσφυγή, σύμφωνα με το οποίο η Τουρκία καλείται να εντείνει τις προσπάθειές της ώστε να εκτελεσθεί πλήρως και απόλυτα η απόφαση. Υπογραμμίζεται ιδιαίτερα η επιτακτική ανάγκη να επιτευχθούν απτά (συγκεκριμένα) αποτελέσματα αναφορικά με την αποτελεσματική διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων, και αποφασίστηκε, όπως, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης εξακολουθήσει να εποπτεύει τη πρόοδο στο θέμα αυτό, μέχρι να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα.

Επίσης, κατά την 992η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών που πραγματοποιήθηκε στις 4 Απριλίου 2007, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε ένα δεύτερο ενδιάμεσο ψήφισμα στο οποίο, μεταξύ άλλων, εξέφρασε τη λύπη της για το γεγονός ότι από την ημερομηνία υιοθέτησης του Πρώτου Ενδιάμεσου Ψηφίσματος για την υπόθεση αυτή, η Τουρκία δεν έδωσε οποιεσδήποτε πληροφορίες για τα απαραίτητα πρόσθετα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης συμμόρφωση με την απόφαση του Δικαστηρίου αναφορικά με την απαίτηση για αποτελεσματική διερεύνηση. Συνεπώς, κάλεσε την Τουρκία να παράσχει ταχέως πληροφορίες για τα απαιτούμενα πρόσθετα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διερεύνηση.

Η τελεσίδικη απόφαση της 12ης Μαΐου 2014 που λήφθηκε στο πλαίσιο της Τέταρτης Διακρατικής Προσφυγής, αφορούσε στη δίκαιη ικανοποίηση (just satisfaction) στη βάση του Άρθρου 41 της Σύμβασης.

Η απόφαση του ΕΔΑΔ στο αίτημα της Κυπριακής Δημοκρατίας για

δίκαιη ικανοποίηση, είναι ιδιαίτερα σημαντική, αφού επαναβεβαιώνει ως θέμα αρχής τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αγνοουμένων και των συγγενών τους, ως επίσης και των εγκλωβισμένων, και διατάσσει την Τουρκία να πληρώσει χρηματικό ποσό αποζημίωσης, για πρώτη φορά σε διακρατική προσφυγή, αναγνωρίζοντας ότι ο χρόνος που έχει παρέλθει από την απόφαση του Δικαστηρίου στην 4η Διακρατική Προσφυγή δεν είναι αποτρεπτικός για το αίτημα της δίκαιης ικανοποίησης.

Το ποσό που επιδικάστηκε σε σχέση με τους 1,456 αγνοούμενους είναι €30,000,000 («for non-pecuniary damage suffered by the relatives of the missing persons»). (Υπενθυμίζεται ότι επιδικάστηκε επίσης το ποσό των €60,000,000 σε σχέση με τους εγκλωβισμένους).

Με την Απόφαση του Μαΐου του 2014, το ΕΔΑΔ απεφάσισε ότι: «The above amount shall be distributed by the applicant Government to the individual victims under the supervision of the Committee of Ministers within 18 months from the date of the payment or within any other period considered appropriate by the Committee of Ministers».

Η Τουρκία παραλείπει μέχρι και σήμερα να καταβάλει τα επιδικασθέντα ποσά, χωρίς να δίδει οποιαδήποτε εξήγηση για την καθυστέρηση ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών του ΣΤΕ.

Δυστυχώς, παρά την πάροδο του χρόνου, η Τουρκία δεν έχει ανταποκριθεί και εξακολουθεί να αποφεύγει τις ευθύνες της ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Κάθε μερικούς μήνες η Επιτροπή Υπουργών εξετάζει την εκτέλεση της απόφασης της Τέταρτης Διακρατικής, όσον αφορά την πτυχή των Αγνοουμένων, και τη Συμμόρφωση της Τουρκίας στις Υποχρεώσεις της, όπως απορρέουν από την απόφαση.

Η επόμενη Συνεδρία της Επιτροπής κατά την οποία θα συζητηθεί η πτυχή των Αγνοουμένων έχει καθοριστεί για τις 12 - 14 Μαρτίου 2019. Στόχος θα είναι να αναδεχθεί, εκ νέου:

- i. Η υποχρέωση της Τουρκίας για αποτελεσματική διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την υποχρέωση να δοθεί στη Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων (ΔΕΑ) απρόσκοπτη (και όχι αποσπασματική) πρόσβαση σε στρατιωτικές ζώνες, καθώς και στα αρχεία της, συμπεριλαμβανομένων και στρατιωτικών αρχείων.

- ii. Η υποχρέωση της Τουρκίας να εμποδίσει το φαινόμενο της μετακίνησης οστών ('relocation of remains') που έχει διαπιστωθεί από την ΔΕΑ, και για προστασία πιθανών ή γνωστών χώρων ταφής.
- iii. Η υποχρέωση για αποτελεσματική διερεύνηση των συνθηκών θανάτου των αγνοουμένων που έχουν ταυτοποιηθεί, και η αναποτελεσματικότητα του λεγόμενου 'Missing Persons Unit' ('MPU') που δημιουργήθηκε και λειτουργεί στα κατεχόμενα για το σκοπό αυτό (έλλειψη καλής πίστεως στη λειτουργία του 'MPU', εφόσον οι εκθέσεις που δίδει στους συγγενείς, έχουν σχεδόν πανομοιότυπο περιεχόμενο και έχουν συνταχθεί στην τουρκική γλώσσα, η δε διερεύνηση οδηγεί πάντα στο κλείσιμο της υπόθεσης με την αιτιολογία της ελλείψεως μαρτυρίας).
- iv. Η άνευ όρων υποχρέωση της Τουρκίας για καταβολή του ποσού της δίκαιης ικανοποίησης που επιδικάστηκε στην απόφαση του ΕΔΑΔ ('Just Satisfaction') του Μαΐου του 2014, ήτοι, α) €30,000,000 «for non- pecuniary damage suffered by the relatives of the missing persons» (για παραβιάσεις που αφορούν 1,456 αγνοούμενους του '74), και, β) €60,000,000 για παραβιάσεις που αφορούν τους εγκλωβισμένους.

Συμπερασματικά:

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Δικαστήριο και το σύστημα επιτήρησης της εκτέλεσης των αποφάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης εν γένει, αξιοποιήθηκαν μέσω της Διακρατικής Προσφυγής και των ατομικών υποθέσεων, και οι καταδικαστικές αποφάσεις που επιτεύχθηκαν αποτελούν σημαντικά όπλα που καταδεικνύουν τις παραβιάσεις και ενοχοποιούν την Τουρκία.

Ο τρόπος με τον οποίο αναπτύχθηκε η σχετική νομολογία και η διαμόρφωση των κριτηρίων του παραδεκτού, ιδιαίτερα μετά την υπόθεση Βαρνάβα, θέτει το πλαίσιο προστασίας και διασαφηνίζει τον τρόπο με τον οποίο το Δικαστήριο θα αντιμετωπίζει όλες τις σχετικές περιπτώσεις.

Γίνονται συνεχείς προσπάθειες μέσω του συστήματος επιτήρησης της εκτέλεσης των αποφάσεων για πίεση προς την Τουρκία και κάμψη της αδιάλλακτης συμπεριφοράς της, ώστε να επιτευχθούν απτά αποτελέσματα αναφορικά με την αποτελεσματική διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων και να συμμορφωθεί με τις σχετικές αποφάσεις.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΡΑ ΚΩΣΤΑ ΧΑΜΠΙΑΟΥΡΗ ΣΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ
ΤΩΝ ΙΔΡΥΤΩΝ, ΕΦΟΡΩΝ, ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ,
ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ,
ΤΕΤΑΡΤΗ, 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019

Σήμερα, Γιορτή των Τριών Ιεραρχών και των Ελληνικών Γραμμάτων, με πρωτοβουλία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου και της Εφορείας Ελληνικών Εκπαιδευτηρίων Λευκωσίας, τελείται το σεπτό αυτό μνημόσυνο των Τριών Ιεραρχών, καθώς και όλων όσοι υπηρέτησαν στα σχολεία της Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Λευκωσίας. Τιμούμε, λοιπόν, και μνημονεύουμε, μαζί με «τους τρεις Μεγίστους Φωστήρας της τρισηλίου θεότητας» και όλους τους συντελεστές της παιδείας. Αποτίουμε φόρο τιμής στους μακαριστούς ιδρυτές και εφόρους σχολείων, στους ευεργέτες, στους εκπαιδευτικούς και στους σχολικούς υπαλλήλους που αφιέρωσαν τη ζωή τους στη μόρφωση των παιδιών και των νέων και στην προετοιμασία τους για την ένταξή τους στην πολιτεία και στην κοινωνία, με αξίες, οράματα και ιδανικά. Μνημονεύουμε ακόμη τους μεταστάντες πρώην Υπουργούς Παιδείας και την προσφορά τους. Η συμβολή όλων των πιο πάνω στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη της παιδείας μας είναι πολύτιμη για μας και για τις επερχόμενες γενιές και ας είναι γι' αυτό η μνήμη τους αιώνια.

Ο εορτασμός των Γραμμάτων και της Παιδείας αποσκοπεί στην απόδοση τιμής όχι μόνο στους προαναφερθέντες, αλλά και σε όλους επιφανείς ή

αφανείς, σύγχρονους ή παλαιότερους, ακοίμητους σκαπανείς του πνεύματος και του πολιτισμού, για το συχνά αθόρυβο αλλά πολύμοχθο και σημαντικό έργο τους. Ακόμη σε όλους εκείνους που με κάθε τρόπο, εργάστηκαν για την ανάπτυξη της παιδείας σε δύσκολες συνθήκες, είτε με ευεργεσίες είτε με εθελοντική παροχή υπηρεσιών, με γνώμονα την πρόοδο και την προκοπή των συνανθρώπων τους, σε πνεύμα φιλαλληλίας. Στο πρόσωπο όλων αυτών των πρωτοπόρων και ακούραστων εργατών της παιδείας τιμούμε την ύψιστη αξία της μόρφωσης, της ολόπλευρης ανάπτυξης του ανθρώπου, χωρίς την οποία είναι αδύνατη η αυτοπραγμάτωσή του.

Οι Τρεις μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας μας, Βασίλειος ο Μέγας, Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός και Ιωάννης ο Χρυσόστομος είναι οι κορυφαίες μορφές της πνευματικής μας παράδοσης. Ήταν ταυτόχρονα θεολόγοι, επιστήμονες, ρήτορες, δάσκαλοι, παιδαγωγοί, φιλόσοφοι και κοινωνικοί εργάτες. Μελέτησαν φιλοσοφία, ρητορική και όλη την Ελληνική Γραμματεία, όπου ανακάλυψαν τις αιώνιες αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ειρήνης, της φιλίας, του ανθρωπισμού και αναγνώρισαν την παιδευτική αξία των ελληνικών γραμμάτων και την ευεργετική επίδρασή τους στον χαρακτήρα, ιδιαίτερα των νέων.

Με το συγγραφικό έργο και την εκκλησιαστική δράση τους συνέβαλαν στην ανάδειξη της διαχρονικής αξίας των ελληνικών γραμμάτων και στην προβολή της ανθρωποκεντρικής τους διάστασης. Συνέβαλαν, επίσης, στη συμφιλίωση του αρχαίου ελληνικού με το χριστιανικό πνεύμα, της λογικής με την πίστη, της ηθικής με την επιστήμη, της θεωρίας με την πράξη. Από το συνταίριασμα αυτό γεννήθηκε ο πολιτισμός εκείνος που έχει ως κέντρο του τον άνθρωπο, με βασικές αρετές τη θεοσέβεια, το ελληνικό μέτρο, τη δημοκρατία, την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την αγάπη, την ανεκτικότητα και τη συναδέλφωση. Εξίσου σημαντική είναι η κοινωνική τους προσφορά, με την οποία καταδείχθηκε έμπρακτα η σημασία της αλληλεγγύης προς τους πάσχοντες συνανθρώπους.

Τα εμπόδια που συνάντησαν σε αυτή την προσπάθεια ήταν πολλά. Όμως τα ξεπέρασαν με θάρρος και πίστη στις ιδέες τους και έτσι καθιερώθηκαν ως διαχρονικά πρότυπα αγωνιστικότητας, τόλμης, θάρρους, αρετής και ήθους. Επίτευγμά τους είναι επίσης το γεγονός ότι πέτυχαν να διδάξουν όχι μόνο με τον λόγο αλλά και με την πράξη, υπερβαίνοντας με σθένος τις δυσκολίες.

Τέτοια είναι τα διδάγματα των Τριών Ιεραρχών, που καθόρισαν τον θεμελιώδη ρόλο της Παιδείας. Επαγγέλλονταν ένα σχολείο που δεν μεταδίδει απλώς γνώσεις, αλλά διαπλάθει ήθος και χαρακτήρα, θεμελιωμένο σε σταθερές αξίες και ιδανικά. Αυτό είναι και σήμερα το όραμα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού: η διαμόρφωση ηθικών ανθρώπων, συνειδητών και εγγράμματων πολιτών, υπεύθυνων και δημοκρατικών, ικανών να συμβάλουν ενεργά στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της σύγχρονης εποχής, με επίγνωση της ιστορικής τους ταυτότητας και της δύναμης της παράδοσης που αυτή κουβαλά.

Η Παιδεία, «το πρώτον αγαθόν, από τα αγαθά τα οποία έχομεν», σύμφωνα με τον Γρηγόριο τον Θεολόγο, έχει ανάγκη από το πραγματικό Φως, το φως εκείνο που προέρχεται από τους «Τρεις μεγίστους φωστήρας της Τρισηλίου θεότητας», για έναν αληθινό και οικουμενικό χριστιανικό ανθρωπισμό. Πρέπει να σταθούμε σ' αυτά τα θεμέλια τα οποία εδραίωσαν με τη ζωή και τη διδασκαλία τους, για μια σωστή μόρφωση και παιδεία.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της παιδείας που μας κληροδότησαν είναι η καλλιέργεια του αυτοσυναισθήματος. Είναι η συνειδητοποίηση από τη μια μεριά της μικρότητας που πρέπει να αισθάνεται ο άνθρωπος, λόγω της φυσικής του φθοράς και από την άλλη ως πεποίθηση ότι μπορεί να γίνει μέγας από πλευράς αγιότητας.

Η παιδεία μας, κατά τον Μέγα Βασίλειο, είναι **«ανατροφή μετ' ευλαβείας και μετάληψις αγιότητος»**.

Ο δάσκαλος, λέει ο Χρυσόστομος, πρέπει να διαθέτει απέραντο σεβασμό για την προσωπικότητα του παιδιού και, όπως οι δάσκαλοι της κιθάρας, αφού πιάσουν τα δάχτυλα των μαθητών τους τα πλησιάζουν με ηρεμία στις χορδές και τα διδάσκουν να χτυπούν με προσοχή, το ίδιο ακριβώς πρέπει να κάνουν και οι παιδαγωγοί, σε όλες τις ηλικίες.

Η διδασκαλία στην τάξη, λέει ο Βασίλειος, πρέπει να γίνεται ευχάριστα, γιατί μόνο τότε η γνώση παραμένει μόνιμη.

Κατά τον Γρηγόριο, το να επιχειρεί κανείς να εκπαιδεύει άλλους, προτού ο ίδιος εκπαιδευτεί ικανοποιητικά είναι τολμηρό και ανόητο. Ή να μη διδάσκεις ή να διδάσκεις με το παράδειγμά σου, τονίζει. Διαφορετικά ό,τι κτίζεις με το δεξί, το γκρεμίζεις με το αριστερό. Το να φιλοσοφεί κανείς μόνο με τους λόγους, είναι χαρακτηριστικό του υποκριτή και όχι του δασκάλου.

Η παιδεία των Τριών Ιεραρχών είναι ένα έργο ανόρθωσης του ανθρώπου ως προσώπου.

Ο Μ. Βασίλειος υπήρξε κάτοχος όλων των επιστημών της εποχής του, όπως ομολογεί ο Έρασμος της Αναγέννησης και έτσι με τον τρόπο αυτό κωβαλούσε τον Ελληνισμό στη σάρκα του.

Ο Χρυσόστομος ήταν πράος και αγαθός. Όταν βρισκόταν όμως αντιμέτωπος με την υποκρισία και την αδικία δεν σιωπούσε. Έγραψε λοιπόν στην αυτοκράτειρα Ευδοξία: *«Αν ο Θεός σου έδωσε βασιλικό σκήπτρο, σου το έδωσε για να απονέμεις παντού δικαιοσύνη».*

Κατά τους Τρεις Ιεράρχες, η αγάπη, ο σεβασμός του ανθρώπινου προσώπου, η ελευθερία και η υπευθυνότητα είναι οι βασικές αξίες που πρέπει να διέπουν τη σχέση παιδαγωγών και μαθητών. Κύρια μέσα για την υλοποίηση των αξιών αυτών είναι ο διάλογος, σε συνθήκες αποδοχής των διαφορετικών απόψεων και προσεγγίσεων, η υπομονή, η επιμονή, η μεγαλοψυχία. Επομένως, με την παιδαγωγική τους σκέψη οι Μεγάλοι αυτοί Πατέρες μπορούν να εμπνεύσουν και να καθοδηγήσουν τους εκπαιδευτικούς μας στο δύσκολο και απαιτητικό έργο της εκπαίδευσης των παιδιών, αλλά και της γενικότερης παιδείας, ως τρόπου και στάσης ζωής.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εκφράζει τον σεβασμό του στους εκπαιδευτικούς μας και στηρίζει το πολυσύνθετο έργο τους. Όραμά μας ήταν και είναι η διαμόρφωση εγγράμματων πολιτών, υπεύθυνων, δημοκρατικών, με ιστορική μνήμη και αποδοχή της διαφορετικότητας. Το όραμα αυτό ήταν ο κεντρικός άξονας των στρατηγικών μας επιδιώξεων στους τομείς της διοικητικής οργάνωσης, της παιδείας, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, του πολιτισμού, της νεολαίας, του αθλητισμού και της δημιουργίας Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.

Για να ανταποκριθούμε στην αποστολή μας και να υλοποιήσουμε το όραμά μας, πρωτίστως επιδιώξαμε τον εξορθολογισμό της δομής και της λειτουργίας του Υπουργείου μας με συγκεκριμένα μέτρα.

Με συστηματικές και μεθοδευμένες ενέργειες, υλοποιούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Προχωρήσαμε στο Σχέδιο Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού και του Εκπαιδευτικού Έργου, το οποίο μου παραδίδεται σήμερα. Εφαρμόστηκε το νέο

αξιοκρατικό σύστημα διορισμών στην εκπαίδευση και διαμορφώθηκε ολοκληρωμένη πολιτική για τη συνεχή και συστηματική επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών, ανάλογα με τις εκάστοτε εκπαιδευτικές τους ανάγκες. Ολοκληρώθηκε η διαμόρφωση των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, με τα οποία εκσυγχρονίστηκε το περιεχόμενο των μαθημάτων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα Αναλυτικά Προγράμματα ήδη υλοποιούνται σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσής μας, στο πλαίσιο των Νέων Ωρολογίων Προγραμμάτων, με τα οποία εκσυγχρονίστηκε η δομή του σχολικού προγράμματος.

Ειδικότερα, στον Λυκειακό Κύκλο, καταργήθηκε ο θεσμός του Ενιαίου Λυκείου, λόγω των προβλημάτων και των στρεβλώσεων που παρατηρήθηκαν κατά τη λειτουργία του και διαμορφώθηκε ένας νέος τύπος Λυκείου, με συγκροτημένες κατευθύνσεις επιλογής μαθημάτων. Εξάλλου, μετά την επιτυχή λειτουργία και επέκταση του θεσμού των Μουσικών και Αθλητικών Λυκείων, λειτούργησαν για πρώτη φορά Αθλητικά και Μουσικά Γυμνάσια σε όλες τις πόλεις της ελεύθερης Κύπρου. Επιπλέον, για εξυπηρέτηση ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, λειτούργησαν τα θερινά δημόσια σχολεία.

Η υποβοήθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων με την υλοποίηση συγκεκριμένων πολιτικών ήταν επίσης μία από τις προτεραιότητές μας. Με την προώθηση εκ μέρους μας και με την ψήφιση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων των νέων Κανονισμών, εκσυγχρονίζεται η λειτουργία των σχολείων μας. Με την επέκταση του θεσμού του ολοήμερου σχολείου επιτεύχθηκε η ασφαλής φοίτηση και δημιουργική απασχόληση των παιδιών κατά τις απογευματινές ώρες. Επιπλέον, επιδιώχθηκε η ανάδειξη της προσφοράς και των επιτευγμάτων των ιστορικών σχολείων της Κύπρου στα γράμματα και στον πολιτισμό, με τα οποία συνδέονται οι περισσότεροι από τους συντελεστές της παιδείας, τη μνήμη των οποίων τιμούμε σήμερα. Από την άλλη, η μέριμνα του Υπουργείου μας για αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων είναι συνεχής.

Όσον αφορά τους μαθητές, επιδιώχθηκε και υλοποιήθηκε μια δέσμη μέτρων με στόχους, ανάμεσα σε άλλους, τον εκσυγχρονισμό του συστήματος αξιολόγησής τους, δράσεις σχολικής και κοινωνικής ένταξης για σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές με κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες και δυσκολίες, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και στήριξης, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου.

Μια άλλη επιδίωξή μας είναι η ενίσχυση της διά βίου μάθησης, με διάφορα μέτρα για επέκταση του Ανοιχτού Σχολείου, ενίσχυση των Επιμορφωτικών Κέντρων, των Κρατικών Ινστιτούτων Επιμόρφωσης και των Εσπερινών Σχολείων.

Στον τομέα της Ειδικής Εκπαίδευσης, στοχεύσαμε, με δημόσια διαβούλευση, στη διαμόρφωση νέας πολιτικής για την εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρίες ή άλλες ανάγκες.

Στο πλαίσιο της πολιτικής που εφαρμόζει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για την ένταξη παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό σύστημα, έχει προχωρήσει στη σύναψη συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για διεξαγωγή μελέτης καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών (peer counselling) από ευρωπαίους εμπειρογνώμονες. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο, υπό τον συντονισμό του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, θα συνεργαστεί με αξιωματούχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι οποίοι θα προχωρήσουν, μέσω ομάδας ευρωπαίων εμπειρογνομένων σε μελέτη των υφιστάμενων πολιτικών καθώς και εισηγήσεις πολιτικής, ειδικά για τη φάση υποδοχής των μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία, σε όλο το φάσμα του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Η συνεργασία αυτή, η οποία αρχίζει άμεσα και αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν το τέλος της τρέχουσας σχολικής χρονιάς, είναι ιδιαίτερα σημαντική στην προσπάθεια που ήδη καταβάλλεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού στο θέμα της ομαλής υποδοχής και ένταξης των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Ποικίλα κοινωνικά φαινόμενα και άλλες προκλήσεις αντιμετωπίστηκαν από το Υπουργείο μας με μέτρα, όπως τη διαμόρφωση και εφαρμογή του Κώδικα Αντιρατσιστικής Πολιτικής στα σχολεία και του Οδηγού για πρόληψη και διαχείριση του σχολικού εκφοβισμού, τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης στρατηγικής για την πρόληψη και αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς και την καλλιέργεια εθελοντισμού και ενεργού πολίτη στα σχολεία.

Παράλληλα, δόθηκε έμφαση στην εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη, εφαρμόστηκαν πολιτικές για την αναβάθμιση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, με στόχο να αναδειχθεί η Κύπρος σε διεθνές εκπαιδευτικό και ερευνητικό κέντρο, και ιδρύθηκε η Ακαδημία Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, με όλα τα προφανή πλεονεκτήματα για την

αναβάθμιση των τομέων της επιστήμης και του πολιτισμού στον τόπο μας. Με πολλές άλλες ενέργειες προωθήθηκε η περαιτέρω ανάπτυξη των τομέων του πολιτισμού, του αθλητισμού και της νεολαίας.

Μακαριώτατε,

Σεβαστό ιερατείο

Κυρίες και Κύριοι,

Απέναντι στη συνεχιζόμενη, εδώ και 45 χρόνια, κατοχή μεγάλου μέρους της πατρίδας μας και στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής προτάσσουμε ως ασπίδα προστασίας την παιδεία και τον πολιτισμό μας, για τον οποίο η προσφορά όσων τιμούμε σε αυτό το μνημόσυνο είναι ανεκτίμητη. Αυτοί ήταν οι θεμελιωτές και οι πρωτεργάτες. Εμείς, ας ακολουθήσουμε τα διδάγματά τους και την κληρονομιά που μας άφησαν, για να δώσουμε ένα βαθύτερο νόημα στην ανθρώπινη υπόστασή μας και να εργαστούμε αποφασιστικά για την πατρίδα μας. Στο πλαίσιο αυτό, η Κυβέρνηση επιδιώκει την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων και του διαλόγου, προκειμένου να επιτύχουμε μια δίκαιη και βιώσιμη λύση στο εθνικό μας πρόβλημα, η οποία θα εδράζεται στις Ευρωπαϊκές Αρχές και Αξίες και θα διασφαλίζει την ιστορική συνέχεια του λαού μας, το μέλλον των παιδιών μας και των επόμενων γενεών, σε συνθήκες ειρήνης, ασφάλειας, ευημερίας και προόδου.

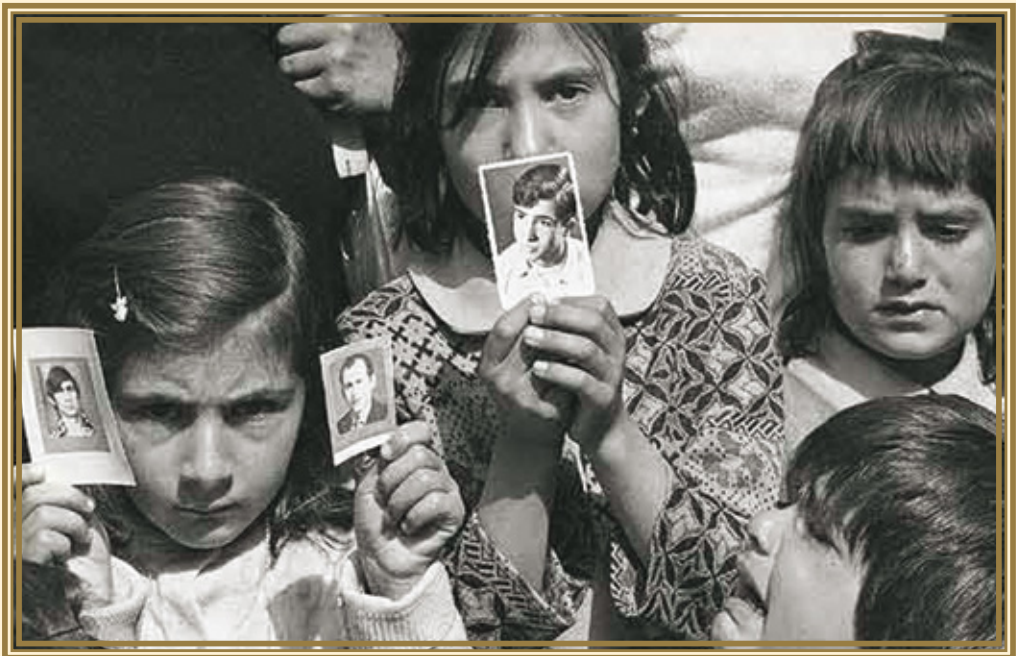
Είθε η ζωή, το έργο και το παράδειγμα του Μεγάλου Βασιλείου, του Ιωάννη του Χρυσοστόμου και του Γρηγορίου του Θεολόγου, να φωτίζουν με άπλετο φως αυτό τον δύσκολο δρόμο. Και οι διδαχές τους να συνιστούν πηγές αλήθειας, χαράς, αγάπης και ευτυχίας. Ας παραδειγματιστούμε από την πίστη τους, για να αντέξουμε στις αντιξοότητες της ζωής και να κοινωνήσουμε από την ανιδιοτέλειά τους, για να απαλύνουμε τον πόνο των συνανθρώπων μας.

Αιωνία τους η μνήμη.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ ΜΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΚΩΣΤΑ ΜΑΥΡΙΔΗ, ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗ

Εκδήλωση με θέμα:

«ΟΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ - ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΛΗΓΗ»

πραγματοποιήθηκε στο Ευρωκοινοβούλιο, με πρωτοβουλία του γράφοντος και με συμμετοχή παιδιών Αγνοουμένων. Εκτός από τις μαρτυρίες από τα παιδιά των αγνοουμένων, ομιλητές ήταν ο Αντιπρόεδρος του Ευρωκοινοβουλίου, Φ. Καστάλτο, εκ μέρους του Υπουργού Εξωτερικών, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος μας Νίκος Αμιλίου, ο Παναγιώτης Χατζηπαντελής, εκ μέρους της Παγκύπριας Οργάνωσης Συγγενών Αγνοουμένων και Αδελώτων Αιχμαλώτων, και ο Ρόνι Αλάσορ, δημοσιογράφος και συγγραφέας του βιβλίου:

«ΔΙΑΤΑΓΗ: ΕΚΤΕΛΕΣΤΕ ΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ!»

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, προβλήθηκε η ταινία μικρού μήκους «30» στην παρουσία του σκηνοθέτη Κ. Πατσαλίδη και του σεναριογράφου-παραγωγού Γ. Αβραάμ, η οποία βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα σχετικά με το θέμα των αγνοουμένων της Κύπρου.

Όπως σημείωσε ο γράφων, σκοπός της εκδήλωσης είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κυρίως των αξιωματούχων της ΕΕ για το συνεχιζόμενο δράμα των αγνοουμένων της Κύπρου, με σκοπό να ανατραπεί η στασιμότητα, που υπάρχει σήμερα εξαιτίας της άρνησης της Τουρκίας να συνεργαστεί. Καταλήγοντας ανέφερε: **«είναι επιτακτική ανάγκη να διακριβωθεί η τύχη κάθε προσώπου. Πίσω από τους αριθμούς, υπάρχουν αγαπημένοι άνθρωποι που χάθηκαν και οι συγγενείς τους βιώνουν για δεκαετίες την απώλεια των αγαπημένων τους προσώπων. Η ομάδα από παιδιά αγνοουμένων που είναι στην εκδήλωση, αποτελούν τη ζωντανή μαρτυρία αυτού του ασίγηστου ανθρώπινου πόνου».**

Όλοι οι ομιλητές τόνισαν ότι το θέμα των αγνοουμένων είναι ένα καθαρά ανθρωπιστικό ζήτημα και ότι η Τουρκία οφείλει να συνεργαστεί ανοίγοντας τα αρχεία της και επιτρέποντας ανασκαφές σε περιοχές, που χαρακτηρίζει ως στρατιωτικές ζώνες.

Συγκλονιστικές ήταν οι μαρτυρίες και τα βιώματα των παιδιών των αγνοουμένων, οι οποίες ακούστηκαν για πρώτη φορά στο Ευρωκοινοβούλιο. Ανάμεσα τους, η γυναίκα σύμβολο του αγώνα για τους αγνοουμένους, Χαρίτα Μάντολες, που κατέθεσε τη μαρτυρία της για την δολοφονία του συζύγου της, του πατέρα της και έντεκα ακόμη προσώπων και ανέφερε χαρακτηριστικά: **«Είμαι η Χαρίτα Μάντολες και είμαι 27 ετών! Ο χρόνος για μένα σταμάτησε το 1974, όταν οι Τούρκοι σκότωσαν τον άντρα μου και τον πατέρα μου».**

Τα παιδιά των αγνοουμένων ανέφεραν ότι παρόλο που η πληγή αυτή δεν μπορεί ποτέ να επουλωθεί ποτέ, το μόνο που ζητούν είναι να εξακριβωθεί άμεσα η τύχη των Γονέων τους, των Πάππων τους και όλων των Συγγενών τους. **«Ο βαθύς μας πόθος είναι να παραλάβουμε το οστά τους και όχι ένα κομματάκι 2 εκατοστά»** κατέληξαν με δάκρυα στα μάτια.

«Παιδί με μια φωτογραφία»

Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά
και κρατημένη ανάποδα με κοιτάζε.

Ο κόσμος γύρω του πολύς· κι αυτό
είχε στα μάτια του μικρή φωτογραφία,
στους ώμους του μεγάλη και αντίστροφα–
στα μάτια του μεγάλη, στους ώμους πιο μικρή,
στο χέρι του ακόμα πιο μικρή.

Ήταν ανάμεσα σε κόσμο με συνθήματα
και την κρατούσε ανάποδα· μου κακοφάνη.

Κοντά του πάω περνώντας πινακίδες
αγαπημένων είτε αφίδες και φωνές
που 'χαν παγώσει και δεν σάλευε καμιά.

Έμοιαζε του πατέρα του η φωτογραφία.
Του τήγνε γύρισα ίσια κι είδα πάλι
τον αγνοούμενο με το κεφάλι κάτω.

Όπως ο ρήγας, ο βαλές κι η ντάμα
ανάποδα ιδωμένοι βρίσκονται ίσια,
έτσι κι αυτός ο άντρας ιδωμένος ίσια
γυρίζει ανάποδα και σε κοιτάζει.

Κυριάκος Χαραλαμπίδης,
Ποιητής

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΡΟΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΣΟΛΟΜΙΔΟΥ-ΙΕΡΩΝΥΜΙΔΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

ΔΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ,
ΣΥΝΤΗΡΗΤΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

ΟΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΨΙΝΘΙΩΤΙΣΣΑΣ
ΚΤΙΣΤΗΚΕ ΤΟ 1100 Μ.Χ. ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΘΗΚΕ ΜΕ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ.
ΕΙΝΑΙ Ο ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΕΞΑΓΩΝΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΕΧΕΙ ΤΗ ΜΟΝΑΔΙΚΗ
ΣΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ο επαναπατρισμός των κλεμμένων πολιτιστικών θησαυρών μας, αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες του Τμήματος Αρχαιοτήτων, το οποίο ενθαρρύνει την αρωγή των πολιτών σε όλες τις προσπάθειες διάσωσης, διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής

κληρονομιάς, όχι μόνο της Κύπρου αλλά και της παγκόσμιας. Υπογραμμίζεται ότι το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ως ο αρμόδιος φορέας για την προστασία και τη διαχείριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, συμμετέχει σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από οργανισμούς όπως η UNESCO, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης για την προώθηση διαδικασιών που θα αποτρέπουν την παράνομη διακίνηση και θα διευκολύνουν τον επαναπατρισμό πολιτιστικών αντικειμένων που εξήχθησαν παράνομα. Οι προσπάθειες για τον επαναπατρισμό όλων των συλημένων πολιτιστικών θησαυρών μας είναι συνεχείς και για το σκοπό αυτό το Τμήμα Αρχαιοτήτων συνεργάζεται στενά με όλους τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες. Η επιστροφή των συγκεκριμένων τεσσάρων τοιχογραφιών στην πατρίδα μας, μετά από την οδύσσεια που πέρασαν, είναι σημαντικότερη και δίνει ελπίδα για την επιστροφή όλων των πολιτιστικών μας θησαυρών, μέχρι να καταστεί δυνατή η επανατοποθέτησή τους στα Μνημεία ή στα Μουσεία στα οποία αυτοί ανήκουν.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΨΙΝΘΙΩΤΙΣΣΑΣ
ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

«Ίνα τί ἀπόσω, ὁ Θεός, εἰς τέλος; ...ἔπαρον {Κύριε} τὰς χεῖράς Σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν εἰς τέλος, ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τοῖς ἀγίοις Σου. Καὶ ἐνεκαυχῆσαντο οἱ μισοῦντές Σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου... ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἀγιαστήριόν Σου, εἰς τὴν γῆν ἐβεβήλωσαν τὸ σκῆνωμα τοῦ ὀνόματός Σου...» (Ψαλμ. 73^{ος} 1-7).

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Γιατί, Θεέ, μάς απέρριψες οριστικά;... Τα χέρια Σου ὑψωσε να τους αποτελειώσεις για τις αλαζονικές τους πράξεις, για τα όσα στους πιστούς σου δεινά προκάλεσε ο εχθρός. Μεσ στη γιορτή σου καυχήθηκαν αυτοί που σε μισούν, ὑψωσαν τις σημαίες τους θριαμβευτικά... Έβαλαν φωτιά και έκαψαν τον αγιαστήριο Σου, έριξαν στη γη και μόλυναν τη σκηνή που κατοικούσες...».

Η ΗΘΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΛΛΗΘΕΝΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΣΜΕΝΗ ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ κ. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ, ΜΟΝΙΜΟΥ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, ΤΗΣ ΔΡΟΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΣΟΛΟΜΙΔΟΥ- ΙΕΡΩΝΥΜΙΔΟΥ, ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, ΤΗΣ κ. ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ, ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ κ. ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΧΑΤΖΗΤΟΦΗ, ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ “Walk of Truth”.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΜΑΣ ΘΗΣΑΥΡΟΙ...
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΔΕΛΥΚΤΟΥΣ ΟΝΥΧΑΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΚΑΠΗΛΩΝ...
ΜΕΤΑ ΑΠΟ 45 ΧΡΟΝΙΑ... ΣΤΗΝ ΙΜΕΡΤΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΒΑΘΥΤΑΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ... ΧΑΡΑ ΑΝΑΜΕΙΚΤΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΙΕΡΟΣΥΛΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΑΣ... ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ
ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

«...καὶ ἐγένετό μοι Κύριος εἰς καταφυγὴν καὶ ὁ Θεὸς μου εἰς βοηθὸν
ἐλπίδος μου· καὶ ἀποδώσει αὐτοῖς Κύριος τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν
πονηρίαν αὐτῶν ἀφανιεῖ αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεός» (Ψαλμ.93, 22-23).

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

«... Αλλά ο Κύριος έγινε το καταφύγιό μου και ο Θεός μου συμπαραστάτης
της στην ελπίδα μου· ο Κύριος την ανομία τους θα τους ανταποδώσει, για το
κακό που έκαναν θα τους εξολοθρεύσει ο Κύριος, ο Θεός».

ΜΕΡΟΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΘΗΛΩΣΕΩΣ.
ΕΜΦΑΙΝΕΤΑΙ Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΝΑ ΚΡΑΤΕΙ ΤΟ ΧΕΡΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (12^{ος} αιώνας)
ΕΝΤΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΠΟΝΟΣ ΣΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ,
ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΕΚΦΡΑΖΕΙ Ο ΥΜΝΩΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΜΕ ΤΗ ΦΡΑΣΗ
«ΥΙΕ ΜΟΥ ΠΟΥ ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΕΔΥ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΣΟΥ;».

Τα δύο σπαράγματα τοιχογραφιών προέρχονται από το μοναστήρι της **Παναγίας της Αψινθιώτισσας** που βρίσκεται στην οροσειρά του Πενταδακτύλου, σε μικρή απόσταση από το χωριό Συγχαρί, στην επαρχία Κερύνειας. Το ένα σπάραγμα προέρχεται από την παράσταση της **Αποκαθήλωσης** και απεικονίζει τη **μορφή της Παναγίας να κρατάει το χέρι του Χριστού** και το άλλο απεικονίζει τη μορφή ενός στρατιωτικού Αγίου ή Μάρτυρα.

ΜΟΡΦΗ ΜΑΡΤΥΡΑ Ή ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΑΓΙΟΥ (12^{ος} αιώνας)

Όπως περιγράφει ο βυζαντινολόγος κος Αθανάσιος Παπαγεωργίου στο βιβλίο του «**Η Χριστιανική Τέχνη στο κατεχόμενο από τον Τουρκικό στρατό τμήμα της Κύπρου**» και σύμφωνα με την τοπική παράδοση, το μοναστήρι πήρε το όνομα του από ένα θάμνο, **την αφινθιά** που σκέπαζε καλά το στόμιο της σπηλιάς μέσα στην οποία κάποιος καλόγηρος έκρυψε την εικόνα της Παναγίας για να την σώσει από την καταστροφική μανία των εικονομάχων. Μετά από χρόνια, όταν έγινε η αναστήλωση των εικόνων, οι κάτοικοι της γύρω περιοχής έβλεπαν ένα παράξενο φως να λάμπει στο σημείο αυτό του βουνού. Βρήκαν την εικόνα και έκτισαν λίγο πιο κάτω ένα μοναστήρι στο όνομα της Παναγίας. Εκτός από την τοπική παράδοση, δεν υπάρχουν πηγές για την ιστορία του μοναστηριού με εξαίρεση τα ερείπια του, οι μελέτες των οποίων τοποθετούν χρονικά την ίδρυση του μοναστηριού στα τέλη του 11^{ου} αιώνα.

Η Ιερά Μονή της Παναγίας της Αψινθιώτισσας είναι γνωστή και ως Μονή των Αψινθίων η απλώς Ψηθία. Η τελευταία αυτή ονομασία, ανήκει στην περίοδο της Φραγκοκρατίας και μαρτυρείται από τον γνωστό χρονογράφο Γεώργιο Βουστρώνιο, ο οποίος αναφέρεται στο μεγάλο πανηγύρι που γινόταν εκεί στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Παναγίας κατά την οποία επρόκειτο να παραδοθεί το φρούριο της Κερύνειας στη βασίλισσα Καρλόττα με συνωμοσία, που έγινε στα 1473.

Την περίοδο της Ενετοκρατίας μαρτυρείται ότι το μοναστήρι είχε μεγάλη περιουσία στην οποία συμπεριλαμβάνονταν και τα δύο γειτονικά χωριά, το Συγχαρί και το Βουνό. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας το μοναστήρι έχασε την αυτονομία του, έγινε μετόχι του Πανάγιου Τάφου και εξάρτημα του μοναστηριού του Αγίου Χρυσοστόμου στον Κουτσοβέντη, που βρίσκεται νοτιοανατολικά του μοναστηριού.

Ο ναός του μοναστηριού είναι ο μοναδικός εξαγωνικός ναός σ' όλη τη Κύπρο και κτίστηκε περί τα τέλη του 11^{ου} αιώνα. Στα τέλη του 14^{ου} ο ναός κινδύνευσε να καταρρεύσει, γι αυτό κτίστηκαν εσωτερικά υποστηρίγματα και τόξα για να στηριχθεί ο τρούλος και η αψίδα. Έκτοτε δέχθηκε πολλές επισκευές, προκειμένου να στηριχθεί η αρχική κατασκευή, ενώ το 18^ο αιώνα το μοναστήρι εγκαταλείφθηκε.

Η τράπεζα του μοναστηριού είναι η μοναδική στο είδος της στη Κύπρο, με διαστάσεις 20 μέτρα επί 5 μέτρα και καταλήγει σε αψίδα, όπως συμβαίνει συνήθως με βυζαντινές τράπεζες των μοναστηριών, οι δε τοιχογραφίες της χρονολογούνται στον 12^ο – 14^ο αιώνα. Οι τοιχογραφίες αυτές καταστράφηκαν μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, ενώ κλάπηκαν και οι φορητές εικόνες της Μονής. Η εκκλησία της Μονής μετατράπηκε σε μάντρα ζώων και τμήματα των τοιχογραφιών που κοσμούσαν την εκκλησία, αφαιρέθηκαν βάνουσα. Εντοπίστηκαν στις παράνομες αγορές αρχαιοτήτων. Σήμερα ο ναός της Μονής της Παναγίας Αψινθιώτισσας, χρήζει άμεσης συντήρησης.

Το τρίτο σπάραγμα τοιχογραφίας το οποίο απεικονίζει πιθανώς Προφήτη προέρχεται από τον ναό της Παναγίας της Άσσιας. Όπως περιγράφει, επίσης, ο κος Αθανάσιος Παπαγεωργίου στο ίδιο βιβλίο του, ο ναός της Παναγίας είναι κτισμένος έξω από το χωριό Άσσια μέσα στο κοιμητήριο του χωριού και είναι μονόκλιτος καμαροσκέπαστος. Αρχικά φαίνεται ότι όλος ο ναός είχε τοιχογραφηθεί και μέχρι το 1974 σώζονταν τοιχογραφίες ψηλά στον

ανατολικό τοίχο πάνω από την αψίδα που απεικονίζουν προτομές Αγίων ή Προφητών μέσα σε μετάλλια. Ο ναός λεηλατήθηκε και βεβηλώθηκε μετά την κατάληψη της Άσσιας από τα Τουρκικά στρατεύματα το 1974. Οι τοιχογραφίες αφαιρέθηκαν και έτυχαν παράνομης εμπορίας.

ΕΜΦΑΙΝΕΤΑΙ Η ΜΟΡΦΗ ΚΑΠΟΙΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ
ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ
ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΣΙΑΣ (15^{ος}/16^{ος} αιώνας)

Το Νοέμβριο του 2013 επαναπατρίστηκε από το Μόναχο μετά από δικαστικούς αγώνες μία τοιχογραφία, που επίσης απεικονίζει Προφήτη και προέρχεται από τον ίδιο ανατολικό τοίχο πάνω από την αψίδα της εκκλησίας. Το εικονοστάσιο της Εκκλησίας καταστράφηκε και οι εικόνες με τον ξυλόγλυπτο σταυρό του 17ου αιώνα εκλάπησαν. Στο δυτικό άκρο της εκκλησίας κοντά στην σκάλα του γυναικωνίτη υπήρχε μαρμαρίνη ανάγλυφη λεκάνη αγιασμού, η οποία επίσης αφαιρέθηκε από τον ναό.

ΜΟΡΦΗ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΑΓΙΟΥ.
ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΑΚΟΜΗ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ
(15^{ος}/16^{ος} αιώνας).

Το τέταρτο σπάραγμα τοιχογραφίας το οποίο απεικονίζει πρόσωπο Αγίου προέρχεται από εκκλησία της κατεχόμενης Κύπρου και δεν έχει ταυτοποιηθεί η ακριβής προέλευσή του. Οι προσπάθειες ταυτοποίησης και αυτού του σπαράγματος τοιχογραφίας συνεχίζονται.

Τα εν λόγω σπαράγματα τοιχογραφιών βρίσκονταν τα τελευταία τέσσερα χρόνια στην κατοχή του ιδιωτικού μη Κυβερνητικού Οργανισμού Walk of Truth που εδρεύει στη Χάγη. Κατά τη διάρκεια αυτών των τεσσάρων χρόνων έγιναν εντατικές προσπάθειες για τον επαναπατρισμό τους, ο οποίος δρομολογήθηκε από το Τμήμα Αρχαιοτήτων που είναι και με βάση το Νόμο η αρμόδια Αρχή. Η παράδοση έγινε στην πρεσβεία

της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Χάγη στις 21 Ιανουαρίου 2019 από την Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού κυρία **Τασούλα Χατζητοφή** στην Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων κυρία Βασιλική Αναστασιάδου, παρουσία της Διευθύντριας του αρμοδίου Τμήματος Αρχαιοτήτων Δρος Μαρίνας Σολομίδου-Ιερωνυμίδου και του Πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Χάγη κυρίου Ελπιδοφόρου Οικονόμου. Κατά την παραλαβή η Υπουργός δήλωσε ότι **«αναγνωρίζεται πλέον παγκοσμίως ότι, η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί ένα ανεκτίμητο και αναντικατάστατο κομμάτι της ταυτότητας όχι μόνο ενός κράτους αλλά και της παγκόσμιας κοινότητας. Η σύλληψη, η κλοπή και η παράνομη διακίνηση της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς πλήττει ανεπανόρθωτα την ταυτότητα και την ιστορία των ανθρώπων και αποτελεί παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για πρόσβαση στον πολιτισμό και επίτευξη της ατομικής και συλλογικής πνευματικής καλλιέργειας»**.

Ο σημαντικός και ιστορικός αυτός επαναπατρισμός που έγινε στις **24 Ιανουαρίου 2019**, με απευθείας πτήση από το Άμστερνταμ στη Λάρνακα, κατέστη δυνατός μετά από συντονισμένες ενέργειες όλων των εμπλεκομένων αρχών του Κράτους, δηλαδή του Τμήματος Αρχαιοτήτων, του Υπουργείου Εξωτερικών, της Νομικής Υπηρεσίας, του Τμήματος Τελωνείων, της Αστυνομία και της Εκκλησίας της Κύπρου.

Οι τοιχογραφίες παραδόθηκαν από την Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και την ομάδα επαναπατρισμού, δηλαδή τη Διευθύντρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων, την Ανώτερη Συντηρήτρια κυρία Στέλλα Πισσαρίδου, τον Συντηρητή Δρα Ελευθέριο Χαραλάμπους και τον Ανώτερο Υπαστυνόμο κύριο Μιχάλη Γαβριηλίδη, στον Μακαριότατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κκ. Χρυσόστομο Β΄ στις **25 Ιανουαρίου 2019**. Από τις 29 Ιανουαρίου οι τοιχογραφίες εκτίθενται για μικρό χρονικό διάστημα στην έκθεση **«Παλαιολόγειες αντανάκλασεις στην τέχνη της Κύπρου (1261-1489)»** στο Βυζαντινό Μουσείο του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄. Ακολούθως θα μεταφερθούν στο Τμήμα Αρχαιοτήτων για σκοπούς συντήρησης στα εξειδικευμένα εργαστήρια που διαθέτει και στη συνέχεια θα επιστραφούν στο Βυζαντινό Μουσείο για να εκτεθούν προσωρινά με βάση τη νέα μουσειολογική μελέτη που ήδη ετοιμάζεται, μέχρι την ευλογημένη μέρα της επανατοποθέτησης τους στα Εκκλησιαστικά Μνημεία στα οποία ανήκουν.

Οι επαναπατρισμοί των πολιτιστικών μας θησαυρών μας είναι μια δύσκολη υπόθεση, που απαιτεί μεγάλη υπομονή, επιμονή, αφοσίωση, ετοιμότητα και ύψιστο επαγγελματισμό. Δεν είναι υπόθεση που αφορά ένα ή δύο άτομα, αλλά απαιτείται η συνεργασία όλων των αρμοδίων φορέων και είναι αναγκαίο να γίνονται συντονισμένες ενέργειες.

Επιθυμώ να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου προς όλους τους αρμοδίους Φορείς και Πρόσωπα που συντέλεσαν στην επιτυχία της προσπάθειας αυτής και να ευχηθώ, όπως σύντομα μας δοθεί και η δυνατότητα να τους τοποθετήσουμε στη φυσική τους θέση.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Την Τετάρτη, 30 Ιανουαρίου 2019 το απόγευμα, υπό την αιγίδα της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, του Υπουργείου Παιδείας και της Θεολογικής Σχολής της Εκκλησίας της Κύπρου, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση προς τιμήν των Τριών Ιεραρχών, Προστατών των Ελληνικών Γραμμάτων, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ' στη Λευκωσία.

Στην εκδήλωση παρέστησαν ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. κ. Χρυσόστομος Β', ο Υπουργός Παιδείας κ. Κώστας Χαμπιαούρης, Αξιωματούχοι της Πολιτείας, οι Καθηγητές και το Διοικητικό προσωπικό

της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου, ικανός αριθμός κληρικών της Αρχιεπισκοπικής Περιφέρειας και πλήθος κόσμου.

Η εκδήλωση άρχισε με εκκλησιαστικούς ύμνους της εορτής των Τριών Ιεραρχών τους οποίους απέδωσαν ο Βυζαντινός χορός των φοιτητών της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου υπό τη διεύθυνση του μουσικοδιδασκάλου κ. Δημητρίου Ιεροδιακόνου και η Βυζαντινή χορωδία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου «Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός» υπό τη διεύθυνση του Πρωτοπρεσβυτέρου Δημητρίου Δημοσθένους.

Στη συνέχεια, ανέγνωσε χαιρετισμό ο μαθητής του Λυκείου Αγίου Γεωργίου Λακατάμειας **Χρήστος Παλόχης**, εκ μέρους της μαθητικής κοινότητας της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας.

Εκ μέρους της Πολιτείας χαιρετισμό απηύθυνε ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού κ. Κώστας Χαμπιαούρης, ο οποίος έχει ως ακολούθως:

Μακαριώτατε,

Σεβαστό ιερατείο

Εκλεκτοί Προσκεκλημένοι,

Κυρίες και Κύριοι

Αγαπητοί μου μαθητές και μαθήτριες

Με ξεχωριστή χαρά και συγκίνηση παρευρίσκομαι στην αποψινή εκδήλωση, με την οποία τιμάται η Γιορτή των Γραμμάτων και η μνήμη των Τριών Ιεραρχών. Η καθιερωμένη αυτή εκδήλωση συνδιοργανώνεται τα τελευταία χρόνια τόσο από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού όσο και από τη Θεολογική Σχολή της Εκκλησίας Κύπρου.

Με την ευκαιρία αυτή η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, με τη στήριξη του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, βραβεύει τους τελειόφοιτους μαθητές Μέσης Εκπαίδευσης των δημόσιων σχολείων της Αρχιεπισκοπικής Περιφέρειας, που πρώτευσαν στα μαθήματα των Νέων Ελληνικών και των Θρησκευτικών, κατά τα δύο προηγούμενα σχολικά έτη. Και αυτή η πρωτοβουλία του Μακαριωτάτου και των συνεργατών του, αποδεικνύει

έμπρακτα την αγαστή συνεργασία της Εκκλησίας Κύπρου με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Αποδεδειγμένα η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου συμβάλλει ουσιαστικά στο εκπαιδευτικό έργο που επιτελείται στην Κύπρο και στηρίζει την ανθρωπιστική παιδεία, που παρέχεται στα σχολεία μας.

Σήμερα γιορτάζουμε την Ημέρα των Ελληνικών Γραμμάτων και τιμούμε όλους όσους υπηρέτησαν τα γράμματα, τους δασκάλους του Γένους, τους επώνυμους και ανώνυμους εκπαιδευτικούς και όλους τους άλλους που πρόσφεραν με οποιονδήποτε τρόπο στη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων και που αντίκρισαν το έργο της διαπαιδαγώγησης ως λειτούργημα και ηθική υποχρέωσή τους. Στην ιερή μνήμη όλων αυτών των ακάματων υπηρετών της ελληνικής μας παιδείας, στρέφουμε ευγνωμονούντες σήμερα τη σκέψη και κλίνουμε ευλαβικά το γόνυ.

Την ημέρα αυτή, πρωτίστως, τιμούμε, ως οφείλουμε και ως πράξη αυτοσυνειδησίας μέσα από την οποία επιβεβαιώνουμε τις διαχρονικές μας αξίες και παραδόσεις, τους Τρεις μεγίστους Πατέρες της Εκκλησίας μας, οι οποίοι ξεχωρίζουν ως φωτεινό παράδειγμα στη συλλογική συνείδηση όλων των Ελλήνων, όχι μόνο μέσα από τη δράση και τα συγγράμματά τους αλλά, πρωτίστως, μέσα από το ήθος τους ως ελεύθερα στοχαζόμενοι άνθρωποι. Τιμούμε το έργο, τη διδασκαλία και το ήθος των Τριών Ιεραρχών της ελληνορθόδοξης πνευματικής μας παράδοσης: του Μεγάλου Βασιλείου, του Γρηγορίου του Θεολόγου και του Ιωάννη του Χρυσοστόμου.

Οι τρεις Ιεράρχες έζησαν τον τρίτο και τέταρτο αιώνα μ.Χ. και ήταν και οι τρεις παιδιά πλούσιων οικογενειών ευγενικής καταγωγής. Σπούδασαν στα καλύτερα πανεπιστήμια της εποχής τους και κατέστησαν ξακουστοί σε όλη την Αυτοκρατορία για την εξαιρετη παιδεία τους. Εκεί, όμως, που οι τρεις Ιεράρχες διέπρεψαν πραγματικά ήταν στα πεδία της Θεολογίας, της Παιδείας και των ανθρωπιστικών Επιστημών. Οι λόγοι τους είναι πραγματικά μνημεία θεολογικής και παιδαγωγικής οξυδέρκειας. Καταξιώνουν το ανθρώπινο πρόσωπο, συνδέοντάς το με τον Δημιουργό και δίνοντάς του αιώνια προοπτική.

Τι είναι όμως εκείνο το οποίο χαρακτηρίζει και διακρίνει την παιδεία που μας παρέδωσαν; Όπως εύστοχα έχει λεχθεί, «η παιδεία για να είναι πετυχημένη, πρέπει να μιλά στις ψυχές, να τις **κάνει να χαίρονται, να**

ονειρεύονται, να δημιουργούν». Να είναι, όπως προτείνουν οι Τρεις Ιεράρχες, **«δρόμος απελευθέρωσης και όχι διαδικασία εξαναγκασμού και ανελευθερίας».**

Η παιδεία, λέει ο Μέγας Βασίλειος, πρέπει να εξυπηρετεί τον προορισμό του ανθρώπου. Η παιδεία που μορφώνει τον άνθρωπο στο σύνολό του, που αντλεί το περιεχόμενό της από τη βεβαιότητα της παρουσίας του Θεανθρώπου στη γη και από τη δυνατότητα του ανθρώπου να προσλάβει μέσα από την ελευθερία του τον Θεό και να γίνει δεκτικός της χάριτός του.

Κινείται και αναπτύσσεται μέσα σ' αυτή τη δυναμική σχέση ζωής που εξισορροπεί τις φυσικές δυνάμεις του ανθρώπου με το πνεύμα. Οι Τρεις Ιεράρχες κατάφεραν τη σύζευξη του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας. Η παιδεία των Τριών Ιεραρχών δεν είναι, λοιπόν, απλά ανθρωπιστική, αλλά συνιστά υπέρβαση του ανθρωπισμού.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της παιδείας που μας κληροδότησαν είναι η καλλιέργεια του αυτοσυναισθήματος. Είναι η συνειδητοποίηση από τη μια μεριά της μικρότητας που πρέπει να αισθάνεται ο άνθρωπος, λόγω της φυσικής του φθοράς και από την άλλη ως πεποίθηση ότι μπορεί να γίνει μέγας από πλευράς αγιότητας.

Οι Τρεις Ιεράρχες δεν υπήρξαν απλώς ποιμένες, δάσκαλοι, καθοδηγητές. Πολέμησαν το ψεύδος, όχι από μίσος στους αιρετικούς, αλλά από αγάπη και πόθο για την αλήθεια. Έζησαν έντονα τα ανθρώπινα προβλήματα, αλλά ταυτόχρονα βίωσαν έντονα τον Θεό, γι' αυτό χαρακτηρίζονται Οικουμενικοί Δάσκαλοι.

Οι Τρεις Ιεράρχες κράτησαν ό,τι ωφέλιμο υπήρχε στην Ελληνική Παιδεία, απορρίπτοντας οτιδήποτε ήταν επιβλαβές και επιζήμιο. «Όπως η μέλισσα πετάει από άνθος σε άνθος και συλλέγει ό,τι καλύτερο υπάρχει, έτσι και ο Χριστιανός θα χρησιμοποιήσει ό,τι ωφέλιμο υπάρχει στην Ελληνική Παιδεία», γράφει ο Μέγας Βασίλειος. Μέσα στον πλουραλισμό της παγκοσμιοποίησης, της ταχύτατης διάδοσης της γνώσης και των εμπειριών και της διακίνησης πληθυσμών, ο λόγος αυτός του Μεγάλου Βασιλείου φαντάζει ιδιαίτερα επίκαιρος και ουσιαστικός.

Σήμερα επιβεβαιώνεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά αυτό που είχε τονίσει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος στον επιτάφιο λόγο του προς τον Μέγα

Βασίλειο, ότι «**η παιδεία είναι το πρώτον αγαθόν, από τα αγαθά τα οποία έχουμε**».

Για τον λόγο αυτό, η Κυβέρνηση συγκαταλέγει την εκπαίδευση ανάμεσα στις προτεραιότητές της και στοχεύει στην ποιοτική βελτίωσή της σε όλους τους τομείς. Σταθερές επιδιώξεις του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού είναι η ανάπτυξη, η επιμόρφωση και η ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης, ο εκσυγχρονισμός των διοικητικών δομών του εκπαιδευτικού συστήματος και των σχολικών μονάδων, η αναβάθμιση του περιεχομένου και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και η στήριξη και ενίσχυση του κάθε εκπαιδευόμενου.

Σε αυτή μας την προσπάθεια, φάροι φωτοδότες και αυθεντικά πρότυπα ζωής και παιδείας είναι οι Τρεις Ιεράρχες. Μέσα στη σύγχρονη κοινωνία του άκρατου καταναλωτισμού, οι διδαχές τους συνιστούν πηγές αλήθειας, χαράς, αγάπης και ευτυχίας. Καλούμαστε να παραδειγματιστούμε από την πίστη τους, για να αντέξουμε στις αντιξοότητες της ζωής και να κοινωνήσουμε από την ανιδιοτέλειά τους, για να απαλύνουμε τον πόνο των συνανθρώπων μας.

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι, αγαπητοί εκπαιδευτικοί και μαθητές,

Απόψε, εκτός από τους Τρεις Ιεράρχες και όλους τους εργατές του πνεύματος, τιμούμε και επιβραβεύουμε τους τελειόφοιτους μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίων, Λυκείων και Τεχνικών Σχολών της Αρχιεπισκοπικής περιφέρειας, που πρώτευσαν στα μαθήματα των Νέων Ελληνικών και των Θρησκευτικών.

Τα παιδιά μας αυτά με την εργατικότητα, την επιμέλεια και την επίδοσή τους, θέτουν τα θεμέλια της προκοπής και της προόδου, τόσο για τους ίδιους όσο και για τον τόπο γενικότερα. Γι' αυτό τους αξίζει ιδιαίτερη τιμή που κατάφεραν να διακριθούν στα Γράμματα. Μέσα από τις άριστες επιδόσεις και το ήθος τους τιμούν όχι μόνο τον εαυτό τους, αλλά και την οικογένεια και το σχολείο τους. Η σημερινή βράβευση, αποτιμά την εκτίμηση των προσπαθειών τους και συμβολίζει την αναγνώριση του μόχθου που κρύβεται πίσω από κάθε στόχο που κατακτάτε με κόπο, αλλά και για το γεγονός ότι αντιμετώπισαν τις όποιες δυσκολίες ως προκλήσεις και όχι ως εμπόδια.

Η αποψινή εκδήλωση δεν επιβραβεύει μόνο την κατάκτηση της γνώσης και τη διάκριση σε επίπεδο βαθμολογίας, αλλά τιμά και τους άριστους στο ήθος και στην αρετή.

Ως Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, θα ήθελα να τονίσω ότι μέσα από τα Αναλυτικά Προγράμματα, καλλιεργούνται οι πανανθρώπινες αξίες και τα ιδανικά. Προάγεται η κριτική σκέψη και η συνεργασία και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανθρωποπλαστική παιδεία, η οποία θα θωρακίσει τους νέους με τις αξίες και τα ιδανικά μιας ευνομούμενης πολιτείας. Το παράδειγμα τέτοιων παιδιών, μας επιτρέπει να ατενίζουμε το μέλλον με αισιοδοξία γιατί η νέα γενιά θα καταφέρει να ξεπεράσει και να ξεφύγει από την κρίση των ηθικών αξιών που τόσο σκληρά ταλανίζει την κοινωνία μας.

Με αφορμή λοιπόν την αποψινή απονομή, εύχομαι και ευελπιστώ ότι όλες οι επιτυχίες των παιδιών μας θα συνοδεύονται πάντα με το ήθος και τις αξίες που χαρακτηρίζουν κάθε ενάρετο πολίτη.

Αγαπητοί γονείς,

Σας συγχαίρω για τη στήριξη και την ενθάρρυνση που δίνετε στα παιδιά σας, ώστε να αξιοποιούν τις ικανότητες και τα ταλέντα τους. Γαλουχήσατε τα παιδιά σας με τις διαχρονικές αξίες της επιμονής, της αγωνιστικότητας και της ευγενούς άμιλλας για την επιδίωξη του βέλτιστου και του άριστου! Οι νέοι άνθρωποι είναι το μεγαλύτερο κεφάλαιο κάθε κοινωνίας κι εσείς, ως γονείς, τους δώσατε κίνητρα κι ευκαιρίες για να οδηγηθούν στον δρόμο της επιτυχίας.

Συγχαρητήρια οφείλουμε και στους καθηγητές, οι οποίοι καθοδήγησαν και προετοίμασαν τους μαθητές τους για την αριστεία, η οποία συμβάλλει στη θεμελίωση της πνευματικής και πολιτιστικής αιεφορίας.

Κυρίες και Κύριοι, η βραδιά απόψε ανήκει στους νέους μας, στους οποίους θα ήθελα να απευθύνω λίγα λόγια.

Αγαπητά μου παιδιά,

Σήμερα, αναγνωρίζονται και επιβραβεύονται οι προσπάθειές σας, χάρη στις οποίες έχετε καταφέρει να ξεχωρίσετε και να πετύχετε σπουδαίες διακρίσεις. Σας εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια τόσο για τη μεγάλη προσπάθεια και τον κόπο που καταβάλλετε στην καθημερινότητά σας, επιδιώκοντας πάντα το καλύτερο, όσο και για τις συγκινητικές στιγμές που μας χαρίζετε με τις επιδόσεις σας.

Η πορεία σας απέδειξε ότι είστε φτιαγμένοι για τα υψηλά και τα μεγάλα, γι' αυτό στο επόμενο στάδιο της ζωής σας, διεκδικήσετε τα όνειρά σας με το σπαθί της νιότης σας, με συστηματική δουλειά, επιμονή, ήθος και πίστη. Κρατήστε το κεφάλι ψηλά και τις καρδιές σας ανοιχτές και μην απογοητεύεστε με όσα συμβαίνουν γύρω σας. Σας παροτρύνω να συνεχίσετε τις αγωνιστικές σας προσπάθειες με δύναμη και ζήλο, ώστε να διεκδικήσετε ακόμη περισσότερες και μεγαλύτερες διακρίσεις στο μέλλον. Σας συγχαίρω λοιπόν ξανά γι' αυτή σας τη μεγάλη προσπάθεια και την επιτυχία σας.

Αγαπητοί μου,

Είθε η ζωή, το έργο και το παράδειγμα του Μεγάλου Βασιλείου, του Ιωάννη του Χρυσοστόμου και του Γρηγορίου του Θεολόγου, να φωτίζουν με άπλετο φως την πορεία της ζωής μας.

Κεντρική ομιλήτρια στην εκδήλωση ήταν η **κ. Μαρία Σακελλαρίου**, καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και επισκέπτρια καθηγήτρια της Θεολογικής Σχολής της Εκκλησίας Κύπρου, η οποία ανέπτυξε το ακόλουθο θέμα:

«Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ».

Εορτή των Τριών Ιεραρχών σήμερα. Εορτή, αφιερωμένη στους τρεις μεγίστους φωστήρας της τρισηλίου θεότητας. Κοινός εορτασμός για τους Τρεις Ιεράρχες της Εκκλησίας μας, το Μέγα Βασίλειο, το Γρηγόριο το Θεολόγο και τον Ιωάννη το Χρυσόστομο. Ένας κοινός εορτασμός, που προέκυψε, όταν οι Βυζαντινοί, παρά την πανθομολογούμενη αναγνώριση του κύρους, της μοναδικότητας και της ανυπέβλητης πνευματικότητας στο πρόσωπο του καθενός από τους Τρεις Ιεράρχες, διαφωνούσαν, ωστόσο, για εκείνον στον οποίο ανήκε η πρωτοκαθεδρία. Στην παραπάνω διαμάχη των Βυζαντινών, έδωσε λύση, μόλις κατά τον 11^ο αιώνα, ο λόγιος Μητροπολίτης Ευχαΐτων Ιωάννης Μαυρόπουλος, ο οποίος εισηγήθηκε στον Πατριάρχη και κατόρθωσε να πετύχει τον κοινό εορτασμό των Τριών Ιεραρχών, στις 30 Ιανουαρίου, ανακηρύσσοντας και τους τρεις, ισοΰψεις μεταξύ τους. Παράλληλα, οι Τρεις

Ιεράρχες, καθιερώθηκαν, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, ως προστάτες των Ελληνικών Γραμμάτων. Το έτος 1841, το «Ακαδημαϊκό Συμβούλιο», όπως ονομαζόταν τότε η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Αθηνών, αποφάσισε να γιορτάζεται η μνήμη των Τριών Ιεραρχών από το Πανεπιστήμιο, σε συνδυασμό με την τέλεση μνημόσυνου για τους Ευεργέτες και τους Δωρητές του Ιδρύματος.

Ο πρώτος εορτασμός πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στις 30 Ιανουαρίου του έτους 1842, με ομιλητή τον Καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής, Νεόφυτο Βάμβα και θέμα της ομιλίας του «Υμείς έστε τό φως τού κόσμου» (Ματθ. Ε'). Είναι γεγονός, ότι από τον πρώτο εορτασμό του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο εξής, η εορτή των Γραμμάτων γιορτάζεται αδιαλείπτως, έχοντας δημιουργήσει μία μακρά και με ουσιαστικό περιεχόμενο, ιστορική και πνευματική παράδοση.

Αν κανείς ήθελε να προσδιορίσει το χωροχρονικό και πνευματικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο έζησαν και έδρασαν οι Τρεις Ιεράρχες, θα τόνιζε, ότι πρόκειται σίγουρα για μια ταραγμένη εποχή, καθώς έχουμε την κατάρρευση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και τη χαραυγή του βυζαντινού κράτους, με ριζικές αλλαγές στους κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς θεσμούς. Ακόμη δυσμενέστερη, εμφανίζεται, η κατάσταση στο χριστιανικό πλήρωμα, αφού, μπορεί να έχουμε μία μαζική προσχώρηση ατόμων στη νέα θρησκεία, ωστόσο, απουσιάζει η κατάλληλη πνευματική προετοιμασία και δοκιμασία, με συνέπεια, την ηθική και πνευματική κατάπτωση. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσονται οι αιρέσεις και οι δογματικές διενέξεις, η πολιτική αστάθεια, ο καιροσκοπισμός και τα ανομολόγητα μαρτύρια. Οι Τρεις Ιεράρχες, ως γνήσιοι εκφραστές της χριστιανικής αγάπης, έπρεπε να αντιπαλέψουν με όλα αυτά τα φαινόμενα. Αυτός ο αγώνας, συμπεριελάμβανε πολλές δυσκολίες και θυσίες, ανάμεσα στα άλλα, διωγμούς, εξορίες, εκθρονίσεις από επισκοπικούς θρόνους. Όλα αυτά, αποτελούν το υψηλό τίμημα που πλήρωσαν και οι Τρεις Ιεράρχες, για το θάρρος, το ελεύθερο φρόνημα και τη χριστιανική πίστη που επέδειξαν.

Οι Τρεις Ιεράρχες, γνώστες και μελετητές του αρχαίου κόσμου, αφού είχαν σπουδάσει στις σημαντικότερες Σχολές της εποχής, αλλά και κοντά σε Έλληνες φιλοσόφους και ρήτορες, συνετέλεσαν τα μέγιστα στην συνδιαλλαγή της ελληνικής με τη χριστιανική παιδεία. Με τη μέγιστη συνδρομή και το φωτεινό παράδειγμα των Τριών Ιεραρχών, εκλείπει σταδιακά

ο φόβος προς την ελληνική φιλοσοφία και τη ρητορική. Η αρχαία ελληνική παιδεία, δεν είναι κάτι επικίνδυνο και απαγορευμένο για τους Χριστιανούς, αλλά ένα πανανθρώπινο αγαθό. Οι Τρεις Ιεράρχες που γνώρισαν, μελέτησαν και αγάπησαν τον αρχαίο κόσμο και που οι ίδιοι αναδείχτηκαν τεχνίτες του ελληνικού λόγου, με χριστιανικό, όμως, περιεχόμενο, συνιστούν τη μελέτη του κόσμου αυτού στους Χριστιανούς. Κι όπως ακριβώς κόβοντας το τριαντάφυλλο, αποφεύγουμε τα αγκάθια της τριανταφυλλιάς, έτσι και από τα κείμενα αυτά, θα πάρουμε ότι είναι χρήσιμο και θα φυλάξουμε τον εαυτό μας, απ' ότι είναι επιζήμιο, θα προειδοποιήσει ο Μέγας Βασίλειος στο γνωστό έργο του «Προς τους νέους, όπως αν εξ ελληνικών ωφελοῖντο λόγων». Πρόκειται για το έργο του Βασιλείου, που αντλώντας παραδείγματα από τους «Παραλλήλους Βίους» και τα «Ηθικά» του Πλουτάρχου, αναδεικνύει τα θετικά που πρέπει να πάρουν οι Χριστιανοί από τους αρχαίους, αλλά και όσα αρνητικά πρέπει αυτοί να αποφύγουν. Στο έργο αυτό, το οποίο θα ονομαστεί από τον διαπρεπή Γερμανό κλασσικό φιλόλογο του 20ου αιώνα Jaeger, ως ο καταστατικός χάρτης (Magna Charta) πάσης ανώτερης χριστιανικής μορφώσεως για τις επερχόμενες εκατονταετίες, χαράσσεται η μέση και ορθή οδός, μεταξύ της υπερεκτιμήσεως της θύραθεν παιδείας και της απορρίψεως αυτής. Έτσι, παρόλο που οι Τρεις Ιεράρχες απόκτησαν οι ίδιοι την υψηλότερη κοσμική Παιδεία της εποχής τους, αξιολογούν, ωστόσο, αυτήν την Παιδεία, με βάση την αιωνιότητα του χριστιανικού λόγου. Οι Τρεις Ιεράρχες έγραψαν και καλλιέργησαν την ελληνική γλώσσα της εποχής, μίλησαν για την ανάγκη προστασίας της και κατάφεραν να ενώσουν αρμονικά την κλασσική ελληνική παιδεία, με την χριστιανική πίστη. Έγιναν φορείς και θεμελιωτές πολιτισμού, πάνω στις βασικές αρχές του οποίου στηρίζεται και ο σημερινός ευρωπαϊκός μας πολιτισμός.

Οι Τρεις Ιεράρχες, μέσα σε αυτό το παραγμένο κοινωνικό γίγνεσθαι, αλλά και μέσα από ένα σημαντικότατο κοινωνικό και ανθρωπιστικό έργο που προσέφεραν, συγκροτούν τις διαχρονικές παιδαγωγικές αρχές, με πρώτο και κυρίαρχο μέλημά τους το «ομοιωθῆναι τῷ Θεῷ», μία ομοίωση που δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς γνώσεις, ούτε χωρίς τη χρήση και αξιοποίηση παιδαγωγικών παραδειγμάτων.

Μέσα από το πολύπλευρο συγγραφικό τους έργο, σταχυολογούμε τις αναφορές τους σε θέματα παιδείας, οι οποίες καλύπτουν μία διευρυμένη θεματική, καθώς και πολλές ενδιαφέρουσες πτυχές και παραμέτρους του

θέματος μας. Η πληρότητα και η καθολικότητα των παιδαγωγικών αρχών, φαίνεται από την διαπίστωση, ότι έθεσαν τις βάσεις πάνω στις οποίες στηρίχθηκε και στηρίζεται η σύγχρονη παιδαγωγική επιστήμη.

Ο λόγος τους είναι διαχρονικός. Υπάρχουν απόψεις και αντιλήψεις τους με κυρίαρχο ρόλο, όπως αυτό που διακηρύσσει ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος: «Ουδέν γαρ ούτω προς διδασκαλίαν επάγωγον, ως το φιλεῖν και φιλεῖσθαι», ήτοι, «Τίποτε δε βοηθάει και δεν ενισχύει περισσότερο τη διδασκαλία, όσο η αμοιβαία αγάπη εκπαιδευτικού και μαθητή». Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η ρήση του: «Πάντα ημῖν δεύτερα, ἔστω της προνοίας των παίδων». Και είναι γεγονός, ότι οι γονεῖς και κυρίως οι μητέρες των Τριών Ιεραρχών, αποτέλεσαν αξεπέραστα πρότυπα χριστιανικής αγωγής. Η Εμμέλεια για το Μέγα Βασίλειο, η Ανθούσα για τον Ιωάννη το Χρυσόστομο και η Νόννα για το Γρηγόριο τον Ναζιανζηνό, υπήρξαν πρότυπα ήθους, χριστιανικής αρετής και χριστιανικού παραδείγματος.

Ο ιερός Χρυσόστομος σημειώνει σε μία ομιλία του, ότι η αγωγή, ως καθοδήγηση των ανθρώπων, δεν είναι μόνο η «επιστήμη των επιστημών, αλλά και η «τέχνη των τεχνών», αφού «τέχνης ταύτης, ουκ εστι ἄλλη μείζων» (Λόγος Β΄ Απολογητικός, P.G. 35,425). Δεν υπάρχει πιο ανυπέβλητο καλλιτεχνικό δημιούργημα, συνεχίζει ο Αντιοχειανός πατέρας, από εκείνο της αγωγής, διότι με τίποτα δεν μπορεί να συγκριθεί, αυτό που ονομάζομαι διάπλαση της ψυχής και της διάνοιας του ανθρώπου (Ομιλία ΝΘ΄ εις Ματθ., P.G. 58, 584), αναδεικνύοντας παραμέτρους που έχουν να κάνουν αφενός με την τέχνη της διδασκαλίας και αφετέρου με τη γνώση του αντικειμένου.

Μελετώντας κανείς το έργο και τη ζωή των Τριών Ιεραρχών, διαπιστώνει, ότι έστρεψαν την προσοχή τους κυρίως σε δύο βασικά ζητήματα: α. Στην άριστη διαπροσωπική σχέση μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων, αφού κατά τον ιερό Χρυσόστομο «το φιλεῖν και φιλεῖσθαι» συντελεί αποφασιστικά στην ευόδωση και επιτυχία της μαθησιακής διαδικασίας¹ και β. στον σεβασμό της ελευθερίας των διδασκομένων, αφού γνώριζαν άριστα, ότι τα παιδιά και ιδιαίτερα οι έφηβοι, δεν δέχονται καμία γνώση και καμία αγωγή, εάν αισθάνονται ότι καταστρατηγείται η ελευθερία τους. Ο Χρυσόστομος υπογραμμίζει αυτό το σημείο, που είναι γνωστό, βέβαια, στη σύγχρονη

¹ Ι. Χρυσόστομου, Εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Τιμόθεον, Ομιλία ΣΤ΄, PG 62,530.

παιδαγωγική θεωρία, αλλά παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεφάρμοστο στην πράξη. Με ιδιαίτερη οξυδέρκεια, ο μεγάλος Πατέρας αναφέρει, ότι είναι άστοχο να επιλέγεται η βία, ο εξαναγκασμός και ο φόβος για να εμφυσήσει κάποιος την αρετή στους άλλους². Άλλωστε, σε άλλο σημείο υπογραμμίζει, ότι ο διδάσκων στο πλαίσιο της χριστιανικής διδασκαλίας, «ουκ αναγκάζει τον ακροατήν, ἀλλ' αὐτόν αφήϊσι, τῆς τῶν λεγομένων αἰρέσεως κύριον»³.

Ο Μέγας Βασίλειος, τονίζοντας το απαραβίαστο της ελευθερίας του προσώπου, υποστηρίζει ότι, «στον Θεό δεν είναι αρεστό ότι γίνεται αναγκαστικά, αλλά εκείνο που κατορθώνεται με αρετή· η δε αρετή επιτυγχάνεται με την ελεύθερη εκλογή των διδασκομένων και όχι με τον καταναγκασμό τους»⁴. Και ο Ιερός Χρυσόστομος, επίσης, θα πει επιχειρηματολογώντας στο ίδιο πνεύμα με τον Βασίλειο, ότι, αν ο διδασκόμενος έχει την ελευθερία να επιλέξει, μόνον τότε μπορεί να έχει και την ευθύνη των πράξεών του⁵. Σε άλλο σημείο του έργου του αναφέρει, ότι οι παιδαγωγοί πρέπει να επινοούν τρόπους ευχάριστους και χαριτωμένους όταν διδάσκουν ή συμβουλεύουν τους νέους⁶. Επιμένει δε, ότι η αγαπητική σχέση με τα παιδιά, έχει μία βαρύνουσα σημασία για τη μαθησιακή διαδικασία, αφού «το φιλείσθαι παρὰ τῶν μαθητευομένων», έχει ως άμεσο αποτέλεσμα, εκείνο το οποίο διδάσκεται, να γίνεται ευκολότερα αποδεκτό. Σύγχρονες έρευνες, δικαιώνουν πλήρως τους Τρεις Ιεράρχες, διότι δείχνουν, ότι οι μαθητές προτιμούν δασκάλους δεκτικούς, φιλικούς, διαλεκτικούς και τρόπους διδασκαλίας που ταυτίζονται με τη φιλοσοφία αγωγής των Αγίων Πατέρων. Την επίμονη θέση των Πατέρων για την περιφρούρηση της ελευθερίας στη διαδικασία μάθησης και αγωγής, υιοθετεί και η σύγχρονη ψυχολογία, θεωρώντας τον παραμερισμό του διαλόγου και της πειθούς, ως αρνητική εξέλιξη που οδηγεί στην ελλειπτική ανάπτυξη της προσωπικότητας και τη δημιουργία εξαρτημένων ανθρώπων χωρίς ευέλικτη σκέψη⁷.

² Ι. Χρυσόστομος, Περί Παρθενίας, P.G. 48, 589

³ Ι. Χρυσόστομος, Υπόμνημα εις την Προς Εφεσίους Επιστολήν, ομ. ΙΒ' P.G. 62, 87

⁴ Ι. Χρυσόστομος, P.G. 31, 345B

⁵ Ι. Χρυσόστομος, εις την Γένεσιν, ομ. ΚΓ' P.G. 53, 204

⁶ Ι. Χρυσόστομος, Εις Εφεσίους ομ. Κ' P. G. 62, 148, 18

⁷ Χ. Βασιλόπουλου, Ελευθερία της σκέψης και διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση, Θεσσαλονίκη 1984.

Η σύγχρονη παιδαγωγική επιστήμη, μάλιστα, υποστηρίζει, ότι οι διδασκόμενοι πριν υιοθετήσουν τις γνώσεις που τους προτείνονται και τις οικειοποιηθούν, είναι ανάγκη να έχουν τη δυνατότητα να τις κατανοήσουν, να ανακαλύψουν την αξία και τη σκοπιμότητά τους, μέσα από τη διαδικασία της δημιουργικής μάθησης⁸. Με βάση τα παραπάνω γίνεται σαφές, ότι οι τρεις άγιοι Πατέρες θεωρούσαν ως στόχο της παιδείας, έναν άνθρωπο με ελεύθερη σκέψη, που θα συμμετείχε και θα συνέβαλε ενεργά και ο ίδιος στην αγωγή του.

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, στο γνωστό σύγγραμμά του «όπως δει τους γονέας ανατρέφειν τα τέκνα», θα χρησιμοποιήσει ως παράδειγμα τον τρόπο που εργάζονται οι γλύπτες και οι ζωγράφοι, για να απευθυνθεί στους γονείς και στον τρόπο αντιμετώπισης των παιδιών τους: «Έτσι λοιπόν κι' εσείς, σαν να κατασκευάζετε κάποια άλλα αγάλματα, δώστε όλη σας την προσοχή σε αυτό, για να κάμετε τα παιδιά σας θαυμαστά αγάλματα για χάρη του Θεού. Να πετάτε το περιττό, να προσθέτετε το χρήσιμο και κάθε μέρα να εξετάζετε ποιο ελάττωμα έχουν φυσικό, για να το διορθώσετε». Ο ισότιμος διάλογος των γονέων με τα παιδιά τους, καθώς και το ήπιο κλίμα επικοινωνίας, μπορούν να προκαλέσουν μόνο θετικά αποτελέσματα και στις δύο πλευρές.

Η σπουδαιότητα που χαρακτηρίζει το έργο του δασκάλου, για να αναφερθούμε στον άλλο σημαντικό πυλώνα της αγωγής των νέων, όπως τον παρουσιάζουν οι Τρεις Ιεράρχες, δεν επιτρέπει σε αυτόν καμία δικαιολογία αποτυχίας, όπως θα μπορούσε να είναι η έλλειψη πείρας, η άγνοια ή κάποια άλλη ανάγκη. Η δε γνώμη των μαθητών για το έργο του δασκάλου τους, είναι ο καλύτερος μάρτυρας και η καλύτερη απόδειξη που επιβεβαιώνει την προσφορά του δασκάλου.

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος θα αναφερθεί με ιδιαίτερη έμφαση και με έναν επιβλητικό λόγο, στην πνευματική καθαρότητα του δασκάλου, στη σοφία που πρέπει να τον χαρακτηρίζει, στη φώτιση και την επιδίωξή του να προσεγγίσει το Θεό, οδηγώντας στον ίδιο δρόμο και τους μαθητές του. Η καλύτερη διδασκαλία γίνεται μέσα από το προσωπικό βίωμα και το προσωπικό παράδειγμα. Ο δάσκαλος δεν πρέπει να έχει σκοτεινά σημεία, αλλά να διακρίνεται για το ελεύθερο πνεύμα του, για την απλότητα και την ειλικρίνειά του, για την αλήθεια και την καθαρότητα στην άποψη και τη

⁸ Έρικ Έρικσον, Η παιδική ηλικία και η κοινωνία, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1990

σκέψη, «εν ἐλευθερία πάση, εν ἀπλότητι, εν ἀληθεία, εν καθαρὰ και ἀπονήρω γνώμη, εν ἀδόλω διανοία, ουδέν έχοντες συννεσκιασμένον, ουδέν ὕπουλον». Ο πραγματικός δάσκαλος, νιώθει ἀπερίγραπτη ικανοποίηση ἀπό την πρόοδο των μαθητῶν του. «Για τον συνετό δάσκαλο, αυτό είναι ζωή, αυτό ἀνακούφιση, αυτό παρηγοριά, η πρόοδος των μαθητῶν του».

Προϋπόθεση του σωστού διδασκάλου κατὰ τον Ἱερό Χρυσόστομο, είναι, να βιώνει την αυθεντική λειτουργία της υπάρξεως, να διάγει τον βίον κατὰ το «ορθῶς ζην και μετὰ πολιτείας ἀρίστης»⁹, ἀλλά και να συνάδει η διδασκαλία του με τη ζωή του: «τούτο διδασκαλίας ἀρίστης, το εν πάσαις ταις παραινέσεσιν, εαυτὸν παρέχειν τύπον»¹⁰. (Ἀριστος δάσκαλος είναι εκείνος, που σε ὅλες τις παραινέσεις που κάνει προς τους μαθητές του, προσφέρει ως πρότυπο τον εαυτό του). Ο ἅγιος Πατέρας φθάνει στο σημεῖο να ἀμφισβητεῖ την ἀξία της ἐνασχόλησης με τη διδασκαλία της Ἐκκλησίας, ὅταν δεν συνοδεύεται ἀπό την καλλιέργεια της ἀρετῆς, την «ἠθική φιλοσοφία», ὅπως την ονομάζει. Οι Τρεῖς Ἱεράρχες, ὅπως και η σύγχρονη παιδαγωγική και ψυχολογία, συμφωνοῦν ἀπόλυτα ως προς τη μεγάλη ἐπίδραση και ἐπιρροή των θετικῶν, ὅσο και των ἀρνητικῶν προτύπων.

Η διαρκῆς και πολὺπλευρη ἐπιμόρφωση είναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση, για να ἐπιτύχει ο ἐκπαιδευτικός στο ἔργο του. Ἀπό τους Τρεῖς Ἱεράρχες ἀναγνωρίζεται το κοπιαστικό ἔργο του δασκάλου, γι' αυτό οι ἐκπαιδευτικοὶ θα πρέπει να ἔχουν και τις ἀνάλογες ἀπολαβές, γεγονός που θα τους ἐπιτρέψει να ἀσχοληθοῦν ἀπερίσπαστοι με το ἔργο τους, «ο διδάσκαλος οφείλει των πόνων τας ἀμοιβὰς ἔχειν» και «οὐκ ἔστιν ἄλλος πόνος τοιούτος, ως ὁ ἐκεῖνου».

Τόσο ο Ἰωάννης ο Χρυσόστομος ὅσο και ο Μ. Βασίλειος ἀναφέρονται σε παραμέτρους που προσδιορίζουν τη διδασκαλία, ὅπως το περιεχόμενο του μαθήματος, που πρέπει να είναι σύντομο, το τέλος του μαθήματος, που πρέπει να είναι ευχάριστο, ὅπως ευχάριστο πρέπει να είναι και το ὕφος του δασκάλου και καταλήγουν στην πρόταση προς τους μαθητές, να ἀναζητοῦν με κάθε τρόπο, «την αἰτίαν των λεγομένων πανταχοῦ». Ἀνάλογη βαρύτητα ἀποδίδεται και στην ἀποκαλούμενη ἀρχή της ἐποπτείας, με την ἀξιοποίηση

⁹ Ἱ. Χρυσόστομος, Εἰς την προς Ῥωμαίους ἐπιστολήν, Ὁμιλία ΙΑ', 4, PG 60, 489

¹⁰ Ἱ. Χρυσόστομος, Εἰς την προς Φιλιπησίους Ὁμιλία, ΙΔ' 2, PG 62, 285

της εικόνας κατά τη διδασκαλία. Τονίζονται, επίσης, από τους Τρεις Ιεράρχες, ο σεβασμός στο διάλογο και η συνεχής προσπάθεια για πειθώ, γιατί όπως επισημαίνει ο ιερός Χρυσόστομος, η νεότητα διακρίνεται για την ορμή και τη ζωντάνια της, «άγριον η νεότης ... ίππος άδάμαστος ... θηρίον άτίθασον». Η επικαιρότητα πρέπει να αποτελεί μέρος της διδακτέας ύλης, προκαλώντας το ενδιαφέρον των μαθητών, ενώ ιδιαίτερη αξία έχει το γεγονός, η διδασκαλία να μην έχει μόνο θεωρητικό χαρακτήρα, αλλά να υποδεικνύει μεθόδους και πρακτικές που πρέπει να ακολουθήσουν οι μαθητές. «Το μεν διδάξει εύκολον, το δε και οδόν τινα δεΐξει, δι' ης μετ' ευκολίας ταῦτα εγίνετο, τοῦτο ἔστι το θαυμαστόν». Τα έργα υπερέχουν από τα λόγια, και η βιωματική διδασκαλία είναι σημαντικότερη από την προφορική διδασχή (Ε.Π.Ε. 16, 928). Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει και από τους πραγματικούς τεχνίτες, που διδάσκουν περισσότερο με την τέχνη τους και λιγότερο με τα λόγια. Βασική επιδίωξη κάθε διδασκαλίας είναι να οδηγεί τους μαθητές στην έρευνα, η οποία διευκολύνει τον μαθητή στο να αφομοιώσει τη διδακτέα ύλη, ενώ συμβάλλει και γενικότερα στην επιστημονική γνώση και πρόοδο. Παράλληλα, πρέπει να τίθεται ένας γενικός και ένας ειδικός σκοπός κάθε διδασκαλίας, γεγονός που θα βοηθήσει τους μαθητές στην αφομοίωση και την κατανόηση της διδακτέας ύλης (Ε.Π.Ε. 12,462).

Ο ιερός Χρυσόστομος, θέλοντας να τονώσει την αυτενέργεια που πρέπει να χαρακτηρίζει τους μαθητές, επισημαίνει, «άφησε το παιδί να κάνει τα πάντα μόνο του. Αυτό θα το κάνει δυνατό, απλοϊκό και ευγενικό». Συμπληρωματικά, ο Μ. Βασίλειος, συμβουλεύει το δάσκαλο να αφήνει τους μαθητές να διορθώνουν μόνοι τα λάθη τους. Επίσης, μια σύντομη ανακεφαλαίωση των λεχθέντων είναι αναγκαία και μπορεί να αποβεί προς όφελος των μαθητών, «δι' ο και διά βραχέων ανακεφαλαιώσασθαι τα ειρημένα, αναγκαϊόν ἔστι». Η διδακτέα ύλη πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και να έχει επιλεγεί για να ικανοποιήσει συγκεκριμένες ανάγκες των παιδιών. Απαραίτητη είναι, επίσης, η αφομοίωση της προηγούμενης γνώσης και η οικοδόμηση πάνω σε αυτήν, γιατί είναι προφανές, ότι «της διανοίας, ουκ αρκούσης άπαντα ομοῦ κατασχεῖν».

Οι παρατηρήσεις προς τους νέους, προϋποθέτουν σύνεση και σωφροσύνη. Η αγάπη θα πρέπει να προσδιορίζει τη συμπεριφορά μας απέναντι τους. Παράλληλα, είναι αναγκαίο να αντιληφτούν και εκείνοι, ότι η οποιαδήποτε παρατήρηση στην οποία προβαίνουμε, προκύπτει από ενδιαφέρον και όχι

από μίσος και εκδίκηση, «ου γαρ μισούντες, αλλά κηδόμενοι εγκαλούμεν». Απευθυνόμαστε στα παιδιά με το ρόλο του κηδεμόνα και όχι με το ρόλο της αυθεντίας και του άρχοντα και έχοντας ως βασική αρχή συμπεριφοράς την αγάπη που πρέπει να διέπει κάθε ενέργειά μας, «είτε επιτιμάτε, είτε αργεί, είτε άρχεται, είτε μανθάνει, είτε διδάσκει, πάντα μετά αγάπης».

Όπως κατανοούμε, οι άγιοι Πατέρες προτείνουν την αγωγή των νέων στο πλαίσιο μιας πνευματικής σταθερότητας. Τάσσονται δηλαδή, υπέρ μιας πολύπλευρης γνώσης και αγωγής, η οποία καθιστά ικανό τον νέο να αντιμετωπίσει με βάση την καλλιεργημένη και εξασκημένη ελεύθερη βούλησή του τα αρνητικά αντιπρότυπα της ζωής. Οι Τρεις Ιεράρχες, έχοντας εμπιστοσύνη στην αναμορφωτική δύναμη της παιδείας, σπούδασαν την παιδεία ως μια συνολική πρόταση ζωής. Γι' αυτούς, η παιδεία δεν ήταν μόνο φιλοσοφία ή ρητορική, αστρονομία ή θεολογία ή ψυχολογία, αλλά όλα αυτά μαζί, δηλαδή, μόρφωση σώματος και ψυχής.

Τον ρηξικέλευθο χαρακτήρα της σκέψης των Τριών Μεγάλων Παιδαγωγών, αποδεικνύει και η ενασχόλησή τους με τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Ο Γρηγόριος επισημαίνει, ότι είναι βασικό χαρακτηριστικό του διορατικού δασκάλου να διακρίνει έγκαιρα τις κλίσεις των μαθητών του και όταν εκείνοι φτάσουν στην εφηβεία, να τους κάνει τις κατάλληλες υποδείξεις. Άλλωστε, προσθέτει, ότι γίνεται σύμφωνα με τις υποδείξεις της φύσης του ατόμου, το οδηγεί στην ευτυχία και στην επιτυχία, ενώ ότι είναι αντίθετο προς αυτήν φέρνει την αποτυχία. Επαινεί, μάλιστα, τον νόμο εκείνον που είχαν ψηφίσει οι αρχαίοι Αθηναίοι, ο οποίος όριζε να επιλέγουν οι ίδιοι οι νέοι το επάγγελμα που τους ταιριάζει.

Ανακεφαλαιώνοντας και αναδεικνύοντας τις παιδαγωγικές αρχές που προέκυψαν από την παρουσίαση του θέματος, εντυπωσιάζει, καταρχήν, ο τρόπος που οι Τρεις Ιεράρχες αντιμετώπισαν τον αρχαίο κόσμο και τις αντιλήψεις του. Παρά το ταραγμένο της εποχής, παρά την αυτονόητη υποστήριξη των Τριών Ιεραρχών προς τη νέα θρησκεία, που αποτελούσε, άλλωστε, και το θρησκευτικό τους «πιστεύω», αποποιούνται τον φανατισμό και τη μονομέρεια και αξιοποιούν οι ίδιοι, αλλά συστήνουν και στο χριστιανικό πλήρωμα, περιεχόμενα και νοήματα που προέρχονται από τον κόσμο της αρχαιότητας. Οι Τρεις Ιεράρχες δεν αρκούνται στα λόγια, αλλά καταφεύγουν στα έργα, στα έργα με κοινωνικό περιεχόμενο και με κοινωνική προσφορά, σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που τα είχε άμεση ανάγκη. Αξιοποιώντας τους

δύο παραπάνω άξονες, οι Τρεις Ιεράρχες, εντυπωσιάζουν με τις παιδαγωγικές αρχές που παρουσιάζονται στο έργο τους. Διαχρονικές παιδαγωγικές αρχές που καλύπτουν όλες τις συνιστώσες της σύγχρονης εκπαίδευσης, όπως είναι οι γονείς, οι δάσκαλοι, οι μαθητές, ολόκληρη η κοινωνία. Παιδαγωγικές αρχές, περισσότερο με ανθρωπιστικό περιεχόμενο, χωρίς διδακτισμούς και κατηγορικές προσταγές. Η δομή της σκέψης των μεγάλων Πατέρων, είναι αυθεντικά σύγχρονη και ο λόγος τους για την παιδεία, τους παιδαγωγούς και τους παιδαγωγούμενους, είναι απίστευτα δημιουργικός και επίκαιρος.

Ωστόσο, οι Τρεις Ιεράρχες, προπάντων και κυρίως υπήρξαν, παρέμειναν και είναι, πεφωτισμένοι διδάσκαλοι και ενσαρκωτές της χριστιανικής πίστης και αλήθειας, υπέροχοι ρήτορες, θαυμάσιοι θεολόγοι, ανήσυχα και ανυπότακτα πνεύματα, φωτεινά και αιώνια παραδείγματα.

Ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με παραδοσιακά τραγούδια από το Μουσικό Σχολείο Λευκωσίας υπό τη διεύθυνση του κ. Α. Χριστοδούλου.

Την εκδήλωση έκλεισε ο Μακαριώτατος αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β', ο οποίος μεταξύ άλλων ανέφερε ότι «αν ζούσαν οι τρεις μεγάλοι αυτοί Ιεράρχες και τον ρωτούσαν **«πώς δεχθήκαμε και ανεχθήκαμε την κουλτούρα της Ευρώπης;»** θα τους απαντούσε ότι η Εκκλησία και η Παιδεία είναι ζωντανοί οργανισμοί και η ευλογία του Θεού δεδομένη. Οι νέοι της Κύπρου, όπως το αποδεικνύουν συνεχώς, δίνουν μια δυναμική παρουσία μέσα στην κοινωνία και δεν έχουν να ζηλέψουν τίποτα από τον υπόλοιπο κόσμο».

Στο τέλος απονεμήθηκαν τα βραβεία στους αριστεύσαντες μαθητές και μαθήτριες των Γυμνασίων, Λυκείων και Τεχνικών Σχολών της Αρχιεπισκοπικής Περιφέρειας, οι οποίοι πρώτευσαν στα μαθήματα των Θρησκευτικών και Νέων Ελληνικών και διακρίθηκαν στο ήθος τους και τις αρετές τους.

Μετά το πέρας της εκδήλωσης παρατέθηκε σε όλους τους συμμετασχόντας δεξίωση στον προθάλαμο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΞ ΟΜΟΡΦΙΤΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟ ΚΡΟΝΙΔΗ

07 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2019

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΑΛΙΑΔΩΡΟΥ,
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ - ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

Το Σωματείο «Ομορφίτα» και η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγίου Δημητριανού Ομορφίτας, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 100 χρόνων από τον εν αιχμαλωσία θάνατο – τον Δεκέμβριο του 1918 – του εξ Ομορφίτας Αρχιεπισκόπου Ιορδάνου Μελέτιου Κρονίδη (1849-1918), διοργάνωσαν Φιλολογικό Μνημόσυνο του εκλεκτού τέκνου της κοινότητάς τους. Το Φιλολογικό Μνημόσυνο διοργανώθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2019 στο οίκημα του Σωματείου, που βρίσκεται στο ελεύθερο τμήμα της ημικατεχόμενης ενορίας της Ομορφίτας.

Την εκδήλωση χαιρέτισαν ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β΄, τον χαιρετισμό του οποίου διάβασε ο Γραμματέας του κ. Μιχάλης Σπύρου, και ο Μητροπολίτης Βόστρων και Έξαρχος του Παναγίου Τάφου στην Κύπρο κ. Τιμόθεος, ο οποίος διαβίβασε και τις ευλογίες του Πατριάρχη Ιεροσολύμων Θεόφιλου Γ΄. Για τη ζωή και το έργο του Μελέτιου Κρονίδη μίλησε ο ερευνητής του Κέντρου Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου κ. Κωστής Κοκκινόφτας. Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με μουσικό πρόγραμμα που παρουσίασαν μαθητές και μαθήτριες του Λυκείου Κύκκου Α΄ υπό τη διεύθυνση της Καθηγήτριας Μουσικής κ. Λευκής Στυλιανού.

Η εκδήλωση άρχισε με καλωσόρισμα από τον Πρόεδρο του Σωματίου «ΟΜΟΡΦΙΤΑ» και μέλος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου κ. Δημήτρη Ταλιαδώρο, ο οποίος ανέφερε μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Ιορδάνου Μελέτιος Κρονίδης υπήρξε η μεγαλύτερη προσωπικότητα που ανέδειξε η Ομορφίτα. Είναι ο Ιεράρχης ο οποίος επέδειξε μεγάλο ζήλο για τη θρησκευτική, εκπαιδευτική, πνευματική και κοινωνική αναμόρφωση της γενέτειράς του και των κατοίκων της. Η κοινότητα της Ομορφίτας προ της τραγωδίας του 1974, με ενέργειες του τότε κοινοτάρχη της και προέδρου της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Ηρόδοτου Ταλιαδώρου, είχε ονομάσει μια από τις οδούς της Ομορφίτας – η οποία βρίσκεται στο ελεύθερο τμήμα της ημικατεχόμενης ενορίας μας – ως οδό “**Αρχιεπισκόπου Μελέτιου Κρονίδη**”. Η αποψινή εκδήλωση είναι ένα οφειλόμενο χρέος στον Ιεράρχη που υπήρξε Μέγας Ευεργέτης της κοινότητάς μας. Οι σημαντικότερες από τις δωρεές – ευεργεσίες του είναι οι εξής:

- Φρόντισε με εράνους για την ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου (1902).
- Συνέβαλε στην ανέγερση σχολείου στην Ομορφίτα.
- Ανέλαβε τις μισθοδοσίες του δασκάλου και του ιερέα της κοινότητάς μας.
- Πρόσφερε στην Εκκλησία μας τα αναγκαία σκεύη και άμφια.
- Ίδρυσε βιβλιοθήκη, την οποία εξόπλισε με πολλούς τόμους βιβλίων για να μορφωθούν οι συγχωριανοί του
- Ενίσχυσε οικονομικά δυσπραγούντες συγχωριανούς του, ασχέτως θρησκευματος.
- Το 1908 κατέθεσε στην Ιερά Μονή Κύκκου το τεράστιο πόσο των 800 λιρών, για να κτιστεί Ορφανοτροφείο σε τοποθεσία μεταξύ Ομορφίτας – Λευκωσίας.

Τις πιο πάνω δωρεές θα μας παρουσιάσει αναλυτικά ο αγαπητός φίλος Κωστής Κοκκινόφτας, ο οποίος είναι ίσως ο μόνος που μελέτησε σε βάθος τη

ζωή και την προσφορά του Μελέτιου Κρονίδη. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου μας αποφάσισε, πέραν του αποψινού Φιλολογικού Μνημόσυνου, να προχωρήσει και στην ανέγερση της προτομής του Μελέτιου Κρονίδη, στον προαύλιο χώρο του Σωματείου μας, ως έκφραση ελάχιστης οφειλής για τις μεγάλες ευεργεσίες που μας προσέφερε».

Ακολούθησε χαιρετισμός του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου, τον οποίο ανέγνωσε ο Διευθυντής του Γραφείου του κ. Μιχάλης Σπύρου, ο οποίος έχει ως εξής:

«Εκατόν ολόκληρα χρόνια συμπληρώθηκαν από τότε που έφυγε από τη ζωή αυτή ο Μελέτιος Κρονίδης, ο Αρχιεπίσκοπος Ιορδάνου και άξιο τέκνο της Ομορφίας. Μέσα σε αυτά τα χρόνια έγιναν κοσμοϊστορικές αλλαγές στον τόπο μας. Αξίες ξεθώριασαν, ιδανικά έχασαν τη δύναμή τους, φανταχτερά ονόματα καταποντίστηκαν στο πέλαγος της λησμονιάς και η Ομορφία στενάζει κάτω από το πέλαμα του κατακτητή. Κι όμως, αυτές οι αλλαγές δεν μπόρεσαν να σβήσουν, ούτε και να μειώσουν τον σεβασμό και τον θαυμασμό μας προς το πρόσωπο και το έργο του.

Εξακολουθούμε να τον νιώθουμε δίπλα μας· τον αισθανόμαστε πάντοτε δικό μας. Δικό μας γιατί ο τόπος που τον γέννησε είναι ο δικός μας τόπος. Τόπος αποστολοβάδιστος, όπως και ο τόπος στον οποίο έδρασε, τόπος χριστιανικής παραδόσεως και μαρτυρίας. Ένας τόπος που δεν έπαυσε ποτέ να δίνει προμάχους της Ορθοδοξίας και ευεργέτες της πατρίδας.

Μελετώντας την πορεία του, πέραν από τη φήμη του, που διατηρείται ακόμα ζωντανή, διαπιστώνουμε ότι ήταν μια σημαίνουσα εκκλησιαστική και πνευματική μορφή που ξεπερνούσε κατά πολύ τους συνηθισμένους κυπριακούς μέσους όρους της εποχής· μια προσωπικότητα που είχε σαφήνεια ιδεών και οραματισμών, κι έγινε έτσι ο δημιουργός μιας μεγαλειώδους υποδομής που υποσχόταν λαμπρό μέλλον για την Ομορφία, τη γενέτειρά του.

Πράγματι! Λίγων ανθρώπων η συμβολή υπήρξε τόσο αποτελεσματική στη διαμόρφωση των πραγμάτων της κοινότητας καταγωγής τους όσον του αρχιεπισκόπου Ιορδάνου Μελετίου. Ανοικοδόμηση Σχολείων, ναών, κοινωνικό έργο, ανακούφιση πασχόντων, ήταν μόνο μερικοί από τους τομείς του έργου του. Διέθεσε τα πάντα για την πατρίδα: χρήματα, χρόνο, εργασία, μόχθο, σώμα, ψυχή.

Κι είναι παρήγορο πως σε καιρούς δύσκολους για την πατρίδα, της οποίας ο ξένος κυρίαρχος απομυζούσε κάθε οικονομική ικμάδα, βρέθηκε ο Μελέτιος, που ως άξιο τέκνο της, διέθεσε τα χρήματα και τη δραστηριότητά του και τη βοήθησε να ανταποκριθεί στο καθήκον της, αποτελεσματικά. Γι' αυτό και με ευγνωμοσύνη, καθηκόντως, στρεφόμεστε απόψε στη μνήμη του. Μια κοινωνία χωρίς ανάμνηση είναι κοινωνία χωρίς προοπτική. Είναι κοινωνία που αδυνατίζει αρχές, ιδανικά, δημιουργικές ιδέες και οδηγεί στον μαρασμό. Και δεν θα θέλαμε να καταστήσουμε σε μια τέτοια κοινωνία.

Μόλις ο Μελέτιος απέκτησε υπεύθυνη θέση από την οποία μπορούσε να έχει, ή να διαχειρίζεται κάποια χρήματα, συνέλαβε το ορθό νόημα της αποστολής του και γεννήθηκαν μέσα του φιλοδοξίες έργου. Συμμεριζόταν πλήρως τον Απόστολο Παύλο ο οποίος μέμφεται την ασυνέπεια πολλών χριστιανών όλων των εποχών, που προκειμένου περί της πνευματικής τροφής κοινωνούν όλοι από το ίδιο σώμα του Χριστού προκειμένου, όμως, περί της υλικής τροφής ο καθένας έχει τα δικά του αγαθά έτσι ώστε "ὄς μὲν πεινᾷ, ὄς δε μεθύει" (Α΄ Κορ.11,21). Είχε την αίσθηση ότι είχε χρέος να υπηρετήσει και να βοηθήσει τόσο τη δούλη πατρίδα όσο και την Αγία Γη που τον μόρφωσε και τον ανέδειξε στην κοινωνία. Γι' αυτό και η σφραγίδα του υπάρχει σε πολλές και μεγάλες πραγματοποιήσεις τόσο για το κοινωνικό, όσο και για το εκκλησιαστικό και το εθνικό όφελος.

Κατανοώντας ο Μελέτιος ότι πρωταρχική αποστολή της Εκκλησίας είναι η μεταμόρφωση του ανθρώπου εις τον "καινόν εν Χριστώ άνθρωπον", η αναβάθμιση της κοινωνίας σε "καινή κτίσιν" μεριμνά πρώτα για το κτίσιμο ναού στην κοινότητα καταγωγής του, του ναού του Αγίου Δημητρίου και τον διορισμό κατάλληλου ιερέως, τη μισθοδοσία του οποίου αναλαμβάνει ο ίδιος. Μεριμνά ύστερα και για την προμήθεια λειτουργικών βιβλίων, εικόνων, πολυελέων και άλλων σκευών λατρείας σε άλλους ναούς της Κύπρου και της Παλαιστίνης. Ξέρει πως είναι αδύνατον στον Έλληνα να ζήσει χωρίς Χριστό. Γι' αυτό κι όσο μπορεί προσπαθεί να του δημιουργήσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις.

Λέγεται πως ύστερα από την αγάπη του Θεού, είναι η αγάπη της πατρίδος. Γι' αυτό και ο Μελέτιος στρέφεται και προς την εθνική διαπαιδαγώγηση των συγχωριανών του. Έβλεπε πλάι στους κατακτητές, πρώτα τους Τούρκους και ύστερα τους Άγγλους, και τον άλλο μεγάλο εχθρό της εθνικής ελευθερίας, την αγραμματοσύνη. Αισθανόταν πως προϋπόθεση για την επιδίωξη της

εθνικής ελευθερίας ήταν η πνευματική αφύπνιση του λαού. Κι ήξερε πολύ καλά ότι η ελληνική μας παιδεία υπήρξε πάντοτε το μέγα και δραστικό μας όπλο εναντίον κάθε μορφής δουλείας, πνευματικής, ατομικής και εθνικής. Στα αφελληνιστικά μέτρα των διάφορων κατακτητών η Εκκλησία απαντούσε με την ίδρυση σχολείων και την προαγωγή των αξιών και ιδανικών της ελληνικής παιδείας. Παράδειγμα για τον Μελέτιο ήταν κι ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός που ίδρυσε πολύ κοντά στη γενέτειρά του, την Ελληνική Σχολή, η οποία στις μέρες του εξελίχθηκε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Πιστεύοντας κι ο Μελέτιος ότι η ελληνική εκπαίδευση είναι το ανάχωμα για τη ματαιώση των στόχων των κατακτητών, έκτισε σχολείο στη γενέτειρά του και ανέλαβε τα έξοδα του δασκάλου. Κι ακόμα φρόντισε να ιδρύσει βιβλιοθήκη στην Ομορφίτα εμπλουτίζοντάς την με άμπολλα βιβλία.

Πίσω από τα κτίσματα και τα ιδρύματα έναν είχε σκοπό και στόχο. Να ενεργοποιήσει την πίστη που μετακινεί όρη, να αφυπνίσει τις δημιουργικές δυνάμεις που κρύβονταν στη ψυχή των Ελλήνων της Κύπρου και να εμπνεύσει εμπιστοσύνη για το μέλλον που προέβλεπε λαμπρό μέσα σε συνθήκες εθνικής ελευθερίας.

Τιμώντας απόψε τον Αρχιεπίσκοπο Ιορδάνου Μελέτιο, εκατό χρόνια από την κοιμήσή του, ευχαριστούμε τον Θεό που μας τον χάρισε ευεργέτη αλλά και καθοδηγητή. Με το ήθος, την ανιδιοτέλειά του, την αφιλοχρηματία του και την προσφορά του προς την Εκκλησία, την κοινωνία και την πατρίδα κατέστησε τον εαυτό του παράδειγμα προς μίμηση και φάρο τηλαυγή για τις επόμενες γενιές. Άφησε μηνήμες ντυμένες με εικόνες ανεξίτηλες.

Προπάντων όμως, ο αείμνηστος μας δίδαξε έμπρακτα ότι η Ορθοδοξία εμπνέει ένα ήθος αποτρεπτικό της ολίσθησης προς την κυριαρχία των ελασσόνων επί των μειζόνων. Κι ότι οι λαοί δεν επιβιώνουν διά του αριθμού αλλά διά της ποιότητας που εκφράζεται με τη θρησκευτική τους πίστη και την παιδεία τους.

Αντί της επιμνημόσυνης ευχής "αιωνία σου η μνήμη" θα μπορούσαμε να του απευθύνουμε απόψε τους λόγους που ο Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ Οικονόμων είπε για έναν άλλο μεγάλο της Εκκλησίας και της πατρίδος "Διά σε η Εκκλησία καυχάται, η Κύπρος (και συγκεκριμένα η Ομορφίτα) κομπάζει, η Ελλάς τιμάται το γένος λαμπρύνεται".

Συγχαίρω όλους εκείνους οι οποίοι είχαν την πρωτοβουλία για την

αποψινή τελετή. Κι εύχομαι σύντομα η Ομορφίτα και η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου να απαλλαγούν από το μίasma του Τούρκου εισβολέα. Θα 'ναι το καλύτερο μήνυμα που θα μπορούσαμε να φέρουμε στον άνδρα που τιμούμε σήμερα.

Ευχέτης προς Κύριον
Ο ΚΥΠΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου,
7 Φεβρουαρίου 2019.

Στη συνέχεια ανέγνωσε τον δικό του χαιρετισμό ο Έξαρχος του Παναγίου Τάφου, Μητροπολίτης Βόστρων κ. Τιμόθεος, ο οποίος έχει ως εξής:

Κυρίαί καί κύριοι,

«Πᾶν ὅτι ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καί οὐκ ἀνθρώποις»,
γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς Κολασσαεῖς (Γ:23).

Ἡ προτροπή αὐτή, ἐδράζεται εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς εἰλικρινοῦς διαθέσεως τοῦ ἀνθρώπου νά ἀγαθοποιῇ, ὄχι πρὸς ἴδιον συμφέρον, ἢ πρὸς τό θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλά μέ γνώμονα τὴν ἀγάπη μας πρὸς τόν Θεόν, τόν Δοτῆρα παντός ἀγαθοῦ, μέ ἀπώτερον σκοπὸν νά συμβάλλωμε θετικῶς εἰς τό κοινωνικόν σύνολον, νά συμπαρασταθῶμεν εἰς τόν κάθε δοκιμαζόμενον συνάνθρωπόν μας καί μέ αὐτόν τόν τρόπον νά κερδίζωμε «θησαυρούς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καί ὅπου κλέπται οὐ διορίσσουσιν, οὐδέ κλέπτουσι» (Ματθ. 6:20).

Τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀποστολικῆς αὐτῆς ῥήσεως, βλέπομεν εἰς τόν βίον καί τὰ ἔργα ἑνός ἐξαιρέτου καί περισπουδάστου κληρικοῦ τοῦ παλαιφάτου καί πρεσβυγενοῦς Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, τοῦ αἰοιδίμου Μητροπολίτου

Ἰορδάνου κυροῦ Μελετίου, ὁ ὁποῖος παιδιόθεν, ὀρμώμενος ἐκ τῆς Ἁγιοτόκου νήσου Κύπρου καί μάλιστα τῆς Κοινότητος Ὁμορφίτας, ἠνδρώθη εἰς τὰς τάξεις τῆς γεραρᾶς Ἁγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος, ἐνετάχθη εἰς αὐτήν καί διετέλεσεν διά βίου γνήσιον καί ἀφωσιωμένον Μέλος τῆς.

Οὗτος, ἀφίχθη εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, τὸ ἔτος 1847, εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν μόλις ἑννέα ἐτῶν καί ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν ἁγιοταφιτῶν κληρικῶν: τοῦ θείου του, Μοναχοῦ Χρυσάνθου, εἶτα τοῦ Μητροπολίτου Πέτρας Μελετίου καί ἀργότερον, τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σπυρίδωνος, μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Θαβωρίου καί Πατριάρχου Ἀντιοχείας. Τὸ ἔτος 1872, ὁ κατὰ κόσμον Μιχαὴλ Κρονίδης, ἐκάρη Μοναχός, μετονομασθεὶς Μελέτιος καί ἐχειροτονήθη Διάκονος καί τὸ 1876 ἔλαβεν τὸ ὄφθικον τοῦ Ἀρχιδιακόνου τοῦ Ἐπιτροπικοῦ, μέχρι τῆς χειροτονίας του εἰς Πρεσβύτερον, ἡ ὁποία ἐγένετο τὸ 1883, εἰς τὸ ἐν Μόσχα Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου, ὅπου ὑπηρετοῦσεν, ὡς ἐφημέριος. Τὸ 1886, προὔχειρίσθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας, κατόπιν ἀναθέσεως τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Νικοδήμου καί τὸ ἔτος 1888, ἀνέλαβεν τὴν προσωρινὴν Ἡγουμενίαν τοῦ αὐτόθι Μετοχίου. Ἐπανακάμψας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διωρίσθη Μέλος τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς καί τὸ 1896, ὑπεύθυνος διὰ τοὺς πανταχόθεν

συρρέοντα εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν εὐλαβεῖς προσκυνητάς. Τὸ 1897, ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Κυριακουπόλεως καί διωρίσθη Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, μέχρι τὸ 1910, ἐνῶ τὸ 1908, εἶχεν ἐκλεγεῖ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου. Τὸ ἔτος 1917 ἐξωρίσθη καί τὸ ἐπόμενον ἔτος 1918, ἔτι ὢν ἐν ἐξορίᾳ, παρέδωκεν τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν Κύριον.

Ὁ τιμώμενος σήμερον διαπρεπὴς Ἁγιοταφίτης, Κύπριος Ἱεράρχης κυρός Μελέτιος, εὐόρκως καί ἐνζήλως ἠγάλωσε ὄλον του τὸν βίον εἰς τὰ ὑψηλά ἰδανικά τῆς Ἁγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος, δηλαδή, εἰς τὴν ἀκραιφνῆ διαφύλαξιν καί διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἁγίων Τόπων ἀφ' ἐνός καί ἀφ' ἑτέρου, εἰς τὴν προάσπισιν τῶν δικαίων καί προνομίων τῆς Ἀδελφότητος. Τὰ ἔμφυτα χαρίσματα καί αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταί, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἐκοσμεῖτο, ἡ ἔνθερμος ὑπ' αὐτοῦ προάσπισις τῶν Σκηνωμάτων Σιών τῆς Παμμήτηρος, τὰ ὁποῖα εἶχεν θέσει ἐνώπιόν του ὡς ἀπαρχὴν τῆς εὐφροσύνης του καί ἡ ἀξιοπρεπὴς αὐτῶν προβολὴ εἰς τὴν Ρωσίαν, συνετέλεσαν εἰς τὴν βαθμηδὸν ἐπαξίαν προαγωγὴν του καί περαιτέρω ἀπέδωκεν πολλοὺς καί ἀγλαεῖς καρπούς εἰς τὴν τροφὸν του Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων καί τὴν κοινωνίαν γενικώτερον.

Τό ἔργον, τό ὁποῖον οὗτος ἐπετέλεσεν, εἶναι ὄντως σπουδαῖον καί ἐκτιμᾶται δεόντως ὑπό τῶν μεταγενεστέρων ἀγιοταφιτῶν, τά ἰδανικά τῶν ὁποίων, πιστῶς καί ἐν συνέσει ὑπηρετήσεν καί ἀποτελεῖ παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Ὁ τιμώμενος ἱεράρχης, παραλλήλως συνέβαλεν εἰς τόν ἐμπλουτισμόν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ διὰ νέων οἰκοδομημάτων καί περαιτέρω ἀπέδειξεν ἐν τοῖς πράγμασιν τό ζωηρόν του ἐνδιαφέρον διὰ τήν πνευματικὴν πρόοδον καί εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ χριστιανοῦ Ὁρθοδόξου πιστοῦ. Διὰ τοῦτο καί ἡ προσωπικότης του, ἑκατὸν χρόνια μετὰ τήν μακαρίαν κοίμησίν του, ἀξίως προβάλλεται καί ἀποπνέει τήν εὐγνωμοσύνην, τήν ὁποίαν αἰσθάνονται οἱ παντοιοτρόπως εὐεργετηθέντες καί συνάμα τονίζεται ἡ ἀφωσίωσις του πρὸς τήν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία τόν παρέλαβεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, τόν ἐγαλούχησεν εἰς τά νάματά της καί τόν ἀνέδειξεν «εἰς ἄνδραν τέλειον», ἀντάξιον τῶν προδοκιῶν της, μέ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς θρησκευτικῆς του ἀποστολῆς εἰς τήν εὐαίσθητον περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μέ δυναμισμόν καί διπλωματίαν, ἰκανότητες, τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησεν διὰ τήν προβολήν καί στήριξιν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος καί τήν δημιουργίαν μεγαλεπιβόλων ἔργων, ἐνῶ πάντοτε ἔτρεφεν ἰδιαίτεραν ἀγάπην καί ἐνδιαφέρον πρὸς τήν γενέτειράν του καί τοὺς κατοίκους της, τήν ὁποίαν ἀξιοχρέως εὐηργέτησεν ποικιλοτρόπως.

Δικαίως, ὅθεν, σεμνύνεται ἡ Κοινότης Ὁμορφίτας καί προβάλλει διὰ τοῦ παρόντος Φιλολογικοῦ Μνημοσύνου τό γνήσιον τέκνον της, τήν ἱεροπρεπῆ, ἐξέχουσαν καί πολύκαρπον ἐκκλησιαστικὴν προσωπικότητα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου κυροῦ Μελετίου Κρονίδη, τόν εὐεργέτην της, ὁ ὁποῖος εἰς τά τέλη τοῦ 19ου, ἀρχὰς 20οῦ αἰῶνος, διέγραψεν φωτεινὴν τροχίαν εἰς τό στερέωμα τῆς

Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἱεροσολύμων ἰδιαίτερος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Μελέτιος, εὗρεν χάριν παρά Θεῶ, διότι εἰργάσθη μετ' εὐλαβείας καί πίστεως ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας καί ἤκουσεν τῆς εὐκταίας φωνῆς τοῦ Κυρίου εἰπόντος, «εὗ δοῦλε ἀγαθέ καί πιστέ, ἐπί ὀλίγα ἤς πιστός ἐπί πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου σου», (Ματθ. 25:21) καί ἀπολαμβάνων τήν ἀγήρω μακαριότητα, δέεται πρὸς τόν Θεόν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν τῆς ἡγαπημένης του Μεγαλονήσου καί ἐπαναπατρισμόν τῶν ἐκτοπισθέντων συμπατριωτῶν του εἰς τὰς πατρογονικὰς αὐτῶν ἐστίας.

Κατὰ τήν ἐλλόγιμον ταύτην σύναξιν, μετὰ εἰλικρινοῦς συγκινήσεως

ἀποτίω φόρον τιμῆς καί εὐλαβείας εἰς τόν τιμώμενον ἐπίλεκτον Ἱεράρχην τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου, ἐκ μέρους συμπάσης τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἰδιαιτέρως ἐκ προσώπου τοῦ Μακαριωτάτου Ἡγουμένου, Πατρός καί Πατριάρχου αὐτῆς, κ.κ. Θεοφίλου τοῦ Γ' ου, τῇ ἀναθέσει τοῦ ὁποίου καί χαιρετίζω αὐτήν, ὡς Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου, μεταφέρων τὰς πατριαρχικάς αὐτοῦ εὐχάς καί εὐλογίας εἰς τούς διοργανωτάς αὐτῆς. Προσωπικῶς, εὐχαριστῶ θερμῶς διότι μοῦ ἀπηθύνετε τήν εὐγενῆ πρόσκλησιν ἵνα παραστῶ εἰς τήν ἐκδήλωσιν ταύτην. Ὀλοκαρδίως συγχαίρω τόν Πρόεδρον καί τὰ Μέλη τοῦ Σωματείου Ὁμορφίτας, διὰ τήν ἀξιέπαινον ταύτην πρωτοβουλίαν καί τό καταρτισθέν πρόγραμμα, διὰ τῶν ὁποίων τιμᾶται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μελέτιος, γόνος ἄξιος τῆς Κοινότητος Ὁμορφίτας.

Δέν ἀποτελεῖ ὑπερβολή νά εἶπω, ὅτι τό γεγονός τοῦτο, τιμᾶ τούς ἰδίους τούς συμπατριώτας αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ πνευματικοῦ τούτου συμποσίου, παρατείνουν τήν ἱστορικήν μνήμην τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μελετίου Κρονίδη, διατηροῦν ζωηράν τήν ἀναγνώρισιν τῶν πρὸς αὐτούς εὐεργεσιῶν του καί δι' αὐτῶν, προσφέρουν καρπὸν εὐπειθείας εἰς τήν προτροπήν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, λέγοντος, «μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τήν ἀναστροφήν, μιμῆσθε τήν πίστιν» (Εβρ.13:7).

Ἐν κατακλείδι, ἐπικαλοῦμαι πλουσίαν ἐπί πάντας ὑμᾶς τήν χάριν τοῦ Παναγίου καί Ζωοδόχου Τάφου τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γένοιτο!

Ἀκολούθησε ἡ ομιλία του κυρίου Κωστή Κοκκινόφτα, συγγραφέως καί ἐπιστημονικοῦ ἐρευνητῆ του Κέντρου Μελετῶν τῆς Ἱεράς Μονῆς Κύκκου, με θέμα:

**Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΤΑΣ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΡΟΝΙΔΗΣ,**

ἡ οποία ἔχει ὡς ἀκολουθῶς.

Ἡ Κύπρος ἀνέπτυξε ἀπό τα πρώτα χριστιανικά χρόνια στενοῦς δεσμούς με τὴν Ἐκκλησία των Ἱεροσολύμων καί πολλοί νεαροί Κύπριοι ἐντάχθηκαν στὴν ἀγιοταφικὴ ἀδελφότητα καί υπηρέτησαν στὶς Μονές καί

στα προσκυνήματά της. Οι σχέσεις αυτές πολλαπλασιάστηκαν στα νεότερα χρόνια και ιδίως κατά τον 19ο αιώνα, οπότε εγκαταβίωσε σε Μονές στην Αγία Γη ένας μεγάλος αριθμός Κυπρίων κληρικών, αρκετοί από τους οποίους ανήλθαν σε αρχιερατικούς θρόνους του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και συνέδεσαν με την πνευματική και εθνική τους δράση την ιδιαίτερη πατρίδα τους με τον Πανάγιο Τάφο. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται οι Μητροπολίτες Γάζης Φιλήμων και Πέτρας Μελέτιος Ματτέος, οι οποίοι ανήγειραν σχολεία στις γενέτειρές τους, Αθιένου και Λεμίθου αντιστοίχως. Παρόμοιο υπήρξε και το έργο του Αρχιεπισκόπου Κυριακουπόλεως και στη συνέχεια Ιορδάνου Μελετίου Κρονίδη, ο οποίος ευεργέτησε τη γενέτειρά του Ομορφίτα, με την ανέγερση ναού, το 1902, και σχολείου, το 1910.

Τον 19ο αιώνα η Ομορφίτα ήταν ένας μικρός οικισμός στα βορειο-ανατολικά της εντός των τειχών Λευκωσίας και πλησίον της μεγαλύτερης κοινότητας Καϊμακλί. Ανήκε στο Κατηλλίκι της Κυθρέας και, σύμφωνα με την απογραφή που πραγματοποίησε η Οθωμανική Διοίκηση το 1831, διέμεναν σε αυτή 90 Χριστιανοί και 74 Μουσουλμάνοι κάτοικοι, δηλαδή συνολικά 164 άτομα. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην ανωτέρω απογραφή η Ομορφίτα αποκαλείται επίσης με την ονομασία Κουτσούκ Καϊμακλί, που ερμηνεύεται στην τουρκική γλώσσα ως το μικρό Καϊμακλί, προφανώς γιατί θεωρείτο άμεσα συνδεδεμένη με τη γειτονική ομώνυμη κοινότητα, που καταγράφεται ως Μπουγιούκ Καϊμακλί, δηλαδή μεγάλο, Καϊμακλί. Στον δε τύπο των πρώτων χρόνων της Αγγλοκρατίας αναφέρεται και ως Άνω Καϊμακλί.

Ο κατά κόσμον Μιχαήλ, όπως ήταν το λαϊκό όνομα του μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Μελετίου Κρονίδη, γεννήθηκε το 1849 στην Ομορφίτα από γονείς τους Χατζηγιάννη και Ζωΐτσα Χατζημιχαήλ. Οι δύσκολες συνθήκες ζωής και οι πενιχροί οικονομικοί πόροι της οικογένειας υποχρέωσαν τον νεαρό Μιχαήλ να καταφύγει, το 1858, σε ηλικία μόλις εννέα ετών, πλησίον του αγιοταφίτη θείου του Ιερομόναχου Χρυσάνθου στα Ιεροσόλυμα, όπου τέθηκε κάτω από την προστασία του προαναφερθέντος Μητροπολίτη Πέτρας Μελετίου και φοίτησε στην Πατριαρχική Σχολή, που λειτουργούσε για τους δοκίμους του Πατριαρχείου. Ακολούθως, ύστερα από τον θάνατο του Μελετίου, που συνέβη το 1867, τις δαπάνες για τη συνέχιση των σπουδών του ανέλαβε ο ανεψιός και πνευματικό ανάστημα του Μητροπολίτη Πέτρας, μετέπειτα Πατριάρχης Αντιοχείας Σπυρίδων Ευθυμίου, οπότε ο νεαρός Μιχαήλ γράφτηκε στη Θεολογική Σχολή του Σταυρού. Λόγοι υγείας, όμως,

τον υποχρέωσαν, ύστερα από φοίτηση δύο - τριών ετών να διακόψει τις σπουδές του.

Ακολουθως, ο νεαρός αγιοταφίτης δόκιμος χειροτονήθηκε, το 1872, Ιεροδιάκονος, οπότε μετονομάσθηκε σε Μελέτιο προς τιμή του πρώτου Γέροντά του. Στη συνέχεια υπηρέτησε σε διάφορα διακονήματα του Πατριαρχείου, όπως ως Αρχιδιάκονος στον ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Τελικά, το 1883, μετέβη στη Μόσχα, ως μέλος της αντιπροσωπείας, που θα συνόδευε τον νεοεκλεγέντα Πατριάρχη Νικόδημο από το εκεί Μετόχιο του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, όπου υπηρετούσε, στην Παλαιστίνη. Αμέσως, όμως, ύστερα από την άφιξή του, κατόπιν αποφάσεως του Νικοδήμου, χειροτονήθηκε Ιερομόναχος και ανέλαβε τα καθήκοντα του βοηθού του Ηγουμένου του Μετοχίου. Τρία χρόνια αργότερα, το 1886, μετά από παράκληση της Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, χειροθετήθηκε Αρχιμανδρίτης από τον Μητροπολίτη Μόσχας και μετέπειτα Κιέβου Ιωαννίκιο, οπότε του ανατέθηκε η Ηγουμενία του Μετοχίου και το αξίωμα του Επιτρόπου του Παναγίου Τάφου στη Μόσχα.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Μόσχα, ο Μελέτιος εργάστηκε με ευσυνειδησία και ενίσχυσε με σημαντικά χρηματικά ποσά το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, που αντιμετώπιζε τότε οξύτατα οικονομικά προβλήματα. Από τη Μόσχα έστειλε ακόμη δωρεές σε ναούς της Κύπρου, όπως άμφια και εκκλησιαστικά σκεύη στη Μονή Μαχαιρά, στον νεόδμητο ναό του Αγίου Γεωργίου στην εκχριστιανισθείσα κοινότητα της Τηλλυρίας Βαρύσεια, και στους ναούς Ομορφίτας, Καϊμακλίου, Κερύνειας, Τύμβου, Τράχωνα, Μιας Μηλιάς και Αγίων Βαβατσινιάς. Ιερά σκεύη και άμφια έστειλε επίσης και στο αγιοταφικό Μετόχιο του Χρυσοστόμου στον Κουτσοβέντη.

Ο Μελέτιος συνέχισε να υπηρετεί στο Μετόχιο της ρωσικής πρωτεύουσας μέχρι το έτος 1895, οπότε επέστρεψε στα Ιεροσόλυμα και ανέλαβε διάφορα διοικητικά καθήκοντα. Τρία χρόνια αργότερα, το 1898, εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Κυριακουπόλεως, οπότε διορίστηκε μέλος της Συνόδου και Πρόεδρος του Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου. **Ακολουθως, το 1908, εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Ιορδάνου, αξίωμα στο οποίο υπηρέτησε μέχρι τον θάνατό του. Για τη συνολική εθνική κοινωνική και πνευματική του δράση, τιμήθηκε κατά καιρούς με παράσημο από τις κυβερνήσεις διαφόρων χωρών, όπως την Ελληνική, τη Ρωσική, την Τουρκική και τη Σερβική.**

Την περίοδο αυτή ο Μελέτιος ανέλαβε τα έξοδα των σπουδών στα Ιεροσόλυμα αρκετών κυπρίων νέων, οι οποίοι εντάχθηκαν στη συνέχεια στην αγιοταφική αδελφότητα και υπηρέτησαν σε διάφορα διακονήματα του Πατριαρχείου. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται ο καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Σταυρού Αρχιμανδρίτης Νικόλαος Χριστοδούλου από την Τύμβου, ο προϊστάμενος του Μετοχίου του Χρυσοστόμου στον Κουτσοβέντη και μετέπειτα Αρχισυντάκτης του περιοδικού «Απόστολος Βαρνάβας», Αρχιμανδρίτης Ιππόλυτος Μιχαηλίδης από το Καϊμακλί, καθώς και ο Αρχιγραμματέας της Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων Αρχιμανδρίτης Παλλάδιος από τη Γαληνή. Υπότροφοί του υπήρξαν επίσης οι ανεψιοί του, Αρχιμανδρίτης Μελέτιος Κρονίδης, ο οποίος αρχικά διετέλεσε μέλος της αγιοταφικής αδελφότητας και αργότερα εφημέριος σε ελληνικές κοινότητες της Αμερικής, και Κωνσταντίνος Κρονίδης, απόφοιτος της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο οποίος εργάστηκε για κάποιο διάστημα στα Ιεροσόλυμα.

Ο Μελέτιος διατηρούσε καθόλο τον βίο του στενούς δεσμούς με τη γενέτειρά του Ομορφίτα, την οποία επισκέφθηκε τουλάχιστον τέσσερις φορές, τα έτη 1895, 1898, 1905 και 1909. Διέθετε δε, από τις αρχές της δεκαετίας του 1900 και για αρκετό χρονικό διάστημα, 100 λίρες ετησίως, ώστε να διανέμονται τα Χριστούγεννα και το Πάσχα στους άπορους συγχωριανούς του, Χριστιανούς και Μουσουλμάνους.

Σύμφωνα με τον τύπο της εποχής, ο Μελέτιος πραγματοποίησε την πρώτη επίσκεψή του στο νησί, στις αρχές Αυγούστου 1895, και παρέμεινε σε αυτό μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους. Ακολούθως, επισκέφθηκε και πάλιν το νησί, τον Ιούνιο του 1898, ως εκπρόσωπος του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων για να διευθετήσει διάφορα ζητήματα, που απέρρεαν από τη διαθήκη του αποβιώσαντος στην Ελβετία αγιοταφίτη Αρχιμανδρίτη Ιερωνύμου Μυριανθέα και να διαβουλευτεί με τους κληρονόμους του. Τότε, κατόπιν παράκλησης του Αρχιεπισκόπου Σωφρονίου, χειροτόνησε σε Ιεροδιάκονο τον υπότροφο της Αρχιεπισκοπής Φιλάρετο Κουρίτη, τον οποίο πήρε μαζί του κατά την αναχώρησή του, στα Ιεροσόλυμα, όπου μερίμνησε για την εγγραφή του στη Θεολογική Σχολή του Σταυρού, από την οποία και αποφοίτησε το 1906.

Επισκέψεις στην Κύπρο, όπως αναφέρθηκε, ο Μελέτιος πραγματοποίησε και τον Οκτώβριο του 1905 και ακολούθως τον Ιούνιο του 1909. Κατά την

τελευταία επίσκεψή του επιλήφθηκε ενός σοβαρότατου ζητήματος, που απασχολούσε την κυπριακή κοινωνία της εποχής, λόγω των γενικότερων συνθηκών φτώχειας και ανέχειας, αυτό της περίθαλψης των ορφανών. Κατέθεσε για τον σκοπό αυτό το ποσό των 800 λιρών στη Μονή Κύκκου, προς 5% τόκο, με τον όρο να επανακατατεθεί, έξι μήνες μετά τον θάνατό του, στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και να τοκίζεται μέχρι να ανέλθει στις 8,000 λίρες. Σύμφωνα με την επιθυμία του, το ποσό αυτό θα χρησιμοποιείτο για την ανέγερση Ορφανοτροφείου μεταξύ Ομορφίτας και Λευκωσίας, κατά το πρότυπο του Ορφανοτροφείου «**Χατζηκώστα**» των Αθηνών, στο οποίο θα μπορούσαν να φιλοξενηθούν 25 παιδιά. Δυστυχώς, όμως, η παραγμένη πολιτική κατάσταση των μετέπειτα χρόνων, εξαιτίας της διεξαγωγής του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και πολλών άλλων γεγονότων, ματαίωσαν το σχέδιο αυτό.

Ο Μελέτιος επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τη γενέτειρά του Ομορφίτα, την οποία ευεργέτησε με την ανέγερση ναού και την ίδρυση και λειτουργία σχολείου, για τις ανάγκες των διακοσίων περίπου Χριστιανών κατοίκων, που διέμεναν σε αυτήν στις αρχές του 20ού αιώνα. Αρχικά, ο Κύπριος Ιεράρχης, μερίμνησε για την ανέγερση, το 1902, του ναού του Αγίου Δημητρίου, στη θέση όπου παλαιότερα υπήρχε μικρή ετοιμόρροπη εκκλησία, καταβάλλοντας το σύνολο της σχετικής δαπάνης των 400 λιρών, που απαιτήθηκε. Κατέθεσε επίσης το ποσό των 205 λιρών στον ναό της Φανερωμένης Λευκωσίας, για να χρησιμοποιούνται οι τόκοι τους, που ανέρχονταν στο 5%, για τη μισθοδοσία του ιερέα. Προσέφερε ακόμη στον ναό τα απαραίτητα ιερά σκεύη και άμφια, ενώ παρήγγειλε στη Ρωσία εικονοστάσιο, για τη συμπλήρωσή του. Όπως και στην περίπτωση της λειτουργίας του Ορφανοτροφείου, όμως, οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν εξαιτίας του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ο απρόσμενος θάνατός του, δεν επέτρεψαν την υλοποίηση της παραγγελίας. Ας αναφερθεί ότι τα εγκαίνια του ναού πραγματοποιήθηκαν μερικά χρόνια αργότερα, στις 16 Απριλίου 1922, από τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ΄, πολλά δε από τα κειμήλια, που προσφέρθηκαν από τον Μελέτιο, καταστράφηκαν, τον Ιούλιο του 1958, ύστερα από την πυρπόλησή του από Τούρκους τρομοκράτες.

Ο Κύπριος Ιεράρχης ευεργέτησε την Ομορφίτα με την ίδρυση και λειτουργία σχολείου για τη μόρφωση των νεαρών συγχωριανών του, που μέχρι τότε φοιτούσαν στο γειτονικό Καϊμακλί. Για τον λόγο αυτό αγόρασε

σε παρακείμενο χώρο του ναού του Αγίου Δημητρίου οικία, την οποία διασκεύασε σε σχολικό οίκημα, όπου λειτούργησε το 1910 το πρώτο δημοτικό σχολείο της κοινότητας. Έλαβε δε πρόνοια για τη συντήρησή του και για τη μισθοδοσία του διδασκάλου και κατέθεσε στη Μονή Μαχαιρά το ποσό των 300 λιρών προς 5% τόκο. Δημιούργησε επίσης, τόσο για τις ανάγκες των μαθητών, όσο και για τη μόρφωση των συγχωριανών του, δανειστική βιβλιοθήκη, την οποία εμπλούτιζε κατά καιρούς με την αποστολή βιβλίων.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το μεν κληροδότημα των 800 λιρών για την ίδρυση του Ορφανοτροφείου ανήλθε στις 1,500 λίρες το 1925, οπότε κατατέθηκε στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας, όπου παρέμεινε μέχρι την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Στη συνέχεια, όμως, το ποσό αυτό εξανεμίσθη κατά την περίοδο της γερμανικής κατοχής, εξαιτίας της υποτίμησης της δραχμής. Το δε σχετικό για τη μισθοδοσία του ιερέα, που αποτελείτο από 205 λίρες, εξακολουθούσε να υφίσταται μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1950 και το ποσό που αντιστοιχούσε σε τόκο 5% καταβαλλόταν μέχρι τότε ετησίως στον ναό του Αγίου Δημητρίου. Είναι άγνωστη, όμως, η εξέλιξή του. Εικάζουμε ωστόσο, ότι παραδόθηκε στην εκκλησιαστική επιτροπή του ναού στις αρχές της Ανεξαρτησίας, όταν τα εκκλησιαστικά ιδρύματα έπαψαν να εκτελούν εργασίες τραπεζιτικής φύσεως. Για το τρίτο κληροδότημα, των 300 λιρών, είναι γνωστό ότι οι τόκοι του καταβάλλονταν από τη Μονή Μαχαιρά στην κοινότητα για τις ανάγκες της μισθοδοσίας του διδασκάλου από το 1912. Στη συνέχεια, όμως, από τη δεκαετία του 1920 όταν ο μισθός του διδασκάλου αποτέλεσε ευθύνη της Κυβέρνησης, το ποσό αυτό χρησιμοποιείτο για την αγορά βιβλίων για τους μαθητές και στη συνέχεια αφαιρείτο από τη σχολική φορολογία. Ακολούθως, όμως, γύρω στο 1943 το ποσό αυτό περιήλθε στην κυριότητα του Γραφείου Παιδείας, που αρνείτο να διαπραγματευτεί την παράδοσή του στην κοινότητα, θεωρώντας ότι ο διαθέτης είχε ορίσει να χρησιμοποιείται για τον μισθό του διδασκάλου και για σχολικά έξοδα, τα οποία κατέβαλλε το ίδιο το Γραφείο.

Εκτός από τις ανωτέρω δωρεές του, ο Μελέτιος συνέδραμε οικονομικά και το νεοσύστατο Παγκύπριο Ιεροδιδασκαλείο, που πρωτολειτούργησε στη Μονή του Αγίου Γεωργίου του Κοντού στη Λάρνακα, το 1910. Η έμπρακτη αυτή στήριξή του στην Παιδεία της Κύπρου και στη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων στο νησί συνέτεινε ώστε, το 1912, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης σαράντα χρόνων από τη χειροτονία του σε Ιεροδιάκονο

και την ένταξή του στην αγιοταφική αδελφότητα, να τελεστεί δοξολογία στους ναούς της Αγίας Βαρβάρας Καϊμακλίου και του Αγίου Δημητρίου Ομορφίτας, και να πραγματοποιηθούν σχετικές ομιλίες για τη ζωή και την προσφορά του.

Στο μεταξύ, το 1914 ξέσπασε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, οπότε η Παλαιστίνη, που ήταν κάτω από τουρκική κατοχή, έγινε επίκεντρο πολεμικών επιχειρήσεων. Οι Τούρκοι, οι οποίοι συμμετείχαν στον πόλεμο παρά το πλευρό των Γερμανών, φοβούμενοι συμμαχία των Αγιοταφικών με τους συμμάχους, αποφάσισαν να εξορίσουν τον Πατριάρχη Δαμιανό και τους Συνοδικούς στη Δαμασκό, που ήταν κάτω από την κυριαρχία τους. Στην έκτακτη σύσκεψη της Συνόδου, που πραγματοποιήθηκε μετά τη γνωστοποίηση των προθέσεων των Τούρκων, ο Μελέτιος εισηγήθηκε να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για να αποφύγουν τη σύλληψη, ώστε να μπορέσουν να προστατεύσουν τα προσκυνήματα της Αγίας Γης, ενόψει της κατάληψής της από τους Άγγλους και της πιθανής καταστροφής τους, λόγω των επικείμενων μαχών. Ωστόσο, η προσπάθεια αυτή δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθεί, και, τον Νοέμβριο του 1917, ο Τούρκος διοικητής της περιοχής, Τζεμάλ πασάς, έδωσε εντολές για τη σύλληψη και εξορία τους.

Στη Δαμασκό ο Κύπριος Ιεράρχης έζησε κάτω από εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες, γεγονός που συνέτεινε στη ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του. Τα γεγονότα και οι δοκιμασίες, που υπέστη, έγιναν γνωστά και στην Κύπρο, όπου τελέστηκε παράκληση στον ναό της γενέτειράς του για την απελευθέρωσή του. Στο μεταξύ, η κατάσταση της υγείας του χειροτέρευε με αποτέλεσμα ο Μελέτιος να αποβιώσει τελικά στην εξορία, στις 4 Δεκεμβρίου 1918.

Μερικά χρόνια αργότερα οι κάτοικοι της Ομορφίτας εξέφρασαν την πρόθεση να αναγείρουν μνημείο προς τιμή του και ζήτησαν από τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ΄ να συμβάλει στον εντοπισμό του τάφου του στη Δαμασκό και στη μεταφορά των λειψάνων του στην Κύπρο. Πράγματι, ο Κύριλλος απηύθυνε επιστολή, τον Δεκέμβριο του 1930, προς τον Τοποτηρητή του αντιοχικού θρόνου, Μητροπολίτη Λαοδικείας Αρσένιο, με την παράκληση να διερευνήσει το ζήτημα. Δυστυχώς, όμως, το αίτημα αυτό δεν είχε συνέχεια, αφού τα πολιτικά γεγονότα, που διαδραματίστηκαν στο νησί, ύστερα από την εξέγερση του Οκτωβρίου του 1931 και τις επιπτώσεις στη λειτουργία της Ιεράς Συνόδου με την εξορία των Μητροπολιτών Κιτίου

Νικόδημου Μυλωνά και Κυρηναίας Μακάριου Μυριανθέα, συντέλεσαν, ώστε να ατονίσει και να λησμονηθεί. Η μνήμη, όμως, του Μελετίου διατηρήθηκε ανάμεσα στους κατοίκους της Ομορφίτας, που εξακολουθούν να τον τιμούν με ποικίλες εκδηλώσεις μέχρι τις μέρες μας. Γέγραπται γάρ «**Ἄνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων, ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς**» (Θουκ. Περικλ. Ἐπιτάφιος, 2.35.1).

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλ. α΄. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Παριδῶν τὸν σὸν γῆρας κατηκολούθησας, τῇ λογικῇ σου ἀγέλῃ σεπτὲ
Δημητριανέ, εἰς αἰχμαλωσίαν Χύτρων θεῖε Πρόεδρε, καὶ τῇ ἰσχυΐ σῶν
εὐχῶν, ἠλευθέρωσας αὐτήν, θεϊότατε Ἱεράρχα· διό σε πάντες τιμῶντες,
ἀπεκδεχόμεθα τὴν χάριν σου

Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΦΟΥ.